

БИТОЛА БАБАМ БИТОЛА

*Битола, Бабам, Битола
Таму се живот живее
Таму се живот живее
Таму се јади и пие
Битола – мајска природа
Битола златна градина
Со лични моми убави
На лице бели црвени
Битола, бабам, Битола
Кој ми те толку проколна
Да раѓаш моми убави
Да лудат сите беќари*

ПРОФИЛ НА ОПШТИНА БИТОЛА

ОПШТИ ПОДАТОЦИ И ЛОКАЦИЈА НА ГРАДОТ

Битола е најголемиот градски центар во плодната и најголемата македонска котлина Пелагонија и втор град по големина во Република Македонија. Градот Битола се наоѓа во крајниот југозападен дел на Република Македонија, во подножјето на планината Баба со врвот Пелистер (2601 м) непосредно до грчката граница која е оддалечена 13 км. Битола на север е опколена од четири поврзани ридови, со височина од 640 до 890 м, наречени *Баир*, кои се дел од Облаковско-снеговската планина (1430 м). Од југ, градот е заграден со ридот Тумбе Кафе, со височина од 744 метри кој е огранок на повисокиот планински локалитет Неолица, а таа пак е дел од пространата Баба Планина. Кон исток, Битола е широко отворена кон котлинското дно на Пелагонија, а кон запад, кон флувиоглацијалните наноси на реката Драгор, широката ѓаватска преграбенска долина и високиот Пелистер. Теренот на кој лежи Битола е наведнат од 715 до 585 метри, од запад кон исток, односно од Пелистер и Баба Планина кон пелагониската котлина, и тоа од 710 до 590 метри со што градот има средна надморска височина од 650 метри. Овие разлики во височините битно влијаат на изгледот на градот и структурата на градскиот пејсаж. Од една страна градот е сместен на рамничарскиот предел, а од друга страна на ридско земјиште и плавински материјал. Битола се наоѓа во зона каде се допираат две различни полјоделски целини, полјоделско-градинарска на исток, североисток и југоисток и овоштарско-градинарска и сточарска зона на запад и југозапад.

Градот Битола се протега на следните координати: од 21° 18'20" до 21° 22'11" источно до Гриничкиот меридијан (ИГД) и од 41° 00'00" до 41° 03'20" северно од Екваторот (СГШ).

Административно гледано, градот Битола е седиште на Општината Битола, но и главен регионален центар за југозападниот регион на Република Македонија.

<i>Површина</i>	<i>км²</i>
град Битола	26,37 км ²
65 села	768,16 км ²
општина Битола	794,53 км ²

ИСТОРИЈАТ НА ОПШТИНА БИТОЛА

Најстарите остатоци од животот на човекот во Пелагониската котлина потекнуваат од времето на неолитот, со најстариот претставник Велушко-породинската култура која временски припаѓа кон крајот на раниот неолит. Бројните материјални откритија од археолошките локалитети (Велушина, Породин, Беранци) докажуваат културни слоеви на живеење од периодот на енеолит, бронзено и железно време, додека наодите од античкиот локалитет Хераклеа Линкестис (подигнат од Филип II во 349 год. п.н.е) создаваат континуитет со животот на градот во македонско-хелинистички и римски период.

По илјадагодишното постоење, во **VI** век животот во античкиот македонски град Хераклеја престанал. Тоа е времето на масовно населување на Словенските племиња на македонските простори. Во непосредна близина на Хераклеја се доселува македонско – словенското племе Берзити, односно Брсјаци кои почнале да ја создаваат нова словенска населба, којашто туѓинците различно ја нарекувале, како: Бутела, Бутелион додека месното словенско население, својата населба ја именува како Битољ, од што произлегува и денешното современо име Битола.

Во времето на владеењето на Цар Самуил, на син му Гаврил Радомир и на внук му Јован Владислав, во Битола постоела царска резиденција, односно царски дворци.

Во еден воен поход, царот на Византија Василиј II наредил тие да се запалат, но градот не го зазел. Битола, како и другите средновековни градови, имала своја тврдина за заштита на населението од воени напади и од грабежи. Тврдината била значително оштетена. Во 1015 год. царот Гаврил Радомир беше убиен од неговиот братучед Царот Јован Владислав, кој се прогласил за цар и во 1015/16 наредил да се обнови градската тврдина. По тој повод, на видно место, при влезот на тврдината била поставена голема мермерна плоча со словенски текст, каде за прв пат се спомнува градот со неговото словенско име т.е. на неа пишува дека тој на ова место подигнал град под име Обител, што значи манастирски стан или семејство. Ова плоча е пронајдена во Солак – Сингур Чауш Џамија, која денес се наоѓа во битолскиот музеј. По кусото владеење на царот Јован Владислав, Битола и целото царство подпаднале под византиска управа.

Во 1019 год. Битола се споменува како седиште на епископ кој бил под црквена управа на Охридската епископија споменувана во делото на Јован Скилица “Кратката историја“ и познатата “Грамота“ на императорот Василија II, каде што Битола е претставена како значаен словенски град.

Во **XII** век, Вилхем Тирски борејќи се во Првата крстоносна војна, Битола ја спомнува како голем и убав град. Во средината на **XIII** век слични податоци дава и арапскиот патописец Идризиди во своето дело “Географија“ пишувајќи дека Битола е значаен и убав град со убава местоположба, а Теофилакт Охридски за време на Душановото царство во првата половина на **XIV** век, Битола ја опишува како развиена населба со феудален систем, развиена трговија со Дубровник, Венеција, Солун и Цариград или кратко кажано Битола во средниот век доживува силен процвет непосредно пред пропаѓањето под османлиската власт. Во средниот век

Битола исто така претставуваше црковно седиште за областа Пелагонија, а и пошироко.

Со продорот на турците османлии на Балканскиот полуостров, Битола пропаднала под османлиската власт во **1382/3** година. Турскиот хроничар од **XVII** век во своето дело “Настани што воодушевуваат“ забележал: “... додека прилепската тврдина била освоена по мирен пат, битолската беше освоена по пат на сила...” При освојувањето на градот Битола турците се стретнале со голем отпор од страна на битолчани, но по неколкудневен отпор истиот бил скршен од надмоќниот освојувач, на чело со Тимурташбег. По заземањето на градот битолската тврдина била урната до темел. Со посебен ферман од Султанот Мурат I градот беше предаден на управување на Евронос бег. Во овој период, во турските документи Битола се споменува под името Манастир, некаде Толи Манастир или само Толи или само Манастир, но и Монастир. Поради важната географска положба, Битола станала важен воено-политички и административно-културен центар во овој дел на балканот. Во периодот кој следи градот доживува крупни етнички промени, турското население станува доминантно население за чии потреби биле изградени верски установи – џамии, други позначајни објекти – медреси (верски училишта), безистени, текии, анови, амами (бањи), сараи (раскошни куќи) и др. Во XV век во градот се доселува еврејскиот етнос кои биле протерани од Шпанија и Португалија, а во XVIII век исто така се доселиле и Власи кои биле принудени да бегаат пред зулумот на Али-паша Јанински кој им го запалил големиот напреден град Москополе во 1778 год.

Ваквиот растеж на градот овозможил Битола, после Солун да стане најзначаен економски и културен центар на Македонија.

Османлиската власт, преку својот специфичен тимароспахиски систем на управа, со многу лоши даноци ги оптоварила селаните кои неможеле тоа да го поднесат и почнале да даваат разновиден отпор. Исто така се појавиле и многубројни разбојнички банди кои немилосрдно ги тероризирале жителите на битолските села. Поради тоа тие почнале да бегаат, да го напуштаат селото и да се доселуваат во градот. Со раселувањето на селаните во Битола, кое започнало во XVII век, ќе започне и ресловенизацијата на градот т.е. Битола ќе стане главно етнички македонски град. На местата од иселените постепено се населуваат Албанци.

Покрај имотните Турци, Власи и Евреи се јавуваат и имотни Македонци кои имаат свои врски со Трст, Виена, Лајпциг, Цариград, како и со државите Србија, Романија, Бугарија и др. Овие трговци имаат свои магацини и складови во битолската чаршија и доминираат во неа. Во чаршијата се оформиле посебни пазари, каде што се продавал еден вид стока, како што биле: Пекмез-пазар, Ленски-пазар, Овчки-пазар, Дрвен-пазар, Ат-пазар, Маст-пазар и др. Слично било и со населбите во градот, наречени маала: Баир-маала, Бела-Чешма, Чифте-фурни, Арнаут-маале, Гупска-маала, Еврејска-маала, Јени-маале и др.

За пазарните денови во чаршијата се слушал, покрај македонскиот, и влашки, ладино (јазикот на Евреите), турски и др. јазици. Ретко кој не знаел два, па и три странски јазици.

За овој период венецијанскиот пратеник Лоренцо Бернардо оставил прекрасни податоци за градот. Тој пишува: *...Монастерио е мошне населено место... Како што велат, има 1.500 куќи од кои 200 се еврејски... Тврдина нема ... има кадилак (седиште на судија и судски органи), избилува со жито и тргува со волна, восок, кожи ... Избилува со вода и со чешми ... Има безистен, убави џамии, карвансарај ...*

Во овој период битолското граѓанство, за своите потреби, за секакви прилики, ја копираше западно-европската мода, во облеката, во контактите, во манирите, а воедно го копираше и надворешниот сјај преку архитектурата, внесувајќи во градот

нов стил на живот- прозападен. Тогаш во Битола значајно се зголемува бројот на жителите. Така, од град со околу 8.000 жители во 1807 г., дојде до 46.000 жители во 1858 г., со што спаѓа во редот на развиените градови, не само во Македонија туку и на Балканот.

Од 50-те години од XIX век Битола како центар за европска Турција побуди интерес кај многу балкански и европски држави да отворат свои конзуларни преставништва и агенции. Тоа доведе Битола да прерасне во значаен воено-економски – политички и културен центар, да ги развие трговските врски со Европа и самата од ориентален град да поприми лик на европски град, во архитектурата, во начинот на живеењето, на однесувањето, облекувањето и сл. Тоа е период кога Битола ги доби епитетите “конзулски град“, “град на клавириите“, најопаен град“.

Во ноември, 1851 год. свој конзулат прва отворила Австрија, а потоа свои дипломати испратиле и Русија, Грција, Србија, Италија, Романија, Велика Британија, Франција, така што за деветте децении на конзулскиот период низ Битола поминале стотина конзули. Истовремено со активноста на конзулите во полза на нивните држави или на соседни државички, агресивни кон Македонија, самото нивно присуство во градот, нивните поединечни врски со битолчани, нивното облекување, манирите, етикецијата во контактите, познавањето на повеќе странски јазици, баловите и сл., кај граѓаните влијаеле импозантно, така што поимотните често го имитирале нивниот стил на живеење, кој се ширел и на останатите граѓани, особено на интелегенцијата.

Битола изобилува со стара архитектура, која датира од периодот на романтизмот, неоренесансата и необарокот. Над дваесет монументални објекти се заштитени со закон, како што се: Безистенот, Исхак џамија, Гази Хајдар-кади џамија, Саат кулаат, Домот на АРМ, Католичката црква, Ректоратот, Црквите Св. Димитрија, Св. Недела и Св. Богородица, поранешната Отоманска Банка, и сл. Со закон се заштитени и десетина поединечни комплекси, како Старата чаршија, Интифа, Големиот плоштад, Пафтали-џамија, Чинар и сл. Во почетокот на XIX век (1835 година) Битола станува центар на Румелискиот вилает. Тоа е период кога за бројниот воено-административен апарат се градат воени и стопански објекти како црвената и белата касарна, военото училиште кое подоцна прераснува во воена академија. Тука се школува во 1898 година, познатиот турски државник, првиот турски претседател и татко на современа Турција, Кемал Ататурк.

За време на Илинденското востание Битолскиот револуционерен округ беше главно потприште на бурните настани на Илинденската епопеја. Во 1908 год. Битола е повторно главно упориште на револуционерните настани на Младотурската револуција.

Во текот на Балканските војни (1912 – 1913 год.) Битола беше главно турско упориште. По поразот на Турците и нивното протерување, Македонија е поделена помеѓу Србија, Бугарија и Грција, што претставува најтрагичниот момент во историјата на македонскиот народ и за градот Битола кој се најде во составот на Српското кралство. За Битола и битолско и за нивниот општествено-економски развој, катастрофално значење ќе има вештачко поставената граница меѓу Србија и Грција. Ова предизвикало Битола да го загуби значењето на средишен економски, културен и политички центар што, реално, за време на османлиското владеење, го имала. Влошувањето на меѓународната положба и избувнувањето на Првата светска војна придонело Бугарија како членка на Централните сили, да ја нападне Србија и да навлезе во Македонија, а потоа на 21.11.1915 год. бугарските војски влегле во Битола. Српските сили биле протерани, а бугарската окупација останала се до есента 1916 год.

Есента 1916 год. сојузничките сили (Англија, Италија, Русија во координација со српските сили) навлегле во Битола, се изврши реокупација на градот. Војските на Антантата го зазедоа градот Битола, со околицата, војските на Централните сили, откако ја загубиле Битола беа принудени да се повлечат по западните и северните висови на Баба планина – Пелистер. На овие терени и ден денес има остатоци од направени скривници, ровови, сместувалишта за офицерскиот кадар итн. Силите на Антантата ја освоиле Битола, Битола се најде помеѓу две непријателски војски. Тогаш Битола ги доживува најстрашните урнувања од жестоките бомбардирања, која ја претворија во урнатини со многу човечки жртви и страдања (документирани во филмските ленти на првиот снимател на Балканот, Милтон Манак). Поради страдањата што ги претрпел, градот Битола бил прогласен за Град херој. Ова признание му е доделено од маршалот Франш д'Епере на 15.09.1923 год.

Битола во периодот помеѓу двете светски војни била во состав на Кралството Југославија. Народот повторно останал национално обесправен, економски грубо експлоатиран и подложен на асимилација и дискриминација.

По капитулацијата на југославенската војска во априлската војна (1941 год.) Битола се најде под фашистичка окупација. Српската окупација е заменета со германско-бугарската окупација. Само три дена по фашистичката окупација на Битола и Битолско, односно на својата седница од 11.04.1941 год., Месниот комитет на КПЈ за Битола, под раководство на Стеван Наумов-Стив, одлучил да започнат подготовките за националното ослободување. Во април 1942 год. паднале и првите жртви во оружената борба против фашистичките окупатори. Во март 1943 год., фашистичкиот окупатор депортира над 3.000 битолски Евреи во логорот на смртта Треблинка во Полска од каде ни еден не се вратил. На 04.11.1944 год. градот Битола е ослободен, битолчани тоа утро воодушевено ги пречекаа своите ослободители – Седмата битолска бригада и Леринско-костурската бригада. По завршувањето на војната, беше основана Македонска држава за прв пат во историјата, во склоп на Југославија. Во 1945 год. во Битола е отворена гимназија “Јосип Броз – Тито“ каде за прв пат се употреби Македонскиот јазик.

Од 1991 год. по осамостојувањето на Македонија како независна и суверена држава, за Битола значеше почеток на нова етапа од нејзиниот развој. Градот го врати својот сјај, доби одлики на еден современ европски град, со многубројни конзуларни претставништва и стана регионален центар на поширокото подрачје во многу аспекти на општественото живеење.

КЛИМА

Од климатски поглед, за градот би подвлекле повеќе карактеристики. Во Битола, официјално, главната метеоролошка станица започнува со работа од 16.3.1945 г. иако за одредени метеоролошки елементи, има систематски податоци од 1926/27г. Метеоролошката станица во градот се наоѓа на надморска височина од 586 м. Според, метеоролошките податоците, градот има средна годишна температура на воздухот од 11,1°C, но со големи отстапувања во одредени години од 10,1°C во 1975 година до 13,1°C во 1952 г. Најстуден месец е јануари, со просечна месечна температура од 0,6 °C, но со апсолутна минимална температура од -30,4°C. Најтопол месец е јули, со средна месечна температура од 22.2 °C и со апсолутно максимална температура од 41,2°C. Апсолутното годишно варирање на температурата во воздухот изнесува 71,6°C што е специфика на подрачјата со континентална клима. Пролетните и есенските месеци се со пријатни температури на воздухот, но истите можат да добијат специфики и на продолжена зима или на продолжено лето. Според

тоа, во Битола, климата, во основа, е со умереноконтинентален карактер, со нагласена континентална компонента, со динамична и со нестабилна клима на суво многу топло лето и на зимски период поделен на пократок, сув и студен. Поинаку кажано, температурата има специфика на континентална клима, а врнежите, на сушна изменето-медитеранска или степска клима која, на моменти, има пробиви и на жешки воздушни маси од Северна Африка – Сахара.

Просечното годишно количество на врнежи изнесува 601 мм. Со вредности кои се движат од 338 мм до 879 мм, што претставува разлика која е близу до просечното количество.

Битола исто така е пример со појавата на поларна светлина. Преку Битола поминува изохазмата (линија која поврзува места со еднаков број на денови со појава на поларна светлост) 0,1, што значи дека на небото на Битола просечно само еднаш во 10 години, се појавува поларната светлост.

ПРИРОДНИ БОГАТСТВА

Шуми

Релативно поволните природни услови овозможиле и подрачјето на Битола, Битолско и пошироко во далечното минато да има големо богатство во шумски фонд.

Најголемите и најквалитетните шумски комплекси во битолската општина се протегаат во подрачјето на планинскиот врв Кајмакчалан на Нице Планина и врвот Пелистер со Баба Планина, како и делови до Бигла Планина. Најзастапени видови на дрва се: белиот бор, црниот бор, моликата, буката, дабот, елата и јасиката.

Реонот на Кајмакчалан зафаќа површина од 14.800 ха со резерват на квалитетни шуми (црн бор, бор, ела, бука и др.)

Реонот на Баба Планина со врвот Пелистер, со исклучок на регионот на Националниот парк "Пелистер" (прв национален парк во Р.Македонија, прогласен во 1948 година) зафаќа површина од 10.400 ха (од кои борот – молика автохтониот ендемичен петтоиглен бор *Pinus peuce* откриен од австрискиот ботаничар August Grisebach 1839, во т.н. строго заштитена зона зафаќа еден комплекс од 1.600 ха). По источните падини на Баба Планина има исклучително нискостеблести шуми и тоа даб 8.180 ха, бука 2.067 ха и други видови шуми 840 ха или вкупно 11.087 хектари.

Во вегетацијата на "Пелистер" има специфично ботаничко значење. Тука растат 88 видови дрвенести растенија, класифицирани во 23 фамилии. Планинската вегетација на "Пелистер" се расчленува на: 19 заедници, 11 сојузи, и 7 редови. Од областа на дивата фауна на "Пелистер" живеат 62 видови животни, меѓу кои се издвојуваат еленот, срната, дивокозата, дивата свиња, мечката, рисот, зајакот, волкот, еребица и камењарката.

Од рибите, значајно е да се истакне присуство на *Salmo trutta peristericus* и пелагониската поточна пастрмка *Salmo trutta pelagonicus*.

Хидрографија

Хидрографските прилики на Битола и нејзината непосредна околина се условени и детерминирани од геолошките, геоморфолошките и климатските карактеристики.

Низ Битола тече реката Драгор во должина од 4,5 км. Драгор настанува од повеќе мали реки и тоа од Диховскиот Драгор (во должина од 12 км. чии изворишен дел го чинат повеќе водотеци што извираат од падините на Пелистер и тоа: Сапунчица, Лак поток, Црвена река и Клисурица) и Братиндолскиот Драгор или Бороица. Вкупната

должина на р. Драгор изнесува 25,123 км со обем на вододелниците од 67 км, слив од 188 км² и среден пад од 17,0 ‰. Количеството на вода во реката зависи исклучиво од врнежите и подземните води на Баба и Пелистер. Просечниот протек на р. Драгор низ градот од ноември до јуни изнесува 2 – 3 м³/сек.

Статичкото ниво на подземните води во различни подрачја од градот е различна и се движи од 0,50 м па се до 6,50 м. Од бројните бунари во градот поради урбанистичката изградба нивниот број е речиси преполовен и во повеќето од нив водата е загадена од отпадни води.

На 22 км од Битола се наоѓа вештачкото акумулационо езеро “Стрежево“ кое е значаен хидрографски објект за Битола и битолско. Ова езеро зафаќа волумен од 112.000.000 м³ вода, длабочина кај браната од 72 метри, површина од околу 7 км², просечна ширина од околу 1 км и должина од 7 км.

Други хидрографски објекти се базенот “Довлецик“ кој е компензационен базен со должина од 170 м., ширина 60 м., волумен 13.600 м³ вода, длабочина околу 3 м и капацитет од 2 – 3.000 капачи, и “Олимписки базен“ со димензии 50 x 25м. , како и по еден детски базен на двете места. Во жешките летни денови двата хидрографски објекти се користат за капење и рекреација.

На врвот на планината Баба – Пелистер се наоѓаат две леднички езера, повеќе познати како “Пелистерски очи“ – Големото и Малото езеро.

Почва

Основен тип на генетско земјиште во Пелагонија се смолниците. Смолниците се хидрогени и настанале на езерската тиња по истекувањето на некогашното Пелагониско езеро. Количеството на хумусот се движи од 2 до 4,5%. Овие почви се искористуваат за житни индустриски и градинарски култури.

Наслагите од алувијални почви се движат од десеттина сантиметри до неколку метри. Хумус содржат 0,42 – 3,62 %. На алувијалните почви е концентрирано производство на градинарски и индустриски култури.

Делувијалните почви се наоѓаат на периферијата на градот. Тоа се млади почвени типови со мал процент на хумус 1-2 % на кои им е потребно ѓубрење.

Црвениците се раширени по периферијата и тоа најповеќе спрема селата Брусник, Лавци, Буково, Крстоар, помалку према Дихово и Братиндол. Содржината на хумусот се движи од 1,18-3,96 % и се одликуваат со помала плодност.

Енергетски извори

Во Пелагониската котлина, особено во битолското подрачје се откриени слоеви на јаглен – лигнит и тоа главно во атарите на селата: Суводол, Гнеотино, Живојно, Биљаник, Врањевци, Паралово и Агларци. По ослободувањето до 1951 год. вршена е експлоатација на лигнит кај село Живојно. Од 1973 год. започна експлоатацијата на лежиштето кај Суводол каде е изграден рудник со површински коп. Рудникот “Суводол“ се наоѓа во подножјето на Селечка Планина на околу 12 км. источно од Битола. Вкупните резерви на лигнит се проценети на околу 200.000.000 тони со можност за зголемување на резервите. Во близина на овој рудник постојат наоѓалишта на јаглен во уште два локалитети и тоа: Гнеотино и Живојно. Наоѓалиштето “Гнеотино“ е со вкупно рудни резерви од 120.000.000 тони, а наоѓалиштето “Живојно“ околу 100.000.000 тони. Како заклучок може да се констатира дека во јужниот пелагониски басен има вкупно резерви на јаглен од околу 420.000.000 тони, што дава можност за производство на ел. енергија во

термоелектраната Битола I, II и III, со потрошувачка од 6 милиони тони годишно. Така би можеле да работат околу 50 – 60 години.

НАСЕЛЕНИЕ

Низ долгата историја на Битола, бројната и демографската структура на населението во градот не можат да се следат. Според процената, античката Хераклеа Линкестис приближно броела од 3.000 до 6.000 жители, а средновековната Битола, во византискиот период имала околу 3.000 жители. Во периодот од XI до XVII век бројот на жители во Битола се движел во границите од 3.000 до 10.000 жители. Повеќето податоци за населението во Битола среќаваме од XVIII и во XIX век кога, како резултат на миграцијата село-град, бројот на жителите во градот забрзано растел, од 10.000 до 50.000 жители. Веќе од XX век, преку официјалните статистички податоци можеме поточно да го следиме бројот на жители во градот. Во 2002 година подрачје на општината Битола го опфаќаше градот Битола и 18-те села: Братиндол, Брусник, Буково, Горно Оризари, Долно Оризари, Дихово, Карамани, Крклино, Лавци, Логоварди, Магарево, Нижеполе, Орехово, Поешево, Раштани, Снегово, Трн, Трново.

Општина Битола	Вкупно население	Домаќинства	Станови (сите видови живеалишта)
Вкупно население во општина Битола	86408	26387	33232
Град Битола	74550	23010	28155
18 Села	11858	3377	5077

Извор: Државен завод за статистика, Попис 2002 год.

Во 2004 год. со новата територијална поделба на Р.Македонија подрачјето на Општината Битола е утврдено со закон и ги опфаќа градот Битола и 65-те села : Барешани, Бистрица, Братин Дол, Брусник, Буково, Велушина, Габалавци, Гопеш, Горно Егри, Горно Оризари, Граешница, Дихово, Доленци, Долно Егри, Долно Оризари, Драгарино, Драгожани, Драгош, Древеник, Гавато, Жабени, Злокуќани, Кажани, Канино, Карамани, Кишава, Кравари, Крклино, Кременица, Крстоар, Кукуречани, Лавци, Лажец, Лера, Лисолај, Логоварди, Лопатица, Магарево, Маловиште, Метимир, Мецитлија, Нижеполе, Ново Змирнево, Облаково, Олевени, Оптичари, Орехово, Острец, Поешево, Породин, Рамна, Раштани, Ротино, Свиниште, Секирани, Снегово, Средно Егри, Српци, Старо Змирнево, Стрежево, Трн, Трново, Цапари, Црнобуки и Црновец.

Густина на населението: 788 лица/км²

Општина Битола	Вкупно население	Домаќинства	Станови (сите видови живеалишта)
Вкупно население во општина Битола	95385	28942	37225
Град Битола	74550	23010	28155
65 Села	20835	5932	9070

Вкупно население на Општина Битола според возраст

Општина	Вкупно	Возрасни групи (мажи и жени)						
		0-14	15-29	30-44	45-59	60-74	75-85+	непозната возраст
Битола	95385	16228	20665	20224	19549	13815	4874	30

Општина	Вкупно	Возрасни групи – мажи						
		0-14	15-29	30-44	45-59	60-74	75-85+	непозната возраст
Битола	46969	8273	10388	10041	9950	6301	2008	8

Општина	Вкупно	Возрасни групи - жени						
		0-14	15-29	30-44	45-59	60-74	75-85+	непозната возраст
Битола	48416	7955	10277	10183	9599	7514	2866	22

Вкупно население на Општина Битола според национална припадност

Општина	Вкупно	Македонци	Албанци	Турци	Роми	Власи	Срби	Бошњаци	Ост.
Битола	95385	84616	4164	1610	2613	1270	541	21	550
	100%	88.7%	4.36%	1.68%	2,74%	1,33%	0,56%	0,02%	0,57%

Извор: Државен завод за статистика, Попис 2002 год.

Вкупното движење на бројот на населението се состои и зависи од природното и механичкото движење. Основните компоненти на природното движење на населението се наталитетот (родност) и морталитетот (смртност), а нивна резултанта по правило е природниот прираст (повеќе родени над бројот на умрени, или поконкретно разлика помеѓу наталитетот и морталитетот). Општината и градот Битола се вбројува со групата на општини – градови со ниска стапка на наталитет, морталитет и природен прираст во Република Македонија. Оваа состојба директно е условена од зголемениот број на миграции во странство и тоа на младо фертилно население, потоа голем број на неженето-немажено население, односно население кое не стапува во брак како и големиот број на мали семејства со едно до две деца.

**Природно движење на населението во периодот од
Јануари - Декември 2006 год.**

Општина	Родени деца			Умрени лица			Бракови		
	живородени во земјата	живородени во др. држави	мртво родени	умрени во земјата	умрени во др. држави	од вкупно умрените: умрени доенчиња	склучени во земјата	склучени во др. држави	разведени
Битола	1306	29	13	1206	18	7	619	22	51

Извор: Државен завод за статистика, Природно движење на населението за 2006 год.

Домаќинствата како посебен елемент претставуваат основни социо-економски заедници во кои населението живее, стопанисува и врши биолошка репродукција. Бројот на домаќинства во Општината Битола, проследен низ пописите по Втората светска војна, постојано се зголемува. Зголемувањето на бројот на домаќинствата во градот освен природниот процес на природно зголемување и раслојување на домаќинствата, се должи и на механичкиот прилив на домаќинства од селската средина.

Индивидуални домаќинства според типот, големината и составот

Општина Битола	Вкупен број на		Просечен број на членови на домаќинството	тип на семејни домаќинства со			
	индивидуални домаќинства	членови на домаќинствата		вкупно	се		
					брачен пар, венчани, со деца	брачен пар, венчани, без деца	
	28935	95152	3.29	25027	22011	14523	5258

Извор: Државен завод за статистика, Попис 2002 год

Вид на живеалишта, број и површина на станови, број на индивидуални домаќинства и просечна стамбена површина по член на индивидуално домаќинство

Општина Битола	Вкупно живеалишта	Вкупно станови		Површина на станови населени со индивидуални домаќинства	Број на индивидуални домаќинства во становите	Број на членови во индивидуалните домаќинства	Просечна стамбена површина по член на домаќинството	Останати живеалишта
		број	површина (м ²)					
	37225	37159	2519091	1924121	28880	94972	20.26	66

Извор: Државен завод за статистика, Попис 2002 год

Една од основните карактеристики на повоен период на населението во Битола и општината е новата мошне интензивна мобилност која се изразува низ разни форми на миграциони движења. Најзастапени се движењата на релација село-град од иста

општина и други општини од Републиката, и движења од Македонија во други држави. Најголем број од ова доселено население е постојано населено, а потоа следи население со привремен престој (сезонски или дневен карактер). Според потеклото мигрантите со повеќе од 90% од вкупниот нивен број се од селска средина, а останатите од други општини од Републиката.

ЕКОНОМИЈА

Во развојот на битолската економија значаен фактор претставуваат природните услови кои придонесуваат за забрзан просперитет на Битола во наредниот период. Ваквите можности се темелат, пред се, на природниот фактор, и тоа, во прв ред на: земјоделството, шумарскиот потенцијал, минералното богатство и др.

Битолското поле го зафаќа најголемиот дел од Пелагониската котлина, со вкупна обработлива површина од околу 70.000 ха. Од неа, најголем дел се ораници, потоа, градинарски површини, овоштарници, лозја и ливади. Со изградбата на хидросистемот Стрежево, создадени се дополнителни поволни услови за развој на земјоделството и за остварување на многу поголеми приноси.

Шумското богатство, исто така, претставува солидна основа за подинамичен развој на севкупната економија на Општината Битола, околните планини Баба – Пелистер, Кајмакчалан и останатите шумски простори располагаат со големи шумски комплекси од огревно и индустриско дрво.

Битола и пошироката околина се познати и со своето разновидно минерално богатство. Ова особено е однесува на големи количества од лигнит и други неметали. Врз основа на овие природни резерви, од 1983 год. работи најголемиот електростопански објект во Македонија, Рударско-енергетскиот комбинат РЕК-Битола. Во овој комбинат се вработени 2.500 лица кои годишно, одложуваат 30 милиони кубници јаловина, ископуваат 6 - 7 милиони тони лигнит, произведуваат 4.2 гигавати сати електрична енергија.

Друг значаен крупен капацитет од пошироко општествено значење е хидромелиоративниот гигант Стрежево. ЈП“Стрежево“ е основано во 1978 год. Иградбата траеше 4 год. и веќе во 1982 год. се отпочна со негова експлоатација. Денес ЈП “Стрежево“ има вкупно 220 вработени. Овој систем ги зафаќа сите води од реките Шемница и Драгор со своите притоки и водотеците од Баба планина: Кишавска, Граешка, Остречка, Злокуканска, Стара Река, Киндерка и истите се влеваат во акумулацијата. Браната е изградена на реката Шемница. Преку главниот доведен канал, се дистрибуира акумулираната вода. Стрежево служи за снабдување на Битола и другите населени места со вода за пиење, ги снабдува со индустриска вода одделните капацитети во Битола меѓу кои и РЕК Битола. Овој систем служи за наводнување на повеќе од 20200 хектари земја во Пелагонија. Покрај оваа активност, Стрежево се занимава со производство на електрична енергија во своите хидроцентрали, со одгледување на риби и печурки, со угостителски дејности и др. Системот Стрежево исто така служи за заштита од поплавување на дел од Пелагонија.

Како резултат на вака поволни природни можности, во последните децении почнаа да се валоризираат присутните суровински и ресурсни можност во областа на: металната, текстилната, прехранбената, тутунската, графичката индустрија, производството на млеко и млечни производи, алкохолни и безалкохолни пијалоци, шеќер, квасец, шпиритус и др.

За битолската економија од посебно големо значење се следните деловни субјекти: ЗК Пелагонија, Фабриката за квасец и алкохол, Лозар Пелистерка, Млин Стојчев,

ИМБ Млекара Битола, Пивара Битола, Фабриката за шеќер “4-ти Ноември“, Синпекс – Битола, “Идеал шипка“, “Цермат“, Соко Мак, АД Металец – Заштитно друштво, Заштитно друштво “Енигма“, “Киро Дандаро“, “Микена“, Лантана 2, ГП Пелистер и др. Од текстилната индустрија се истакнуваат Родон, Сат мода, Конигнтон, Мокел - ЕЕИИ, Каревски и др. (Во прилог е дадени списокот од некои позначајни стопански субјекти).

Битолската економија игра значајна улога во економијата на Република Македонија. Од податоците кои постојат произлегува дека во државата суштествуваат следните видови на деловни субјекти: 67.026 претпријатија, 72.749 трговски друштва; 20.917 трговци поединци и 14.865 останати, или вкупно 175.557 субјекти. Со компарација на бројот на субјектите во стопанството во Битола и со таквите во државата, се доаѓа до показател дека Битола има 6,31 % од вкупниот број на овие субјекти во државата. Локалната економија на Општината Битола се наоѓа во пост приватизациски циклус и ги следи трендовите на националната економија. Ваквите случувања резултира со непрофитабилност и ликвидирање на големите, поранешни општествени претпријатија или нивна приватизација и силен подем на новоформирани МСП во приватна сопственост кои стануваат основен двигател на локалната економија. Според спроведеното истражување заклучно со **31.12.2005 год.** во Евиденцијата на деловни субјекти што се водеше во Државен завод за статистика во општината се запишани вкупно **11.079 деловни субјекти**, кои се подолу прикажани по видови и сектори:

Општина	Видови на деловни субјекти					Сектори на дејност															
	Вкупно	Претпријатија	Трговски друштва	Трговци поединци	Останато	Земјоделство, лов и шумарство	Рибарство	Вадење на руди и камен	Преработувачка индустрија	Снабдување со електрична енергија, гас и вод	Градежништво	Трг. на големо и мало, поправка на мотор. воз., моторцикли и предмети за лична употреба и за домаќинствата	Хотели и ресторани	Сообраќај, складирање и врски	Финансиско посредување	Активности во врска со недвижен имот, изнајмување и дел. активности	Јавна управа и одбранача, дожителна соц. заштита	Образование	Здравство и социјална работа	Др. комунални, културни, општи и лич. услужни активности	Екстериторијални организации и тела
Битола	11.079	4.602	4.776	884	817	225	1	11	1.126	7	286	6.332	615	861	18	480	95	48	172	801	1

За битолската економија, од непомало е значењето на активностите во занаетчиството. Со податокот од **17.04.2006 год.** во Регистарот на занаетчиите запишани се **114 занаетчии и уште 49 (стари)** со најразлични профили кои треба да се пререгистрираат со што вкупно се **163 занаетчии** од следните занимања:

Реден број	ЗАНАЕТЧИИ	број	ДЕЈНОСТ
1	Столари	1	Производство на мебел
2	Фризери, Бербери	50	Фризерски и други третмани за разубавување
3	Свеќари	3	Друго производство на разновидни предмети неспомнати на друго место
4	Автомеханичари	9	Одржување и поправка на моторни возила
5	Лимари	3	Производство на други фабрикувани и метални производи неспомнати на друго место
6	Ткаачи	1	Ткаење на тканини од волнен тип
7	Плетачи	1	Производство на плетени и хеланки производи
8	Златари	5	Производство на накит и слични предмети неспомнати на друго место
9	Чевлари	4	Поправка на чизми, обувки и други предмети од кожа
10	Шапкари	2	Производство на други предмети и прибор за облека неспомнати на друго место
11	Куклари	1	Производство на игри и играчки
12	Бравари	4	Општи машински работи
13	Шивачи	4	Производство на друга горна облека
14	Бојации – Стаклари	2	Бојадисување и застаклување
15	Пластичари	1	Други градежни работи вклучувајќи и специфични работи
16	Сидари	1	Други услужни активности, неспомнати на друго место
17	Свончари	1	Ковање, пресовање, штанцовање и валање на метали
18	Електричари	2	Поправка на електрични апарати
19	Каменорезач	3	Сечење, обликување и обработка на камен
20	Пекарии	2	Производство на леб и бело печиво
21	Забавни игри	2	Панаѓурски активности и активности на забавните паркови
22	Стаклари	1	Обликување и обработка на равно стакло
23	Велосипедисти	1	Поправки неспомнати на друго место
24	Саатчии	3	Поправка на часовници и накит
25	Електроинсталатери	1	Поставување на електрични инсталации
26	Фотографи	1	Фотографски услуги

27	Фотокопирање	2	Печатење неспомнато на друго место
28	Кетеринг	1	Кетеринг
29	Сладоледџии	1	Производство на сладолед и други замрзнати смеси
30	Дрвосечачи	1	Одгледување и користење и заштита на шуми
Вкупно:		114	

Како најважни категории на демографско-економската структура се сметаат работоспособниот и активниот контингент на населението. Учеството на работоспособното население во вкупното население на определена агломерација е многу важна детерминанта на нејзиниот стопански развој.

Работната сила како непосреден носител на сите активности, се регрутира од контингентот на работоспособното население, т.е. од мажите стари од 15 – 64 год. и жените на возраст од 15-59 год.

Во општината Битола проблемот на невработеноста е структурен и долгорочен. Промените во општествено економскиот систем и трансформацијата на претпријатијата со општествен капитал, проследено со потребата од разрешување на кумулираната превработеност, големиот број на стечајни постапки и негативните опкружувања во кои се најде Републиката, а во рамките на тоа и во општината Битола во последните години, условија значително намалување на обемот на производството и високата невработеност.

Со **31.03.2007** год. во Центарот за вработување на општината Битола се регистрирани вкупно **20.554** невработени лица (во оваа бројка се влезени **2935** лица кои се пријавуваат само за користење на здравствена заштита).

Структурата на невработените лица според образование

Структурата на невработените лица според образованието е крајно неповолна, бидејќи најголем дел од нив се неквалификувани и полуквалификувани, односно:

ОБРАЗОВАНИЕ	БРОЈ	ПРОЦЕНТ
НКВ	8.919	43,39 %
ПКВ	388	1,88 %
КВ и ВКВ	3.451	16,80 %
ССО	5.298	25,77 %
ВШСО	969	4,71 %
ВСО	1.506	7,33 %
МАГИСТРИ	22	0,11 %
ДОКТОРИ НА НАУКА	1	0,004 %

(Извор: Агенција за вработување на РМ,
Центар за вработување Битола со 31.03.2007 г.)

Структура на невработеност според полот

Структурата на невработени лица според полот се карактеризира со поголемо учество на мажите. Во вкупниот број на невработени лица мажите учествуваат со 52,96 % или 10.886 лица, а лицата од женскиот пол со 47,04 % или 9.668.

Општина Битола	мажи	10.886	52,96 %
	жени	9.668	47,04 %
Вкупно	Се	20.554	100 %

(Извор: Агенција за вработување на РМ,
Центар за вработување Битола со 31.03.2007 г.)

Старосната структура на невработените лица

Возраст	број	процент
од 15 – 19 г.	538	2,62 %
од 20 – 24 г.	2700	13,14 %
од 25 – 29 г.	3047	14,82 %
од 30 – 34 г.	2353	11,45 %
од 35 – 39 г.	2121	10,32 %
од 40 – 44 г.	2209	10,75 %
од 45 – 49 г.	2277	11,08 %
од 50 – 54 г.	2274	11,06 %
од 55 – 59 г.	2010	9,78 %
<i>од 60 и повеќе години</i>	1025	4,98%

(Извор: Агенција за вработување на РМ,
Центар за вработување Битола со 31.03.2007 г.)

Структура на невработеност според националната припадност

Национална припадност	В к у п н о	Структура
Македонци	17.419	84,75 %
Албанци	1.064	5,18 %
Турци	713	3,47 %
Роми	963	4,69 %
Срби	42	0,20 %
Власи	30	0,15 %
Други	323	1,57 %
ВКУПНО	20.554	100 %

(Извор: Агенција за вработување на РМ,
Центар за вработување Битола со 31.03.2007 г.)

Главна интервенција за заштита и намалување на невработеноста е развојот на активните политики на вработувањето, преку активно промовирање на три вида на услуги од страна на Центарот за вработување:

- а) Услуги за посредување при вработувањето,
- б) Проширување на обуката и преквалификација на различни видови целни групи,
- в) Услуги одговорни за истражување, статистички мониторинг и нормативна поддршка на Активни политики на пазарот за труд.

Општина	Вработени	Земјоделство како % од работната сила	Индустрија како % од работната сила	Услуги како % вкупното	Непознато како % од вкупното
Битола	26.130	7.5	44.1	48.2	0.1
Бистрица	1.479	62.0	20.5	17.4	0.3
Кукуречани	1.121	63.8	21.6	14.6	0.0
Цапари	521	66.4	21.7	11.9	0.0
Вкупно	29.251				

Во оваа табела се наведени податоци од пописот од 2002 год. од Државниот завод за статистика за општините Битола, Бистрица, Кукуречани и Цапари. Последните три општини со новата територијална поделба на РМ од 2004 год. влегоа во состав на општината Битола и затоа се тука дадени.

Извор: Државен завод за статистика, Попис 2002 год.

ЈУМ Центар за социјална работа- Битола

Населба “Карпош“ бб

Тел. 047 241 426

047 231 641

Меѓуопштинскиот центар за социјална работа – Битола овозможува стручна помош и заштита на најразлични категории и корисници односно помош и заштита на лицата со проблеми од социјалната сфера на општественото живеење.

Услуги кои ги нуди МЦСР - Битола:

1. Предбрачно и брачно советовалиште
2. Советовалиште за малолетни лица, сторители на кривични дела
3. Советовалиште за возрасни лице со најразлични проблеми и потреби
4. Социјална парична помош
5. Постојана парична помош
6. Помош и нега од страна на други лица
7. Детска заштита (помош за првоновороденче, детски додаток и посебен додаток)
8. Одделение во Демир Хисар
9. Дневен центар за деца со посебни потреби
10. Центар за лица жртви од семејно насилство
11. Старателство и посвојување

Во зависност од категоријата на корисници на располагање е стручен тим од социјален работник, психолог, педагог и правник.

Корисници на услугите кои ги нуди МЦСР - Битола:

Постојана парична помош	169
Паричен надомест за помош и нега	1238
Здравствена заштита	372
Еднократна парична помош	1268
Социјална парична помош	2630 домаќинства
Помош и опрема за новороденче	382
Детски додаток	1600
Посвојувања	4
Посета на брачно и предбрачно советувајште	743
Решавање на проблеми од семејни односи (бракоразводи)	75
Семејно насилство	
- пријавени на СОС телефон	30
- работа со жртви	90
- сместувања во Шелтер центар	13
Давање на помош при решавање на стамбено прашање	45

* Податоци за 2005 год.

ТУРИЗАМ

ЕПИНАЛ ****

Ул. *Маршал Тито бб*

Локација *Широк Сокак*

Тел. *+38947 224 777*

Факс *+38947 227 778*

Јазик- *англиски*

Кредитни картички: *VISA, Master Card, Diners, American express*

Соби- *82: единечни, двокреветни; стандардни, де лукс, и де лукс со јакузи.*

ШУМСКИ ФЕНЕРИ

Локација *с. Трново, 4 км оддалечено од градот Битола*

Тел. *+389 47 293030*

Факс *+389 47 293131*

Јазик- *англиски*

Кредитни картички- *VISA, Master Card*

Соби- *17 (4 гарсонџери, 9 двокреветни и 4 апартмани)*

МОЛИКА – висока Б категорија

Локација- *15 км оддалечен од градот Битола, сместен во Националниот парк Пелисер на 1420 м надморска височина, обвиткан во прекрасна борова Шума (редок вид на бор наречен Молика)*

Тел. *+389 47 229406*

Факс *+389 47 229048*

Јазик- *англиски*

Кредитни картички- *VISA, Master Card, Diners, American express*

Соби- *56. Секоја соба е опремена со централно греење, TWC, сателитска ТВ и радио, интернет врска, телефон, мини бар.*

Располага и со: аперитив бар, ресторан (со капацитет од 160 гости), клуб за забава, банкет сала и сала за состаноци.

Во непосредна близина се наоѓаат жичарата и ски лифтот што овозможуваат дополнително уживање за љубителите на зимските спортови.

ДЕТСКО ОДМОРАЛИШТЕ

Локација- *се наоѓа на 1250 м надморска височина во Националниот Парк Пелистер, на 9 км оддалеченост од Битола*

Тел. + **389 47 222080**

Факс + **389 47 229340**

Капацитет- *300 легла + TWC + ресторан сала + простории за забава, чување скии и терен за спорт и рекреација*

Ова одморалиште им нуди пријатен престој на децата во зимскиот и летниот период.

ЗЛТЦ “ ПЕЛИСТЕР“

Локација - с. Нижо Поле (н.м.в 1.150 м) на 12 км од Битола

Тел. + **389 47 293 014**

Факс +**389 47 207 816**

Капацитет- *4 луксузни апартмани, 8 соби со мини кујни, 48 обични соби во кои можат да се сместат 252 лица.*

Капацитет на ресторантот е со *360 седишта, Камин сала – 70 седишта, Диско Клуб за 100 лица, Конференциска сала со 80 инсталирани седишта*

Спортски терени: *Ракометно, кошаркарско и тениско игралиште*

Централна парно греење со можност три објекти засебно да се загреваат

На 2 км од населбата постои ски-центар со 2 ски лифта (1200 скиори на час)

ХОТЕЛ БИТОЛА

Ул. *Васко Карангелевски бб*

Тел. +**389 47 255368**

Факс + **389 47 255-697**

Капацитет- *6 – Луксузно наместени апартмани, 36 - еднокреветни, 48 - двокреветни, 5 - соби со француски лежај, во поголемиот дел од собите има кабловска ТВ, хотелот е со централно греење, има ресторан, бизнис клуб, 2 сали за состаноци, ТВ сала*

Категорија - **Б**

Кредитни картички: *Dinners Club, American Express, Master Card, Visa*

На Пелистер и Баба Планина во функција на туризмот се и уште неколку планинарски домови (Големо Езеро – планинарски дом “Димитар Илиевски-Мурат“ (2.218 м), “Неолица“ (1.370 м), “Ловечка куќа“ (1.940м).

ХОТЕЛ ДЕ-НИРО

Ул. *Кирил и Методиј бр.5*

Тел. +389 47 229656

Факс + 389 47 207-233

Електронска пошта: hotel-deniro@mt.net.mk

Веб страна: www.hotel-deniro.com

Кредитни картички- *Dinners*

Капацитет- 6 – двокреветни, 2 – луксузни опремени апартмани (клима уред, кабловска ТВ, купатило, директен телефон со интернет приклучок)

Категорија – *четврта*

ХОТЕЛ ПРЕМИЕР

Адреса: *Лавчански пат бб*

Тел. +389 47 202 060

Факс + 389 47 202 090

Кредитни картички: *Visa Card*

Капацитет: 2 – апартмани, 10 – двокреветни соби (кабловска ТВ и клима уред во секоја соба), Ресторан сала – капацитет – 350 гости

ХОТЕЛ РИС

Локација- *с. Трново*

Тел. +389 47 293 901

Факс + 389 47 293 903

Капацитет: *4 – двокреветни, 2 – трокреветни, 1 – четворокреветна, сателитска ТВ во секоја соба, централно затоплување*

Капацитетот на ресторантот: *80 лица + 200 лица во летна бавча*

Категорија: *3 ****

ХОТЕЛ ШАТОР

Локација- *с. Трново*

Тел. *+389 47 293 409*

Кредитни картички: *Dinners Club*

Капацитет: *30 соби, повеќе двокреветни соби и неколку апартмани, сателитска ТВ во секоја соба*

ХОТЕЛ ФОНТАНА

Локација- *с. Бистрица*

Тел. *+389 47 268-599; 075-405-770*

Факс *+389 47 269-599*

Капацитет на ресторантот: *600 седишта*

Хотел: *25 соби, со кабловска телевизија, 4 апартмани климатизирани*

ПЛАНИНАРСКИ ДОМ - КОПАНКИ

Локација: *Национален парк Пелистер (месност Копанки н.м.в 1610 метри)*

Тел. *+ 389 47 222 384*

Капацитет: *104 легла (5 – четворокреветни, 6 – трокреветни, 2 соби со осум и девет кревети)*

Бифе со освежителни пијалоци

3 сали за ручање со капацитет за 150 лица

Летна кујна за гостите сами да си готват

Во близина се наоѓа жичара и ски-патека

ТОКИН ХАУС АПАРТМАНИ

ул. Маркс и Енгелс бр. 7

тел./факс: 047/232-309

мобилен: 070 250 272

е-пошта: tokintrans@mt.net.mk

Токин хаус е лоциран во строгиот центар на Битола, непосредно до Широк Сокак, заштитен од градската врева и со целосно реновиран ентериер.

Располага со 6 двокреветни соби, 1 апартман, затворен паркинг за две возила, парно греење, кабелска телевизија и организирана исхрана во ресторанот КОРЗО.

ТУРИСТИЧКИ АГЕНЦИИ

<p>АНА ТУРС Комплекс Безистен бб тел./факс: 047/20 35 80 e-mail: anatoursint@yahoo.com</p>	<p>АРИЕС ул.Далматинска бр. 6 тел/факс: 047/ 22 41 55 e-mail: info@aries.com.mk</p>
<p>БЕЛА РОЗА 2 ул. Велешка бр. 19 тел: 047/ 22 52 54 факс: 047/ 22 82 54 e-mail: belaroz@mt.net.mk</p>	<p>БИБА – ТУРС ул. Велешка бр. 9 тел. 047/ 220-283 факс: 047/ 226-803 e-mail: biba_turs@yahoo.com</p>
<p>ВИА ИГНАЦИЈА ул. Максим Горки бр. 78 тел. 047/ 23 71 66 e-mail: viaignacija@yahoo.com</p>	<p>ДОНА И КЕН ТУРС ул. Маршал Тито бр. 76 тел. 047/ 22 66 11, 20 36 27 факс: 047/ 23 23 11 e-mail: donaiken@mt.net.mk</p>
<p>ИСИДОР ТУРС ул. Солунска бр. 111-д тел 047/ 220-205 220-204 факс 047/220-205 e-mail: isidortours@mt.net.mk</p>	<p>КАРАЦА ТУРС ул. Никола Тесла бр. 18 тел/факс: 047/22 25 77 e-mail: lazatoni22@yahoo.com</p>
<p>КРИ-ТУРС ул. Маршал Тито бр. 141 тел/факс 047/ 223-322 e-mail: kritours@mt.net.mk</p>	<p>МАРАКАНА Т.Ц. Пелагонка 2 втори кат тел/факс: 047/ 22 17 53</p>
<p>МИЛЕНИУМ ТРАВЕЛ ул. Ленинова бр. 75 тел./факс: 047/ 203-333 e-mail: goran@milleniumtravel.com.au</p>	<p>ОРБИТА ул. Далматинска бр. 68а тел. 047/ 22 88 77; 20 23 23; 20 23 24 факс: 047/ 22 88 77 e-mail: ta_orbita@mt.net.mk</p>
<p>ПАЛАС ул. Рузвелтова бб тел. 047/ 22 39 80 факс 047/ 22 29 00 e-mail: palasbt@mt.net.mk</p>	<p>САВАНА ДОО СКОПЈЕ Туристичка Агенција Битола Т.Ц. Пелагонка 2 – приземје тел. 047/ 22 21 23 факс 047/ 20 34 99 e-mail: bitola@savana.com.mk</p>
<p>ТЕОТРАВЕЛ Пелагонка 2 – приземје тел/факс 047/ 22 81 85 e-mail: office@teotravel.com www.teotravel.com</p>	<p>ТЕНЕРИФА ТУРС ул. Жикица Јовановиќ –Шпанац бр. 67 тел./факс: 047/221-111</p>
<p>ТУРИСТ ул. Крали Марко бр. 16 тел. 047/ 20 27 77; 22 07 77 факс 047/ 20 27 76 e-mail: turist@mt.net.mk</p>	<p>БОБИ-ТУРС ул.Јане Сандански б.б зграда “Шехерезада“ приземје тел. 047/ 236-111 факс 047/234-433 e-mail: elbo@mt.net.com</p>

РЕСТОРАНИ

1. 12 Рози, Христијан Карпош б.б.,	тел. 222 958
2. Адриатик, Кумровец б.б.,	тел. 227 510
3. Ајчо - Ленски мост, Никола Тесла 25	тел. 222 688
4. Александрија, Прилепска б.б.,	тел. 227 153
5. Антико, Бул. 1-ви Мај 243	тел. 239 660
6. Балкан, Ружа Делчева б.б.	тел. 252 984
7. Белведере, Маршал Тито 16	тел. 230 110
8. Битола, Васко Карангелевски б.б.	тел. 256 936
9. Боем, Никола Тесла б.б.	тел. 242 607
10. Божино, Иво Лола Рибар 35	тел. 226 701
11. Борец ПИОМ, Васко Карангелевски б.б.	тел. 480 012
12. Брацо, Дебарца 11	тел. 242 501
13. Бриони, Жикица Јовановиќ Шпанац 42	тел. 224 533
14. Буковче, бул 1ви Мај 238	тел. 225 515
15. Булова, Маршал Тито 131	тел. 239 193
16. Венеција, Титов Велес 25	тел. 234 448
17. Верона, Д.Радосавлевиќ	тел. 224 204
18. Витез, с.Кравари	тел. 268 554
19. Гарден Имиц, Владимир Назор 2-а	тел. 228 596
20. Гонано, Иво Лола Рибар 3	тел. 226 656
21. Грини, Рузвелтова 4	тел. 234 690
22. Грне, широк Сокак б.б.	тел. 237 800
23. Грне, Никола Тесла 37	тел. 236 376
24. Гурман, Коле Неделковски б	тел. 237 774
25. Дај - Дам, Градски Пазар	тел. 223 186
26. Де Ниро, Кирил и Методиј 5	тел. 222 656
27. Дипломати, Томаки Димитровски 37-а	тел. 235 181
28. Довлецик, Довлецик б.б.	тел. 207 848
29. Долче Вита - Дениро, Прилепска 49/40	тел. 229 656
30. Ел Греко, Елпида Караманди 1	тел. 070-703-757
31. Елен, с.Оризари	тел. 262 244
32. Епинал, широк сокак б.б.	тел. 224 777
33. Ефтинија, Прилепска 28	тел. 227 018
34. Жежо, с.Братин Дол	тел. 293 356
35. Застава, Прохор Пчински 31	тел. 233 320
36. Зимско-летен туристички центар, с. Нижеполе	тел. 293 158
37. Златен даб, стар пат Битола-Прилеп	тел. 296 022
38. Император, Иво Лола Рибар б.б, Градско шеталиште	тел. 222 971
39. Ин форно, Маршал Тито 139	тел. 226 416
40. Кај Бале, влез на градски пазар	тел. 251 660
41. Кај Кире, Бул. 1ви мај 268	тел. 221 233
42. Кај Сунгеро, Караорман 132	тел. 225 938
43. Кај Цими, Стара чаршија, спроти Сабина	тел. 236 775
44. Капри, Довлецик б.б.	тел. 256 500
45. Колта, с.Могила	тел. 296 025
46. Корзо, Маршал Тито бр. 95	тел. 241 888
47. Котле, спроти Ан-фи мебел	тел. 225 707
48. Кус - кус, Кирил и Методиј	тел. 222 603
49. Лео, Маршал Тито 115	тел. 228 147

50. Лесковац, Владимир Назор 22-а Оризари	тел. 261 191
51. Линкестис, Жикица Јовановиќ-шпанац 95	тел. 237 978
52. Ловец, Партизанска 16	тел. 225 767
53. Марковски, Железничка б.б.	тел. 220 201
54. Метро, Лазо Трповски,	тел. 234 288
55. Мкм, Владимир Назор 2-б	тел. 227 794
56. Несигурниот	тел. 222 753
57. Нико, Буковски Ливади	тел. 227 143
58. Олимписки Базен, Индустриска б.б., Град. шеталиште	тел. 222 971
59. Оскар, раскрсница Црвени Петли, пат за Нижеполе	тел. 293 517
60. Папараци, Столарска б.б.	тел. 261-133
61. Парк, Партизанска б.б	тел. 225 484
62. Пепси, Александар Турунџиев 37, Стара чаршија	тел. 240 005
63. Пет ѕвезди, Иво Лола Рибар б.б.	тел. 226 148
64. Пица Уна, Ленинова 17	тел. 221 333
65. Плаза, Цар Самоил, Дрвен Пазар	тел. 237 381
66. Премиер, Стрчин б.б.	тел. 206 060
67. Приве, Стара чаршија, до Давидоф	тел. 220 755
68. Рис, с.Трново б.б.	тел. 293 901
69. Рудо јагне, широк Сокак, под камен мост	тел. 229 998
70. Саат-кула, Кордун 2-а	тел. 227 195
71. Саре, Народни Херои 10	тел. 258 892
72. Соколски, с. Дихово	тел. 293 532
73. Соле 2000,кај железничка станица	тел. 220 530
74. Сорекс, Трескаец 1	тел. 222 185
75. Соренто, Ѓуро Ѓаковиќ 7	тел. 241 301
76. Трајче Безистен, Безистен	тел. 235 371
77. Универмаг, Царински Терминал	тел. 269 090
78. Фелиција, Новачки пат б.б.	тел. 224 419
79. Цане (Роки), Маршал Тито 90	тел. 230 990
80. Џовани, с.Џапари,	тел. 237 852
81. Шатор, с.Трново б.б.	тел. 293 409
82. Шрек, спроти стаклена зграда	тел. 207 221
83. Шумски Фенери, с.Трново	тел. 293 030

ЗЕМЈОДЕЛИЕ

Земјоделското производство е од големо значење за битолскиот регион. Имајќи го во предвид рамничарскиот и ридско планинскиот релјеф, со кој во голема мера се одредува карактерот на земјоделското производство во кое преовладува: сточарството (говедарство, овчарство, козарство и свињарство), живинарството (кокошки) и пчеларство, поделство: житните култури (пченица, јачмен, 'рж, овес и пченка), индустриските (сончоглед, маслена репа, тутун, шеќерна репа и друго), фуражните култури, (пченка силажа, луцерка, еспарзета, сточен грашок, граорица, вештачки ливади и др.), нивските култури (компир, бостан, грав и друго), градинарските (домат, пиперка, кромид, зелка и др.) овоштарството (јаболко, праски, кајсии, сливи, вишни и друго), лозарството (вински и трпезни сорти), печурки, природни ливади и пасишта. Од ова може да се заклучи дека аграрот во битолскиот регион, дава големи можности за развој на стопанството, со отварање на нови работни места, остварување на финансиски ефекти и добар стандард на населението во руралните средини.

Вкупна површина по категории на користење за Земјоделски претпријатија и индивидуални земјоделски стопанства изразено во ха. и %

Р. бр.	Сектор	Вкупна површина	Земјод. површина	Обработлива површина					Пасишта	Шуми	Непл. површини
				Вкупно	Ораници и бавчи	Овошт.	Лозја	Ливади			
1.	Земјодел. претпријат	179.805	121.970	63.776	55.766	1.222	1.313	5.475	57.884	47.516	10.319
		72% 129.647	64% 78.495	44% 27.941	48% 26.748	27% 326	46% 599	5% 268	87% 50.223	95% 45.193	58% 5.995
2.	Инд.зем. стопанства	25% 44.375	34% 41.269	51% 34.462	51% 28.608	62% 761	81% 680	81% 4.413	12% 6.792	3% 1.436	16% 1.688

Фармите на земјоделските производители во битолскиот регион се над 35% комбинирани стокови производители со полјоделско-сточарско производство. Мал е бројот на фармите со специјализирано стоково производство кои изнесуваат околу 15%, а поголемиот број на фарми се мешовити на кои земјоделството не му е основна професија, туку приходи остваруваат и од други извори. Големината на фармите просечно изнесува околу 2 ха и во голема мера се расцепкани.

Структура на сеидбените површини

КУЛТУРИ	Земјоделски претпријатија	Индив. земјоделски производители	ВКУПНО
Житни култури	10.547 ха	15.550 ха	26.097 ха
- пченица	7.500 ха	7.000 ха	14.500 ха
- јачмен	2.950 ха	4.300 ха	7.250 ха
- 'рж	-	400 ха	400 ха
- пченка зрно	77 ха	3.850 ха	3.927 ха
- пченка зрно (семе)	20 ха	-	20 ха

Индустриски култури	3.533 ха	2.230 ха	5.763 ха
- маслодајна репа	450 ха	-	450 ха
- шеќерна репа	234 ха	680 ха	914 ха
- сончоглед	2.849 ха	200 ха	3.049 ха
- тутун	-	1.350 ха	1.350 ха
Градинарски култури	105 ха	720 ха	825 ха
- домати	20 ха	420 ха	440 ха
- пиперки	10 ха	300 ха	310 ха
- останато	75 ха	-	75 ха
Нивски култури	-	650 ха	650 ха
- компир	-	350 ха	350 ха
- грав	-	100 ха	100 ха
- бостан	-	200 ха	200 ха
Фуражни култури	3.019 ха	2.120 ха	5.139 ха
- луцерка	719 ха	300 ха	1.019 ха
- сточен грашок	360 ха	70 ха	430 ха
- сточен граор	90 ха	-	90 ха
- пченка силажа	970 ха	1.750 ха	2.720 ха
- сирак	860 ха	-	860 ха
- суданска трева	20 ха	-	20 ха
Трајни насади	790 ха	917 ха	1.707 ха
- јаболко	-	190 ха	190 ха
- круша	-	-	-
- праска	-	10 ха	10 ха
- вишина	300 ха	17 ха	317 ха
- кајсија	-	-	-
- лозје	490 ха	700 ха	1.190 ха
Рибници	216 ха	-	216 ха
Ливади	268 ха	4.413 ха	4.681 ха
Необработени површини	5.956 ха	13.441 ха	19.397 ха
ВКУПНО ПОВРШИНА	24.434 ха	40.041 ха	64.475 ха

Број на добиточниот фонд по видови на добиток во битолскиот регион

ДОБИТОК	Претпријатија	Индивидуални одглед. на стока	ВКУПНО
Говеда	3.700	15.650	19.350
Крави и стелни јунци	1.850	9.250	11.100
Овци	3.950	51.756	55.706
Овци за приплод	2.520	37.869	40.389
Кози	-	6.000	6.000
Свињи	5.500	4.888	10.388
Маторици и спрасни назимки	500	687	1.187
Коњи	-	3.100	3.100
Несилки	200.000	300.000	500.000
Кошници со пчели	-	2.500	2.500
Рибници	270 тони	-	270 тони

Преработувачки капацитети на земјоделски производи

Во битолскиот регион постојат следните преработувачки капацитети:

- АД – ИМБ со дневен капацитет на преработка над 200.000 литри млеко, произведува палета од 48 производи
- Идеал „Шипка” – Битола, со дневен капацитет од 40.000 литри, произведува 5 производи од млеко и две мини млекари со капацитет од по 1.000 литри, произведуваат палета од 4 производи, 2 кланици за колење на крупен и ситен добиток, од кои едната е регистрирана за колење за извоз
- АД – ФДХ – с. Радобор со дневен капацитет на производство од 150 до 200 тони (со палета од 28 производи), 5 мини преработувачки капацитети од по 15 тони, со палета од 10 производи
- Млин „Стојчев” Битола, со дневен капацитет од 50.000 килограми брашно, со палета од два типа на брашно Т-400 и Т-500 и 25 типа на бели пецива
- АИК „Лозар”, Винарска визба со капацитет од 4.000.000 килограми грозје, со палета на три производи, вино – 2.700.000 литри, дестилати од грозје (ракија) – 120.000 литри и сок сируп – 300.000 литри
- **Фабрика за преработка на овошје и зеленчук „Вита-Пела” Битола** со капацитет од 10.183.000 килограми, со палета од 17 производи: домати – 6.000.000 килограми, домати зелени – 50.000 килограми, пиперки за ајвар – 2.000.000 килограми, гамби – 100.000 килограми, феферони – 60.000 килограми, зелка за сарма и салата – 250.000 килограми, црн патлиџан – 60.000 килограми, морков – 150.000 килограми, корнишони – 500.000 килограми, карфиол – 120.000 килограми, кромид – 20.000 килограми, магдонос – 3.000 килограми, цвекло – 200.000 килограми, грашок – 120.000 килограми, јаболко индустриско – 100.000 килограми, вишна – 400.000 килограми и печурка – 50.000 килограми, што значи дека капацитетот на искористување на фабриката е околу 40%,

- **Фабрика за шеќер „4^{тн} Ноември” Битола** со годишен капацитет од 150.000 тони шеќерна репа, со производство на бел шеќер од 13.000 тони и преработка на жолт шеќер во количина од 35.000 тони.

Податоци за искористеност на земјоделско земјиште:

- ЗК “Пелагонија“ АД Битола користи земјоделско земјиште за земјоделско производство 18.717.22.63 ха
- АИК – ЛОЗАР – ПЕЛИСТЕРКА АД Битола користи земјоделско земјиште за производство на земјоделско и лозарско производство 742.99.81 ха
- Дадено земјиште под закуп на тендер на физички и правни лица 2.129.25.76 ха
- Земјоделско земјиште објавено на тендер 3.389.99.20 ха
- Евидентирана површина за објавување на тендер 317.90.84 ха
- Евидентирана површина за објавување оглас за плодоуживање површина 443.30.36 ха

Од податоците добиени од ПЕ на МЗШВ во Битола има 38 регистрирани индивидуални земјоделци согласно Законот за вршење на земјоделска дејност (Св.весник 11/02) се врши регистрација на индивидуални земјоделски производители во Регистар на индивидуални земјоделци за Општина Битола по претходно поднесено барање во ПЕ на МЗШВ Скопје.

ОБРАЗОВАНИЕ

Со процесот на децентрализација надлежностите во областа на образованието (основното и средното образование) се пренесени од државно на локално ниво. Образовната структура на населението е важен фактор за стопанската, економската и културната моќ на еден простор. Состојбата со неписмените иако бројно и процентуално се намалува, сепак не е уништена и претставува проблем и на денешницата.

Вкупното население на возраст од 10 и повеќе години, по пол и по писменост

Општина	Се		Мажи		Жени	
	писмени	неписмени	писмени	неписмени	писмени	неписмени
Битола	83.045	2.441	41.333	647	41.712	1.794

Извор: Државен завод за статистика, Попис 2002 год.

Вкупно население во Општина Битола на возраст од 15 и повеќе години, според школската подготовка

Општина Битола	Вкупно население	Школска подготовка								
		без училиште	некомплетно основно образование	основно училиште	средно училиште	виша школа	висока школа, факултет, академија	магистратура	докторат	се уште се во процес на осн. обр.
	79157	2640	10721	19654	34073	4749	7013	184	88	35

ОБРАЗОВНИ ИНСТИТУЦИИ

Во општината Битола постојат:
 Градинки - 11
 Основни училишта – 50
 Средни училишта 7
 Високо образовни институции - 7

Во Општина Битола постојат две Јавни општински установи- детски градинки:

ЈОУДГ “Естреја Овадија Мара“ и
 ул. Наум Наумовски Борче бб
 тел. 047/ 236-604

ЈОУДГ “Мајски цвет“
 ул. Ј.Н.А бб
 тел. 047/ 251-108

Во склоп на ЈОУДГ “Естреја Овадија Мара“ работат 5 детски градинки: Пролет, Вангел Мајорот, Снегулка, Колибри и Росица, а додека под ЈОУДГ “Мајски цвет“ 6 детски градинки: Мајски цвет, Коца Василева, Кокиче, Качунка, Пеперутка и Славејче. Според состојбата од **31.03.2006 год.** вкупно се згрижени **855** деца, и тоа:

	Естреја Овадија Мара		Мајски цвет	
	Број на групи	Број на деца	Број на групи	Број на деца
Јасли	7	52	4	39
Градинка	20	393	15	210
Подготвителна група	1	16	4	73
Продолжен престој	1	27		
Игротека			2	45
Вкупно	29	488	25	367

	Естреја Овадија Мара	Мајски цвет
Воспитувачи	18	23
Негователи	32	19
Вкупно	92	

Ред. бр.	ОСНОВНО УЧИЛИШТЕ	Година на основање	Површина (м²)	Адреса	Телефон	Број на паралелки	Број на ученици	Број на наставници	Наставен јазик
1.	ОУ “Климент Охридски” + 1 Подрачно Училиште	1990	16.500	“Димче Лахчански” бб	255 737	51	1153	60	македонски
2.	ОУ “Горги Сугарев” (во состав на училиштето работат и специјални паралелки за деца со лесна ментална попреченост)	1973	7.500	“Димитар Влахов” 32	222 661	45	1019	52	македонски
3.	ОУ “Гоце Делчев”	1945	4.000	“29-ти Ноември” 13	203 410	37	918	44	македонски, албански и турски
4.	ОУ “Тодор Ангелевски” + 2 ПУ	1986	10.000	“Илинденска” 82	221 023	49	1078	59	македонски
5.	ОУ “Св.Кирил и Методиј” + 1 ПУ	1963	2.800	Бул. 1-ви Мај бб	237 222	21	477	26	македонски
6.	ОУ “Коле Канински” + 3 ПУ	1964	14.000	“Бранко Радичевиќ” бб	239 490	47	1018	61	македонски
7.	ОУ “Стив Наумов”	1945	7.700	“Стив Наумов” 93	223 364	32	777	43	македонски
8.	ОУ “Трифун Пановски” + 5 ПУ	1963	4.200	“Охридска” 50	231 240	22	383	26	македонски
9.	ОУ “Елпиди Караманди” + 2 ПУ	1980	12.600	“Васко Карангелевски” бб	258 774	38	769	45	македонски и албански
10.	ОУ “Даме Груев” + 3 ПУ	1963	9.800	“Горче Петров” 7	202 900	44	1033	52	македонски
11.	ОУ “Крсте П. Мисирков” + 15 ПУ	1964	1.035+9.200	с. Бистрица	268 863	37	533	45	македонски и албански
12.	ОУ “Александар Турунцев” + 6 ПУ	1986	1.528+10.290	с. Кукуречани	286 027	20	288	26	македонски

* Податоци од учебната 2005/06 година

СРЕДНО ОБРАЗОВАНИЕ:

<i>Ред. бр.</i>	<i>СРЕДНИ УЧИЛИШТА</i>	<i>Година на основање</i>	<i>Површина (м²)</i>	<i>Адреса</i>	<i>Телефон</i>	<i>Број на паралелки</i>	<i>Број на ученици</i>	<i>Број на наставници</i>
1.	Гимназија "Јосип Броз – Тито"	1945	3.300	Бул. 1-ви мај 51	224 316 238-016	24	797	42
2.	СОУ "Таки Даскало"	1984/85	5.682	Борис Кидрич 37	220 192	57	1839	108
3.	СОЕУ "Јане Сандански"	1923	1.403	Бул. 1-ви мај 59	238 133	16	589	32
4.	СОЕМУ "Ѓорги Наумов"	1957/58	6.375	Партизанска бб	258 707	43	1175	80
5.	СОМУ "Д-р Јован Калаузи"	29.6.1956	2.245	Иво Лола Рибар бб	цен. 237 850 дир. 224 984	25	924	69
6.	СОЗУ "Кузман Шапкарев"	1908	3.500	Прилепска бб	238 401	17	433	36
7.	Државно музичко училиште	1963	2.117	Бул. 1-ви мај 110	224 766	4	128	54

СОУ Гимназија “Јосип Броз Тито“

- **општествено- хуманистичко подрачје**
- **природно- математичко подрачје**
- **јазично- уметничко**
  - специјална јазична паралелка со експериментална настава за изучување на германскиот јазик

СОУ “Таки Даскалот“

- **гимназиско образование**
  - јазично- уметничко
  - општествено- хуманистичко
  - природно- математичко
- **геолошко- рударска и металуршка струка**
  - геолошко- рударски техничар
  - ракувач на рударски машини- III степен
- **сообраќајна струка**
  - сообраќаен техничар
  - техничар за транспорт и шпедиција
- **текстилно- кожарска струка**
  - конфекциски техничар
  - конфекционер- III степен
- **графичка струка**
  - графички техничар
  - печатар- III степен
  - книговезец- картонажер- III степен.

СОЕУ “Јане Сандански“

- **економско- правна и трговска струка**
  - економски техничар

СОЕМУ “Ѓорѓи Наумов“

- **електротехничка струка**
  - електротехничар за компјутерска техника и автоматика
  - електротехничар за електроника и телекомуникации
  - електротехничар- енергетичар
  - електроинсталатер и монтер- III степен
- **машинска струка**
  - машински техничар
  - машинско- енергетски техничар
  - машински- воздухопловен техничар
  - металостругар- металоглодач- III степен
  - автомеханичар- III степен
  - машински техничар- III степен

СОМУ “Д-р Јован Калаузи“

- **Здравствена струка**
  - медицинска сестра- техничар;
  - забен техничар
  - фармацевтско- лабораториски техничар
  - медицински- лабораториски техничар

- физиотерапевтски техничар
- гинеколошко- акушерска сестра
- **Лични услуги**
  - техничар за очна оптика

* Во иднина постои иницијатива за обезбедување на средства со самофинансирање, преку наплаќање на здравствените услуги и производи кои се изработуваат на практичната настава од страна на учениците.

СОЗУ “Кузман Шапкарев“

- **Земјоделска,**
- **Ветеринарна, и**
- **Земјоделско-ветеринарна,** од кои се продуцираат следните образовни профили:
  - техничар по хортикултура;
  - земјоделски техничар;
  - техничар по земјоделска механизација;
  - хидро-мелиоративен техничар;
  - ветеринарен техничар.

Државно музичко училиште

- **уметничка струка- музичка уметност**
  - музичар теоретичар
  - музичар изведувач

* Во состав на Државното музичко училиште работи и основно музичко училиште каде се едуцираат 238 ученици распоредени во 14 паралелки.

Државен ученички дом “Мирка Гинова“

Ул. Иво Лола Рибар бр. 31а
Тел. 047 237 548

Домот започнува со работа во 1960 год. како Дом за средношколска младина.

Истиот е со капацитет од 280 легла, распоредени во 73 соби. Моментално во него престојуваат околу 200 средношколци од другите градови од Републиката, а од учебната 2005/06 престој во домот е дозволен и за студенти, така што нивниот број во моментов изнесува околу 60. Во домот постои и можност за пансионска исхрана и тоа со 3 оброци за учениците и 2 за судентите.

УНИВЕРЗИТЕТ “СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ” БИТОЛА

Адреса: Бул. 1-ви мај б.б. п.фах. 100
7000 Битола

Телефони: 047-223 788
047-223 192

Факс: 047- 223 594

e - пошта: rektorat@uklo.edu.mk

Основањето на Вториот македонски универзитет и неговиот двеиполдецениски развој претставува значајна алка во синцирот достигнуања во образовната, научната и културната архитектура на современото македонско општество. Чинот на формалното конституирање на Универзитетот “Св.Климент Охридски”- Битола - на 25 април, 1979 година, со седиште во Битола, секако е резултат на еден подолг процес при што културно-образовната традиција значеше појдовна основа врз која се надоградуваат образованието и науката.

Зачуваните вредности од богатата културна историја и нивното опстојување како вечно наследство, се вредности израснати од македонскиот непокор низ бурните збиднувања во изминатите столетија. Тие остануваат постојан предизвик за сегашноста и иднината како стремеж на нашиот народ за сопствена афирмација и натпревар со сите културни народи чиј предзнак е развојот на цивилизираниот хуманизам.

На 8 декември 1994 година, Универзитетот го доби името на Св. Климент, кој пред еден милениум ја основа Првата книжевна школа во Охрид и со својата просветителска дејност ги надмина нашиве простори промовирајќи се за сесловенски просветител.

Со основањето на Универзитетот “Св. Климент Охридски”-Битола беше остварена историската цел за обединување на постојните високообразовни и научно-истражувачки установи од Југозападниот регион - Битола, Прилеп и Охрид, како придонес за порамномерен развој на Република Македонија.

Денес Универзитетот “Св.Климент Охридски”- Битола вклучува осум високообразовни установи: 5 факултети, една висока школа, Универзитетски интердисциплинарни студии за јавна администрација; три научно-истражувачки установи, Национална и универзитетска библиотека “Св.Климент Охридски” и Студентски дом “Кочо Рацин”.

Универзитетот “Св.Климент Охридски”-Битола реализира наставно образовен процес од 26 додипломски студиски програми и 14 студиски програми за последипломски студии.

На високообразовните установи на Универзитетот студираат повеќе од 15.000 студенти, а наставнообразовниот процес го реализираат 323 наставно- научни и помошнички кадри. Дејноста на научно-истражувачката дејност ја остваруваат 54 научни работници.

Универзитетот “Св.Климент Охридски”- Битола по многу обележја е специфична високообразовна институција. Тој е флексибилен, динамичен во процесот на едукацијата, препознатлив и настојува да ја негува сопствената различност. Развивајќи ја меѓуинституционалната соработка на национално и меѓународно рамниште, Универзитетот успешно ја дефинира својата определба за реформски чекори за следење и доближување до европските стандарди во високото образование.

ФАКУЛТЕТИ

- **Технички факултет - Битола**

ул. Иво Лола Рибар б.б. п.фах. 99
7000 Битола,

тел: 047-207 702; 207 360
факс: 047-203 370
е-пошта: tfb@uklo.edu.mk
Веб страна: www.tfb.uklo.edu.mk

- **Економски факултет - Прилеп**

ул. Ѓорѓе Петров б.б.
7500 Прилеп

тел: 048-427 020; 048-427 021; 048-427 022
факс: 048-426 927
е-пошта: eccfp@uklo.edu.mk
Веб страна: www.eccfp.uklo.edu.mk

- **Факултет за туризам и угостителство - Охрид**

Кеј Маршал Тито бр. 95
6000 Охрид

тел: 046-262 147; 264 215; 262 281
факс: 046-262 281
е-пошта: ftu@uklo.edu.mk
Веб страна: www.ftu.uklo.edu.mk

- **Педагошки факултет - Битола**

Ул. Васко Каранѓелевски б.б.
7000 Битола

тел: 047-253 652; 253 694
факс: 047-220 806; 253 659
е-пошта: pfbt@uklo.edu.mk
Веб страна: www.pfbt.edu.mk

- **Факултет за биотехнички науки - Битола**

Ул. Партизанска бб (Комплекс Касарни)
7000 Битола

тел: 047-236 207
факс: 047-226 220
Веб страна: www.fbn.uklo.edu.mk

- **Факултет за јавна администрација - Битола**

Ул. Васко Каранѓелевски б.б.
7000 Битола

тел: 047-253 652; 253 694
факс: 047-220 806; 253 659

- **Висока медицинска школа - Битола**

Ул. Васко Каранѓелевски б.б.
7000 Битола

тел: 047-253 268; 253 688
факс: 047-258 311

- **Меѓународен славјански институт г.Москва-
Филијала Македонија претставништво Битола**

Ул. Јане Сандански бб (зграда Шехерзада) Битола
тел. 047/ 238-077
факс: 047/ 238-077
е-пошта: msibitola@yahoo.com
Веб страница: www.slavinst.edu.mk

ТЕХНИЧКИ ФАКУЛТЕТ

Почетоците на развојот на Техничкиот факултет во Битола, датираат од далечната 1961 година кога е формирана Вишата Техничка школа со два отсеци во нејзиниот состав: машински и електротехнички. Во 1972 година отпочнува со работа и третиот, во тоа време, а и денес единствениот во Република Македонија, одсек за сообраќај и транспорт. Континуитетот на техничките високошколски студии во Битола продолжува преку Техничкиот факултет формиран во 1977 година, користејќи ги постоечките простории и кадровски можности на тогашната Виша Техничка школа. Денес наставниот потенцијал на Техничкиот Факултет е на завидно ниво, 19 редовни професори, 17 вонредни, 7 доценти и 18 асистенти и помлади асистенти и голем број на услужно ангажирани професори и соработници од земјата и странство. Објектите и просторните можности се задоволителни: 30 училници за користење на видео презентации, еден амфитеатар и свечена сала, библиотека, со што се обезбедени услови за реализација на настава во две смени. Факултетот располага и со следните лаборатории: за термотехника; за физика; за испитување на машински материјали и конструкции; за мотори со внатрешно согорување и моторни возила; за електротехника; за електрични машини; сметачки центар со 3 училници, како и училница со најсовремена мултимедијална и интернет опрема.

Додипломски студии- насоки:

Четири годишни студии

- **Графички одсек**
  - графичко инженерство
- **Машински одсек**
  - Општо машинство
  - Индустриски менаџмент
  - Земјоделско прехранбено машинство
- **Електротехнички одсек**
  - Индустриска електроенергетика
- **Сообраќаен одсек**
  - Патен сообраќај и транспорт
  - Железнички сообраќај и транспорт
  - Воздушен сообраќај

Три годишни студии

- **Техничка информатика**

Две годишни студии

- **Графички отсек**
  - Графичко инженерство
- **Машински отсек**
  - Енергетско машинство
- **Електротехнички отсек**
  - Електроенергетика
- **Сообраќаен отсек**
  - Патен сообраќај и транспорт

Последипломски студии

- **Машински отсек**- индустриско инженерство и менаџмент
- **Сообраќаен отсек**- сообраќајно транспортно планирање и инженерство

Економскиот факултет-Прилеп е основан 1960 година, односно тој е наследник и продолжувач на богатата и креативна традиција на Вишата и подоцна Високата економска школа.

Повеќегодишната афирмација како високообразовна институција ја темели врз актуелните економски концепции застапени во наставните планови и програми, врз континуираната научноистражувачка и издавачка дејност и врз аплицираните научни проекти. Исто така, Факултетот остварува контакти и развива соработка со низа факултети и универзитети во и надвор од земјата.

Наставниот кадар е составен од 14 редовни професори, 8 вонредни, 8 доценти, 1 асистент и 5 помлади асистенти.

Додипломски студии- насоки:

- ***Бизнис економија***
- ***Маркетинг менаџмент***
- ***Деловна статистика и информатика***
- ***Меѓународна економија и бизнис***
- ***Сметководство, финансии и ревизија***

Последипломски студии- насоки:

- ***деловно и развојно планирање на претпријатијата***
- ***деловни финансии во претпријатијата***
- ***управување со економски процеси***
- ***бизнис администрација- менаџмент***
- ***меѓународна економија и бизнис***

ФАКУЛТЕТ ЗА ТУРИЗАМ И ОРГАНИЗАЦИОНИ НАУКИ- ОХРИД

Факултетот за туризам и организациони науки – Охрид, Р. Македонија, постои повеќе од 25 години. Студиите се интердисциплинарни, при што се вклучени 18 професори, 3 доценти и 10 асистенти. Во наставата се вклучуваат и визитинг професори од факултети со кои постои склучен договор за взаемна соработка.

Во транзиционите процеси во кои се наоѓа целото општество на Р. Македонија, Факултетот за туризам и организациони науки од Охрид има многу значајна улога. Преку научно-истражувачки зафати активно учествува во разрешувањето на низа проблеми кои произлегуваат од настанатите општествени промени. Во нашата држава засилено се одвива и речиси е сосема завршена приватизацијата на туристичко-угостителските претпријатија. Тука факултетот зазема свое учество со изготвување проекти на релација сопствеништво и управување.

Додипломски студии- насоки:

- ***туризам и угостителство***
  - хотелиерство;
  - меѓународен туризам;
  - агенциско работење;
- ***осигурување***
- ***гастрономија***
- ***царина и шпедиција.***

Последипломски студии- насоки:

- ***Туризам***
  - менаџмент во туризмот
  - менаџмент во угостителството
  - меѓународен туризам.
- ***Менаџмент во царина и шпедиција***
  - современи развојни тенденции во царинско- шпедитерското работење
- ***Менаџмент во осигурување***
  - менаџмент во осигурителни компании

Педагошки факултет

Педагошката академија во Битола започна со работа на 01.09.1964 година по укинувањето на Учителската школа, како форма за обезбедување повисоко ниво во подготовката на кадри за одделенска и предметна настава во основните училишта од регионот на Југозападниот дел на Македонија. Покрај Групата за одделенска настава во тој период постоеја и шест групи за предметна настава и тоа: Македонски и српскохрватски јазик, Руски јазик, Историја-географија, Биологија-хемија, Математика-физика и Физика-хемија. Со рационализацијата на високото образование во учебната 1983/84 година кога престанаа со работа групите по предметна настава, Педагошката академија продолжи со образование на наставници само за одделенска настава.

Во учебната 1987/88 година дејноста на Академијата се прошири со студиска група за образование на воспитувачи, така што денес во Педагошката академија започнувајќи од 1995 год. се подготвуваат наставници за одделенска настава во организации од основното и воспитувачи во организациите за предучилишно воспитание и образование.

Наставниот кадар е составен од 7 редовни, 2 вонредни професори, 7 доценти, 1 асистент и 7 помлади асистенти. Со дополнителен работен однос се ангажирани 6 професори, 1 асистент и 3 лектори, а услуги од други факултети се добиваат од 5 професори и 1 виш лектор.

Додипломски студии

- насоки- учител
воспитувач
- групи: македонско-англиски
македонско-германски
македонско- француски

Последипломски студии- научни подрачја:

- Педагогија во областа на методиките
- Менаџмент во областа на образовен менаџмент

Факултет за биотехнички науки

Факултетот за биотехнички науки е најстара високообразовна институција на Универзитетот “Св. Климент Охридски” од Битола. Оваа институција е основана во далечната 1960/1961 година со решение на тогашниот Извршен совет на Народна Република Македонија. До 1999/2000 работи како Виша земјоделска школа, кога прерасна во Факултет за биотехнички науки, како единствена образовна институција од областа на биотехничките науки во Република Македонија. Факултетот за биотехнички науки минувајќи низ својот досегашен развоен пат едуцирал различни профили на стручни кадри: инженери за сточарско производство, инженери по биотехнологија, а од академската 1999/2000 година и дипломирани инженери за преработка на анимални производи.

Студиските и предметните програми се креирани во соработка со меѓународни експерти од повеќе земји на Европската Унија, со кои остваруваат успешна соработка која трае повеќе години во рамките на ТЕМПУС програмата, работејќи на повеќе заеднички проекти за реструктурирање на високото образование од областа на биотехнологијата.

Наставата ја изведуваат 5 редовни професори, 11 вонредни, 5 доценти, 4 асистенти и 1 помлад асистент.

Додипломски студии- студиски програми:

- **преработка на анимални производи**- со времетраење на студиите од четири години или осум семестри. По завршувањето на студиите се стекнуваат со стручен назив дипломиран инженер за преработка на анимални производи;

- **фармерско производство**- времетраење на студиите од три години или шест семестри. По завршувањето на студиите на оваа студиска програма студентите се стекнуваат со стручен назив дипломиран инженер за фармерско производство.

Висока медицинска школа

Високата медицинска школа започнува со работа во учебната 1988/89 год. Од тогаш па до денес низ неа се едуцирале 2885 студенти, подготвувајќи се за идни здравствени работници. Денес наставата на школата ја изведуваат 17 професори, 2 помлади асистенти и 7 виши предавачи.

Наставата се одвива во 3 насоки:

- **општа медицинска сестра;**
- **медицинско-лабораториски аналитичар, и**
- **акушерки.**

После дипломирањето се здобиваат со звање **специјалист.**

Меѓународен Славјански Институт г.Москва – Филијала Македонија Претставништво Битола

ул. Јане Сандански бб (зграда Шехерезада) Битола

тел. **047/ 238-077**

факс: **047/ 238-077**

е-пошта: msibitola@yahoo.com

Веб страна: www.slavinst.edu.mk

Меѓународниот славјански институт (МСИ) е создаден во 1993 год. и има добиено лиценца со бр. 16-200 од 10.03.1995 год. и бр. 16-428 од 17.05.1998 год. од Државниот комитет за Високо образование на Руската Федерација. МСИ ја спроведува својата образовна дејност врз основа на нормативни документи на Руската Федерација, соодветно со Конвенцијата за квалификации на Високото образование во Европскиот регион (N°165) составена во Лисабон на 11.04.1997 год. и соодветно со основните принципи на Сорбонската декларација за високото образование на европскиот простор на 19.06.1999 год. во Болоња.

Студентите можат да се запишат на една од четирите насоки:

- **екомоника**
- **менаџмент**
- **психологија и**
- **актерство**

Право на запишување имаат кандидати со завршено четиригодишно (гимназиско или кој било вид средно стручно) образование. Право на запишување имаат и кандидати со завршено тригодишно средно образование, но со посебни услови регулирани во Статутот на Меѓународниот славјански институт (МСИ) г.Москва – Филијала Македонија. Право на запишување имаат и студенти од други факултети, како и дипломирани лица. Студирањето трае 8 (осум) семестри заедно со дипломската работа. На Факултетот работат истакнати

руски педагози како што се: Иванова Људмила Ивановна – народен артист на Русија, Некрасова Људмила Кимова – декан на Актерскиот факултет, Флоров ГенADIј Александрович – народен артист, и многу други истакнати имиња.

ИНСТИТУТИ

Во составот на Универзитетот влегуваат и следните научни и други установи:

Институт за тутун- Прилеп

Ул. Кичевски пат б.б.
7500 Прилеп

тел: 048/ 412 762
факс: 048/ 412 762

Хидробиолошки завод- Охрид

Ул. "Славеј Планина" бр. 51
6000 Охрид

тел: 046/ 231 050
факс: 046/ 262 910

Институт за старословенска култура- Прилеп

Ул. Кичевски пат б.б.
7500 Прилеп

тел: 048/412 715
факс: 048/412 858

Придружни установи

- **Матична и универзитетска библиотека
“Св. Климент Охридски” - Битола**

Ул. Ленинова бр. 39
7000 Битола

тел: 047/ 220 208; 220 515
факс: 047/ 220 515
е-пошта: nuubbt@uklo.edu.mk
Веб страна: <http://www.nuubbt.uklo.edu.mk>

- **Студентски дом Кочо Рацин -
Битола**

Ул. Студентска бр. 2
7000 Битола

тел: 047/ 255 132
факс: 047/ 255 134

Матична и универзитетска библиотека „Св. Климент Охридски“

Доклоку корените на историјата ги бараме во писменоста, тогаш, во основањето на библиотеките “расадници на научната мисла“, го потврдуваме највисокиот степен на развој на човечката цивилизација.

Во Битола, со векови, се негувала традицијата кон книгата. Постојат податоци дека првата османлиска библиотека на Балканот е создадена токму во Битола, во 1434/35 г. Еврејската заедница во Битола е формирана по 1492 г., а веќе во 1496 г. таа формира значаен книжевен центар, но и богати библиотеки, во двете големи синагоги *Арагон* и *Пертугез*. Постојат податоци дека во 1847 г. изгорела богатата грчка библиотека, најбогата по атинската, сместена во денешното ОУ “Гоце Делчев“. Покрај неа, имало и богата влашка библиотека. Во XIX век била формирана и првата француска библиотека, во францускиот конзулат. Првото читалиште во Битола е отворено во 1860 г. Во 1881 г. на иницијатива на младината на Битола, повторно се отвора читалиште што го носи името *Просвештение*.

Библиотеката во Битола го менувала своето име некоку пати. Од 1945 до 1947 г. е Градска народна библиотека, од 1947 до 1952 е Библиотека при Домот на културата, од 1960 со првиот Закон за библиотеките оваа библиотека прераснува во Матична до 1980, а од 1980 г. Матична и универзитетска библиотека “Св. Климент Охридски“ Битола.

Посебна улога во развојот на библиотеката како културна институција е постојаната грижа на нашето општество за културниот развој на најмладите генерации, која придонесе за основање на Детска библиотека на 06.02.1955 год.

Во 1957 год. за прв пат во составот на библиотеката започнаа да функционираат и реонските библиотеки-клонови кои во времето на своето постоење одиграле значајна улога не само како библиотечни туку и како важни културни катчиња за збогатување на културно

- забавниот живот во реоните на градот и поразвиените селски населби. Денес во составот на МУБ “Св. Климент Охридски“ функционираат само 6 реонски библиотеки.

Во 1961 год. започнува со работа и подвижната библиотека како нова, современа и според досегашните сознанија, доста успешна форма на приближување на книгата до непосредниот корисник.

Библиотеката располага со околу **400.000 библиотечни единици** од различни научни области и на повеќе јазици. Во библиотечниот фонд спаѓаат:

- книги (монографски публикации)
- сериски публикации (весници, списанија, годишници, зборници, билтени)
- дробен печат (плакати, рекламен материјал, адресари)
- некнижен фонд.

Одделение за возрасни :

- запишани активни читатели - 2920
- годишна посетеност на корисници- 34.431 или во просек 127 корисници дневно
- издадени книги годишно 28.851 или 644 неделно.

Одделени за деца:

- запишани активни читатели - 2111
- годишна посетеност на корисници- 23.535 или во просек 89 корисници дневно
- издадени книги годишно 17.046 или 335 неделно.

Најмлад корисник роден 2003 година и најстар корисник роден 1927 год.

Културни активности на библиотеката во текот на годината:

- изложби на книги- 20
- промоции на книги- 10
- мини саем на книгата- 2
- саем на книгата- 1
- литературни средби- 6
- трибини- 6

Студентски дом “Кочо Рацин“

Студентскиот дом започнува со работа во 1980 година. Располага со 4 објекти и капацитет од 390 легла. Искористеноста е најчесто максимална, така што во моментот во него престојуваат 390 студенти, 148 женски и 242 машки. Постои и студентска менза со обезбедени 2 оброци дневно. Домот нуди најповолни услови за престој на студентите од другите градови од Републиката.

Работнички универзитет “Крсте Петков Мисирков“

ул. Рузвелтова бр. 5

тел./факс 047/ 232-012

е-пошта: rabunibt@freemail.com.mk

Работничкиот Универзитет е основан во 1956 год. како андрагошка институција. Универзитетот работата ја врши преку своите центри за општо образование и култура, за стручно и техничко образование, масовно воспитување на народот, за здобивање на основно образование на возрасни и др. Во скопот на универзитетот работаат и разни курсеви по странски јазици, по дактилографија, информатика и друго. Универзитетот функционира со 2.000 седишта и една мала сала со 300 седишта.

СПОРТ, СПОРТСКИ МАНИФЕСТАЦИИ И СПОРТСКИ ОБЈЕКТИ

За општината Битола можеме да кажеме дека скоро сите спортови кои егзистираат во Македонија се застапени и во Општината.

Како нај трофејни спортски клубови од Општината би го издвоиле ракометниот клуб “Пелистер” кој има постигната врвни резултати во земјата, а и пошироко во европските натпреварувања.

Битола може да се пофали со спортски резултати на другите спортски клубови како ФК “Пелистер“, КК “Пелистер“, скијачите на СК “Пелистер“ гимнастичарките на КГС “Партизан“, а во 2005 год. им се приклучија танцовите двојки од танцовиот клуб “Степ“ – Битола. Историскиот подвиг на **Димитар Илиевски - Мурато** член на ПСД “Пелистер“ со освојувањето на највисокиот врв на светот Монт Еверест (8.864 м) во 1989 г. многумина го споредуваат со златна олимписка медаља.

Во Битола се одржуваат повеќе спортски манифестации од кој би издвоиле неколку: Спортски натпревари во организација на сојузот на спортови по повод 4-ти Ноември денот на ослободувањето на Битола најзначајна е ноќната трка со учество на преку 1200 натпреварувачи, пролетни и есенски мото-крос трки во Братин Дол, пролетни и есенски кросеви и спортски натпревари за ученици од основните и средните училишта, кошаркарски турнири и секако Планинарскиот марш во месец мај по повод освојувањето на Монт Еверес од Димитар Илиевски-Мурато кој не успеа да се врати од снежните падини на Хималаите. Во Битола спортски се опфатени и инвалидите преку сојузот за спорт и рекреација на инвалиди.

Спортски објекти во општина Битола

Р. бр.	Вид спортски објекти	Број на спорт. објекти	Сопственост на спорт.објект	Средства за нивна изградба (самопридонес,донација, општина,влада,министерство)
1.	Спортска сала “Младост”	1	ЈПССО Куглана што е во состав на спорт.сала дадена е под концесија	Самопридонес
2.	Спортска сала на ДГС “ПАРТИЗАН”	1	ДГС“ПАРТИЗАН”дел е даден под закуп	Државни и Општински
3.	Училишни спортски сали	6	Министерство за образование	Државни и Општински
4.	Градски фудбалски стадион	1.главен 3помош.	ЈПССО под концесија на ФК”Пелистер” Битола	Општински
5.	Пливачки базен отворен	1	ЈПССО Договор под закуп	Државни,Општински а ресторанот од средства на СОФК-Битола
6.	Тениски игралишта	5	1.ЈПССО ОУ”Ел.Караманди” (Мин за образование) ДГС”ПАРТИЗАН”	По договор за закуп Со сред.од уч.спорт.друштво По договор за закуп

7.	Скијачки патеки	2	1."Копанки" ПСД"Пелистер" 2.Нижополе на ХМС"Стрежево"	Општински
8.	Стрелишта	3	2.Минист. за образование 1.Работна организација	Државни Сопст.на "СОКОМАК" Бит.
9.	Ловишта	3	Р.Македонија	
10.	Планинарски домови	3	1. Копанки ПСД "Пелистер" 2. Големо Езеро ПСД"Пелистер" 3. Неолица ПСД "Ѓорѓи Наумов"	Општински
11.	Трим патеки	1		
12.	Ракометно игралиште	1	ЈПССО под концесија	Општински
13.	Мини и повеќе наменски игралишта	2		
14.	Спортска сала при ССРИ	1		
15.	Други објекти	/	Спортски објекти при АРМ	
16.	Недовршена спортска сала	1	Агенција за млади и спорт /	
17.	Мотокрос патека - Братиндол	1		

ЧЛЕНКИ НА СОЈУЗОТ НА СПОРТОВИ

1. АИКИДО КЛУБ "ПЕЛИСТЕР"
2. АТЛЕТСКИ КЛУБ "ОЛИМП"
3. АВТОМОТО ДРУШТВО "БИТ КРОС"
4. АЕРОКЛУБ "МИРКО ТОДОРОВСКИ"
5. БОКСЕРСКИ КЛУБ "БИТОЛА"
6. БОКСЕРСКИ КЛУБ "ПЕЛИСТЕР"
7. ВЕЛОСИПЕДСКИ КЛУБ "ПЕЛИСТЕР"
8. ДГС "ПАРТИЗАН"
9. КАГ ТОП-ГАН
10. КАРАТЕ КЛУБ "БУШИДО"
11. КАРАТЕ КЛУБ "СТУДЕНТ"
12. КАГ ББА "ЕЛЕКТРОЛУКС-ВЕИДОР"
13. КАГ "ОЛИМПИК"

14. КАГ "ШАМПИОН"
15. КАГ "ПАЉО"
16. КОШАРКАШКИ СОЈУЗ
17. КОШ. КЛУБ "ПЕЛИСТЕР" - ЖЕНИ
18. КОШ. КЛУБ "МЛАДОСТ" М- Ж
19. КОШ. КЛУБ "ПЕЛИСТЕР"
20. КУНГ-ФУ КЛУБ "БИТОЛА"
20. ОПШТИНСКИ ФУДБАЛСКИ СОЈУЗ
21. ПЛИВАЧКИ КЛУБ "ЈУГ"
22. П.С.Д. "РЕК"
23. П.С.Д. "ПЕЛИСТЕР"
- 24 П.С.Д. "ЃОРШИ НАУМОВ"
25. РК "ПЕЛИСТЕР"
26. РАКОМЕТЕН ОДБОР
27. СТРЕЛАЧКИ СОЈУЗ -БИТОЛА
28. СТРЕЛАЧКИ КЛУБ "ЈУГОТУТУН"
29. СТР. КЛУБ "ЖИТО-БИТОЛА"
30. СТР.КЛУБ "НИШАН"с."БУКОВО"
31. СТР. КЛУБ "ЈАНЕ САНДАНСКИ"
32. СКИЈАЧКИ КЛУБ "ПЕЛИСТЕР"
33. СКИЈ. ДРУШТВО "ЦРВЕНИ СТЕНИ"
34. ГРАД. СТР. КЛУБ
35. ПИНК. КЛУБ "ПЕЛИСТЕР"
36. СОЈ. ЗА СП. И РЕКР. НА ИНВАЛ.
37. СЕКЦ. СПОРТ. НОВИНАРИ
38. СПОРТСКА МЕДИЦИНА
39. СОЈ. НА УЧИЛ. СПОРТ
40. Т.К. "БИТОЛА"
42. ФК "НОВАЦИ"
42. Ф.К. "ПЕЛИСТЕР"
43. ЦУДО КЛУБ "ПЕЛИСТЕР"
44. ШАХ. КЛУБ "СТЕВО ПАТАКО"
45. СТРЕЛАЧКИ КЛУБ"ТУМБЕ КАФЕ"
46. КАРТИНГ КЛУБ"ПРЖО"
47. ПЛИВАЧКО ДРУШТВО"ОЛИМПИК"
48. КУГЛАРСКИ КЛУБ "ПЕЛИСТЕР"
49. СТЕП-КЛУБ БИТОЛА
50. ЖРК "ПЕЛИСТЕР"-МЕТАЛЕЦ
51. ПСД "МЕДИКУС"
52. РК"ПЕЛАГОНИЈА"
53. СРД"ЦРНА РЕКА"
54. УНИВЕРЗИТЕТСКИ СПОРТСКИ СОЈУЗ
55. СК"МОЛИКА"
56. ФК"МФК"БИТОЛА
57. 34 фудбалски клубови во Општинска фуд. лига.
58. Женски фудбалски клуб

Здравствената заштита во Битола има многу стари традиции и поминало низ многу етапи од развојот. Постојат материјални наоди од здравствен карактер, најдени во Хераклеа Линкестис, со доаѓањето на Словените, Хипократовата медицинска традиција и го отстапи местото на верската и народната медицина, спроведувана по манастирските болници, една таква болница во Битола била во Манастирот Св.Врачи од X век, лоцирана кај сегашното ОУ “Стив Наумов“ во која лекувал свештеникот исцелител Варвар Охридски.

Првата цивилна болница во Битола била отворена пред повеќе од два века, кон крајот на XVIII век. После ослободувањето (1944 год.) беа вложени огромни напори за организирање на здравствената служба и за подобрување на здравствената заштита. Во 1966 год. се формира единствена здравствена институција – Медицински центар “Д-р Трифун Пановски“ со задача да обезбедува организирана здравствена заштита.

05.07.2005 год. ЈЗО Медицински центар “Д-р Трифун Пановски“ премина во три правни субјекти и тоа:

1. ЈЗУ Клиничка болница “Д-р Трифун Пановски“ - Битола
2. ЈЗУ Здравствен дом – Битола
3. Регионален Завод за здравствена заштита за општините Битола, Кичево, Ресен и Демир Хисар

Здравствената заштита се спроведува на следниве нивоа:

1. Примарна здравствена заштита
2. Секундарна здравствена заштита – болничка и специјалистичко консултативна
3. Регионален Завод за здравствена заштита

ЈЗУ КЛИНИЧКА БОЛНИЦА “Д-Р ТРИФУН ПАНОВСКИ“ – БИТОЛА

ул. Партизанска бб

тел. централа: 047/ 251-211

директор: 047/253-316

факс: 047/253-435

е-пошта: medbit@mail.net.mk

Клиничката болница е изградена во 1970 год., вкупната изградена површина за потребите на клиниката е 23.887 м². Во нејзин состав работат службите за:

- *интерна медицина*
- *ортопедија*
- *неурологија*
- *психиатрија*
- *инфективно*
- *пнеумофтизиологија*
- *физикална медицина*
- *рентген дијагностика*
- *хирургија*
- *гинекологија*
- *неонатологија*
- *урологија*
- *анестезија*
- *оториноларингологија*
- *офталмологија*
- *кожно*

- *максило-фацијална хирургија*
- *онкологија*
- *патологија*
- *судска медицина*
- *нуклеарна медицина*
- *лабораторија*
- *болничка аптека*
- *орална хирургија*
- *инфузија*
- *стерилизација*
- *административно-технички служби*

Во стационарниот дел има 580 болнички легла и 25 за новороденчиња.

Во ЈЗУ Клиничка Болница Битола се вработени 894 од тоа:

- 202 лекари специјалисти
- 5 лекари од општа пракса
- 12 стоматолози специјалисти
- 16 фармацевти
- 79 виш медицински персонал
- 344 среден медицински персонал
- 226 нижи и административно-технички персонал

Секундарната здравствена заштита, а во одделни случаи и терцијарната заштита е организирана во рамките на болницата, кон која освен општината Битола гравитираат и општините Ресен, Демир Хисар, Кичево и Крушево. За одделни медицински зафати, Клиничката Болница дава услуги на пациенти од целата земја. И на тој начин, иако административно не е регионална, болницата фактички има силно регионално значење.

РЕГИОНАЛЕН ЗАВОД ЗА ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА

ул. Партизанска б.б

тел. 047/ 208-100

факс: 047/253-609

Заводот за здравствена заштита Битола, како дел од здравствениот систем во Република Македонија, од областа на превентивна медицина, има за цел заштита и унапредување на здравјето на луѓето, преку преземање мерки и активности за спречување и сузбивање на заболувањата кај населението. Тие мерки и активности опфаќаат следење, истражување и проучување на здравствената состојба на населението, причините за појавата и ширењето на заразните и други болести што имаат социјално - медицинско значење, како и влијанието на негативните фактори врз здравјето, предлагање и преземање на мерки заради заштита и унапредување на здравјето на луѓето.

Заводот за здравствена заштита Битола функционира на територија со вкупна површина од 3.730 км² или 14,5% од територијата на Р. Македонија, со вкупно опфатено население од 196.499 жители (податоци од Пописот од 2002 година). Во структурата на населението, според типот на населеното место, градското население учествува со 63,3% (бројот на жители во градовите изнесува 124.340), а селското со 36,7% (бројот на жители во селата е 72.159). Битолскиот регион опфаќа 105.644 жители со следниве општини и број на жители: Битола со 95385 жители, Бач со 755 жители, Добрушево 2.174 жители, Могила 4.536 жители, Новаци 2.478 жители. Регионот на Демир Хисар опфаќа 9.497 жители, и тоа општина Демир Хисар со 7.178 жители и општина Сопотница, со 2.319 жители. Кичевскиот

регион ги опфаќа општините: Вранештица, која брои 1.322 жители, Другово со 3.249 жители, Зајас со 11.605 жители, Кичево со 30.138 жители и Осломеј со 10.425 жители, или вкупно за цел регион 56.739 жители. Во општината Ресен, која не претрпи измени со последната територијална поделба, опфатени се 16.825 жители.

Организационата поставеност на ЈЗУ 333 Битола

ЗАВОД ЗА ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА

- **Одделение за Хигиена со Здравствена Екологија**
  - Отсек за испитување на води
  - Отсек за хигиена во исхраната
  - Отсек за испитување храна
  - Отсек за школска хигиена
  - Отсек за комунална хигиена

- **Одделение за Микробиологија**
  - Отсек за бактериологија
  - Отсек за паразитологија
  - Отсек за санитарна микробиологија

- **Одделение за Епидемиологија**
  - Отсек за заразни болести
  - Отсек за незаразни болести
  - Отсек за ДДД

- **Одделение за Социјална Медицина**
  - Отсек за здравствена статистика и информ.
  - Отсек за здравствено просветување
  - Отсек за организација, планирање, прог. и екон. во здравството

- **Одделение за превентивна здравствена заштита Кичево**
  - Отсек за хигиена
  - Отсек за епидемиологија
  - Отсек за микробиологија

- **Одделение за превентивна здравствена заштита Ресен**
  - Отсек за хигиена
  - Отсек за епидемиологија

Вкупниот број на здравствени и нездравствени работници во Заводот за здравствена заштита е 65.

Број на здравствени и нездравствени работници по одделенија, занимање и стручна подготовка, во 333 Битола во 2005 година

Одделение	Занимање	Стручна подготовка	Број	Вкупно
Одделение по хигиена	Доктори спец. по хигиена со здр. екологија	ВСС	3	11
	Специјалисти по санитарна хемија	ВСС	2	
	Други на специјализација по санитарна хемија	ВСС	1	
	Санитарни техничари	ВШС	1	
	Здравствени соработници	ВШС	2	
	Медицински техничари	ССС	2	
Одделение по епидемиологија	Доктори спец. по епидемиологија	ВСС	3	9
	Дипломирани биолози	ВСС	1	
	Здравствени работници	ВШС	2	
	Медицински техничари	ССС	1	
	Здравствени соработници	СЗО	2	
Одделение по микробиологија со паразитологија	Доктори спец. по микробиолог. со паразитолог.	ВСС	4	18
	Дипл. инг. по биологија	ВСС	1	
	Здравствени работници	ВШС	2	
	Здравствени соработници	ВШС	3	
	Здравствени работници	ССС	6	
	Др. Работници	ССС	2	
Одделение по социјална медицина	Доктори спец. по социјална медицина	ВСС	1	7
	Доктори по општа пракса	ВСС	1	
	Здравствени работници	ВШС	2	
	Здравствени соработници	ВШС	1	
	Здравствени соработници	ССС	2	
Одделение за превентивна здравствена заштита Кичево	Доктори спец. по епидемиологија	ВСС	1	6
	Доктори спец. по микробиологија	ВСС	1	
	Доктори спец. по хигиена со здр. екологија	ВСС	1	
	Здравствени работници	ССС	2	
	Др. Работници	НКВ	1	
Одд. за прев. здравств.заштита Ресен	Доктори спец. по хигиена со здр. екологија	ВСС	1	3
	Здравствен работник	ССС	1	
	Здравствен соработник	СЗО	1	
Одделение за општо правни и финансво сметководствени работи	Административни работници	ВСС	4	11
	Административни работници	ВШС	1	
	Административни работници	ССС	3	
	Административни работници	СЗО	1	
	Др. Работници	НКВ	2	
Вкупно работници во 333 Битола				65

ЗДРАВСТВЕН ДОМ – Битола

ул. Панде Николов б.б.

тел. централа: 047/ 220-520

директор: 047/242-675

факс: 047/ 220-112

Здравствениот дом е изграден и пуштен во работа од 1956 год.

Здравствениот дом ја обавува примарната здравствена заштита во објектот Здравствен дом во централното градско подрачје во Општина Битола, во 7 реонски здравствени станици, 12 школки амбуланти и 22 селски амбуланти и Медицина на трудот.

Во склоп на Здравствениот дом функционираат и служби кои организирано припаѓаат под Клиничка болница со 5 специјалистичко-консултативни дејности и тоа:

- интерна
- хирушка
- кожно-венерична
- пнеумофтизиолошка и
- орална хирургија

Во рамките на Здравствениот дом работат следниве служби:

- училишна медицина – 12 амбуланти
- општа медицина – 11 амбуланти во Здравствен дом и 11 во реонски станици и 22 селски амбуланти
- Итна медицинска помош и домашно лекување
- Трудова медицина
- Спортска медицина
- Гинекологија и акушерство – 2 амбуланти
- Педијатрија
  - o Превентивна здравствена заштита во 3 амбуланти и
  - o Куративна здравствена заштита во 3 амбуланти во Здравствен дом и 3 амбуланти во реонски станици
- Лабораторија
- Стоматолошка служба – 9 амбуланти во Здравствен дом (5 протетички амбуланти, 2 ортодонција, 1 детска и превентивна стоматологија и 1 итна стоматологија) и 8 школки амбуланти
- Депо за лекови

Број на вработени и персонал по профил:

- специјалисти по општа медицина – 16 примариуси
- специјалисти по стоматологија – 25 (1 примариус и 1 на специјализација)
- педијатри – 18
- спец. по школка медицина – 13
- спец. по медицина на трудот – 11
- спец. по спортска медицина – 3
- спец. по гинекологија и акушерство – 4
- спец. по медицинска биохемија – 1
- доктори по медицина – 67
- доктори по стоматологија – 41
- психолози – 5
- дефектолог-соматопед – 1
- дипл. фармацевти – 3

- *дипл. хемиски инженери*
- *дипл. биолог – 1*
- *спец. медицинска сестра – 1*
- *виши медицински сестри – 13*
- *виша акушерка – 1*
- *медицински сестри – 165*
- *лаборанти – 5*
- *хемиски техничари – 3*
- *рентген техничари – 4*
- *заботехничари – 6*
- *служба за транспорт – 13*
- *хигиеничари – 34*
- *35 администрација со техничка служба - 35*

Со април 2006 год. има регистрирано 54 приватни стоматолошки ординации, 12 приватни аптеки, 23 приватни ординации (општи, невропсихијатриски, гинеколошки, хирушки и други) кои работат со договор со Фондот за здравствено осигурување.

ЈУ ДОМ ЗА СТАРИ ЛИЦА “СЈУ РАЈДЕР“ БИТОЛА

ул. **Илинденска бр. 156**
тел. **047/224-107; 237-559**

Во 1945 год. основан е првиот Старски дом “Сју Рајдер“. Ова установа е наменета за сместување, исхрана, помош и нега, здравствена заштита, културно-забавни, работно рекреативни активности, услуги на социјална работа на стари и изнемоштени лица.

Каталогот на услуги во Домот е следна:

- **Примарна здравствена заштита**
  - нега
  - исхрана (3 оброци дневно)
  - културно – забавни активности
  - работно окупациона терапија

Капацитетот од 150 легла е максимално искористен. За корисниците кои се сместени во павилјоните на домот се грижат социјални работници, медицински сестри, негователки и друг технички персонал.

ЈУ ДОМ ЗА ДООЕНЧИЊА И МАЛИ ДЕЦА БИТОЛА

ул. **Васко Карангелевски бб**
тел. **047/ 253-339 и 254-339**
е-пошта: **domzadoencinja@yahoo.com**

ЈУ Дом за доенчиња и мали деца Битола основана во 1950 год.. Ова установа служи за згрижување, нега, исхрана и стимулација на деца од 0 – 3 годишна возраст, останати без родители и родителска грижа, како и привремено сместување и престој на самохрани бремени жени еден месец пред породување и три месеци после породување.

За децата во Установата се грижат следниве служби:

- Стручна служба за социјална, здравствена, педагошка и психолошка дејност;
- Стручна служба за сместување, нега, исхрана и стимулација на децата;

- Стручна служба за правно, административно-финансово и материјално работење.
Ова установа има капацитет од 120 легла со 2600 м² корисна површина.

Располага со:

- Соба за прием и воспоставување на емоционален контакт
- Приемно одделение со сестринска и лекарска соба за нега и обработка на новодојдени деца
- Две бебешки групи (од 0-6 месеци до 3 години) со седум спални соби и две дневни соби
- Трпезарија и две занимални
- Соби за мајки.

ХОСПИС ЗА ТЕРМАЛНА НЕГА – СЈУ РАЈДЕР – Битола

ул. Лавчански пат 66

тел. **047/ 259-429**

факс **047/202-429**

е-пошта: **skopje@suerydercare.org.mk**

Хосписот Сју Рајдер Кеар Битола е дизајниран да работи како посебна организациона единица во тесна соработка со специјализираните служби за палијативна заштита од ЈЗУ Геронтолошки Завод – Хоспис Сју Рајдер Кеар Скопје. Хосписот Сју Рајдер спроведува палијативна заштита, водејќи сметка за посебните потреби и желби на секој пациент и неговото семејство, како интегрален дел на здравствениот систем на Република Македонија. Хосписот Сју Рајдер во Битола е изграден во 2001 год., а ставен е во функција на 23.04.2005 год. За период од една година, во хосписот Сју Рајдер Битола лекувани се вкупно 270 пациенти при тоа постигнувајќи најдобар можен квалитет на животот на граѓаните, а Установата ја оправда својата функција.

За пациентите се грижат редовно вработени тимови составени од посветени и високо стручни доктори - 4, медицински сестри – 17, работни терапевти – 2, помошен персонал – 10, хигиеничари и др. технички персонал.

Хосписот е со капацитет од 72 кревети и комплетни услови за палијативна заштита, а зафаќа површина од 2200 м².

КОМУНАЛНА ИНФРАСТРУКТУРА

Комуналната инфраструктура ги опфаќа градските инсталации на:

1. Канализација
2. Водовод
3. Електрична мрежа
4. Телефонски инсталации
5. Систем на топлификација

КАНАЛИЗАЦИЈА:

Во Битола уште во 19 век постоел канализационен систем од *геризи*. Со градба на современа канализација се отпочна некаде кон крајот на педесеттите години. Условите на теренот за градба и проширување на канализационата мрежа, се скоро идеални. Благоиот пад на теренот кон исток и североисток овозможува градба на едноставни системи со мошне погодни услови за прибирање на пречистените води во реката Драгор.

Целокупно изградена канализациона мрежа: **154.000 м.** од кои:

Азбесни цевки: **93.000 м.**

Бетонски и армирано бетонски: **54.000 м.**

ПВЦ: **7.000 м**

Употребени профили: **Ø 150 мм – Ø 1500**

Број на изливни места: **5**

Краен реципиент: р. Драгор → р. Црна → Тиквешко езеро → р. Вардар

Покриеност со канализациона мрежа на градот, во проценти: **99 %**

Покриеност со канализациона мрежа на општината, во проценти **82%**

Сепак канализационата мрежа сеуште не е заокружена, општината Битола се среќава со проблемот со третманот на отпадните води (од станбените населби и индустриските отпадни води). Потребно е доизградба на колекторскиот систем, изградба на колекторски станици, решавање на проблемот со петтиот канал кој е отворен и изградба на пречистителни станици. Постојат повеќе проекти за пречистителни станици, но потребно е изнаоѓање на финансиски средства.

Инфраструктурна опременост на селата:

Реден број	Село	Канализација
1.	Кравари	80 %
2.	Цапари	80 %
3.	г. Оризари	80 %
4.	д. Оризари	80 %

ИНФРАСТРУКТУРА ВО ОПШТИНАТА ПАТИШТА И УЛИЦИ:

АСФАЛТИРАНИ УЛИЦИ:

МЕРКА	ЕДИНЕЧНА МЕРКА	ВКУПНО
ДОЛЖИНА	м¹	122.000
ПОВРШИНА	м²	610.000

ТАМПОНИРАНИ УЛИЦИ:

МЕРКА	ЕДИНЕЧНА МЕРКА	ВКУПНО
ДОЛЖИНА	м¹	600
ПОВРШИНА	м²	2.400

ПРОБИЕНИ УЛИЦИ (ЗЕМЈЕНИ):

МЕРКА	ЕДИНЕЧНА МЕРКА	ВКУПНО
ДОЛЖИНА	м¹	6.000
ПОВРШИНА	м²	24.000

УЛИЦИ СО ГРАНИТНИ ПЛОЧКИ:

МЕРКА	ЕДИНЕЧНА МЕРКА	ВКУПНО
ДОЛЖИНА	м¹	3.200
ПОВРШИНА	м²	19.800

ВОДОВОД

Битола е еден од ретките градови во државата кој за подолг временски период во иднина го решил прашањето на извориштата за добивање на хигиенска вода. Уште во 19 век Битола располагаше со голем број на јавни чешми, бунари, бунари со тулумби, фонтани и сл. Првата планска изградба на водовод во Битола датира од 1936/37 година.

Квалитет на водата за пиење

Во состав на ЈКП Водовод, поточно од филтерската станица во Дихово, постои **Служба за санитарна контрола и заштита**, која работи нон-стоп 24 часа.

Службата е составена од:

- лабораторија за хемиско и бактериолошко испитување на водата,
- превентива

На секои два часа се следат основните параметри на водата:

- проток на сива вода,
- доза на хлор,
- матнотија на сива и пречистена вода,
- електроспроводливост,
- температура и резидуален хлор.

Во градската мрежа на Битола постојат 25 контролни пунктови за контрола на квалитетот на водата. Секојдневно се земаат примероци од 7 пунктови. Според правилникот за контрола на квалитетот на водата за нашата мрежа потребни се 10 пунктови со секојдневна контрола на 3 од нив.

Според извештајот од ЈКП Водовод во 2005 год. преработени се 13.718.531 м³ вода, од која 71 % од сопствени извор, а од ХМС Стрежево 29 %.

Количина на сива вода во филтерница Дихово

Година	Систем Драгор и алиментационен канал Стрежево	Стрежево преку пумтна станица	Вкупно
2003	11.427.109	2.314.951	13.742,060
2004	10.585.509	2.352.542	12.938.051
2005	9.907.296	3.811.235	13.718.531

Со последните зафати за проширувањето на филтерницата и изградбата на главниот довод за нас.Баир, градот Битола може да се пофали дека го решил водоснабдувањето на населението и индустријата до 2020 год.

Според потрошувачката на вода по жител, општината Битола е на прво место во РМ.

ПОДАТОЦИ ЗА ВОДОСНАБДИТЕЛНИОТ СИСТЕМ НА ОПШТИНА БИТОЛА							
1. КУЌНИ ПРОКЛУЧОЦИ:	31.071						
2. ФИРМИ И ИНДУСТРИЈА:	2.451						
3. РЕЗЕРВАРСКИ ПРОСТОР:	9.800						
4. ПУМПНИ СТАНИЦИ:	1	ДОВЛЕЦИК 600л/сек					
5. ЗОНИ ЗА ВОДОСНАБДУВАЊЕ: три зони и тоа ниска, средна и висока зона на водоснабдување							
ДОЛЖИНА НА ГЛАВНИ ЦЕВКОВОДИ ВО СИСТЕМОТ							
реден број	профил мм	челични цевки	железно лиени цевки	азбест цементни цевки	ПВЦ цевки	ПЕ цевки	вкупно (м) по профил
1	150					7000	7000
2	200					8500	8500
3	250	0	0	4460	7699		12159
4	300	23	3006	6102	8045		17176
5	350	380	775	943			2098
6	400	11214	1913				13127
7	450	517	0				517
8	500	3356	2616				5972
9	600	7040	8550				15590
10	700	1837	1667				3504
11	762	216					216
12	800	2222	1748				3970
вкупно (м) по материјал		26805	20275	11505	15744	15500	89829

ДОЛЖИНА НА РАЗВОДНА МРЕЖА ВО ГРАДОТ

Реден број	профил мм	поцинков. цевки	челични цевки	железно лиени цевки	азбест цементни цевки	ПВЦ цевки	ПЕ цевки	вкупно (м) по профил
1.	1/2"	59						59
2.	3/4"	2678						2678
3.	1"	6143						6143
4.	5/4"	3220						3220
5.	6/4"	5849						5849
6.	2"	15390						15390
7.	2 1/2"	107						107
8.	3"	42						42
9.	50		349			2426	692	3467
10.	60			2884	1792	8406		13082
11.	80		796	8453	10917	36995	1874	59035
12.	100		197	1414	13971	35089	3571	54242
13.	125			1208	852			2060
14.	150		660	1745	14482	30193	1000	48080
15.	175				538	784		1322
16.	200			2468	5219	7967	2974	18628
Вкупно (м) по материјал		33488	2002	18172	47771	121860	10111	233404

ДОЛЖИНА НА РАЗВОДНА МРЕЖА ВО СЕЛАТА

Реден број	населено место	профил	поцинков. цевки	ПВЦ цевки	ПЕ цевки	вкупно (м) по села
1	Долно Оризари	80-100		5080		5080
2	Карамани	80		2455		2455
3	Трн	80		2244		2244
4	Кравари	80-100		10000		10000
5	Оптичари	80-100		3695		3695
6	Жабјани	80			2700	2700
7	Егри	80			3094	3094
8	Кременица	80-100			3500	3500
9	Меџитлија	25-100		132	860	992
10	Горно Оризари	50-100		5200		5200
11	Крклино	50-80		2800		2800
12	Кукуречани	50-100		10800		10800
13	Драгожани	50-80		1400		1400
14	Црнобуки и Ново Змирнево	100		2150		2150
15	Логоварди	50-100		4600		4600
16	Поешево	50-100		1360		1360
	Вкупно: ОПШТИНА БИТОЛА			51916	10154	62070

Водоводни мрежи во селата кои се водоснабдуваат од градската мрежа						
	ОПШТИНА МОГИЛА	профил	поцинков. цевки	ПВЦ цевки	ПЕ цевки	вкупно (м) по села
1	Могила	50-100		10570		10570
2	Радобор	80			2500	2500
3	Трап и Будаково	50-100		3000	2056	5056
4	Чарлија	80			2200	2200
Вкупно: ОПШТИНА МОГИЛА						20326
	ОПШТИНА НОВАЦИ	профил	поцинков. цевки	ПВЦ цевки	ПЕ цевки	вкупно (м) по села
1	Новаци	80-100		8505		8505
2	Добромири	80		4000		4000
3	Рибарци	80		3500		3500
Вкупно: ОПШТИНА НОВАЦИ						16005
вкупно (м) по материјал				29575	6756	36331

ЕЛЕКТРИЧНА МРЕЖА

Електрификацијата на градот е воведена во периодот меѓу двете светски војни, односно во 1924 год., со градба на калорична централа со еден дизел мотор. Таа била користена за градско осветлување, малку за индустријата и занаетството. Јачина на дизел-моторот била со сила од 354 KW. По ослободувањето се изгради термоцентрала врз база на јаглен (во 1948 год.) со јачина од 0,5 MCW и НС “Сапунчица“ (1952) со јачина од 2,5 MCW, со што состојбата со обезбедување на ел. енергија нагло се промени.

Но, со зголемувањето на потребите од електрична енергија на стопанството и градот, мораше да се бараат други извори. Во 1980 год. беше иницирана концепција за развој и експлоатација на јаглен - лигнит во рудникот Суводол. Во 1982 год. започна производството на првите киловатчасови кога беше пуштен во функција првиот блок од трите блокови кои денес постојат во РЕК Битола. Денес трите комплетирани блока со индивидуален капацитет од 225 MW или вкупно инсталиран капацитет од 675 MW обезбедуваат просечна годишна електрична енергија од 4.600 GWh. Рударско-енергетскиот комбинат РЕК - Битола е најголемиот електростопански објект во Македонија. Во овој комбинат се вработени 2.500 лица кои годишно одложуваат 20 милиони кубници јаловина, ископуваат 6 - 7 милиони тони лигнит. По часовите на работа на блоковите – 7.900 часови годишно, се рангира во првите десет термоелектрични централи во Европа.

Дистрибутивната мрежа се напојува главно од 400 киловолтната трафостаница поврзана со РЕК – Битола.

ТЕЛЕКОМУНИКАЦИИ

Од големо значење за Битола е развојот на ПТТ-сообраќајот и на ПТТ-врските кои денес се многу развиени со постојано осовременување во наредниот период. Првата пошта била отворена во 1848 год. па се до денес овој вид сообраќај бележи многу брз подем. Интензивната изградба на телефонската мрежа во градот се развива по 1975 год., кога во Битола имаше над 5.000 телефонски приклучоци. Денес бројот на корисници е значително поголем, а посебно во подем е мобилната телефонија.

Ред. број	Тел. линии	Корисници
1.	Аналогни линии (претплатници)	30379
2.	Дигитални линии	778
3.	ISDN Bri	763
4.	ISDN Pri	15
5.	Изнајмена линии	225

ТОПЛИФИКАЦИЈА

адреса: ул. Васко Карангелевски бб
телефони за контакт: 047/ 254-246 ; 202-256
е-пошта: toplif_bt@mt.net.mk

Во Општината Битола домаќинствата имаат локално затпопување, со индивидуални грејни тела, а извесен број на станбени згради имаат централно греење. Во Битола постои и фирма **Топлификација Битола ДОО - Скопје** Друштво со ограничена одговорност формирано првенствено за вршење на дејност централно затоплување и соодветни други

профитабилни дејности. Основано е од Топлификација Одржување АД Скопје на 24.12.1999 г како ДООЕЛ, а на 20.10.2000 г пристапува како содружник и Топлификација АД Скопје и Друштвото од тогаш е Друштво со Ограничена Одговорност.

Основната стопанска дејност на Топлификација Битола ДОО - Скопје се состои во производство и дистрибуција на топлинска енергија на подрачјето на град Битола.

Основните карактеристики на дејноста на крај на 2005 год. се утврдуваат :

- Топлински конзум на праг на корисници на услуги од 16.744 MW топлинска моќност
- Раположиви енергетски капацитети од 27.75 MW топлинска моќност
- Производството на топлинска енергија од 20.174 MWh Топлификациона мрежа (магистрални, секундарни и приклучни водови) во должни километри од 9.28 км

Кадровска структура на вработените

Во фирмата се вработени вкупно **дваесет и еден редовно вработени** од кои:

- 1 (еден) со VII/II-втори степен
- 3 (тројца) со VIII степен
- 2 (двајца) со VI степен
- 1 (еден) со V степен
- 4 (четворица) со IV степен
- 10 (десет) со III степен.

Топлификација Битола ДОО Скопје во моментот стопанисува со вкупно 6 котлари. Во однос на бројот на корисниците на Топлификација Битола истиот број постепено расте од основање на фирмата па се до денес така што денес имаат 63 колективни станбени објекти со површина од 133.000 м² и моќност од 16.36 MW, околу 65 деловни објекти со топлинска моќност 0.4 MW .

СООБРАЌАЈНИ ВРСКИ

Битола има добри сообраќајни врски со соседните и подалечните градови од земјата и странство, речиси во сите правци. Само на 14 километри е државната граница со Република Грција, воспоставена по Балканските војни во 1913 година. Како најважни сообраќајни правци и **магистрални комуникации** кон север се: Битола - Прилеп (поранешна ознака М-27, а денес М-5) кој се надоврзува со автопатот од меѓународно значење во близина на Градско (ознака Е-75 или М-1). Потоа на запад: Битола - Охрид (ознака М-26 или М-5), кој што натаму се поврзува со западната магистрала. На југ: Битола - Грчка граница - Лерин (поранешна ознака М-27 или Е-65, денес М-5). Многу важни за комуникацијата со градот се и патните правци од **регионален карактер**: Битола - Крушево, Битола - Демир Хисар - Кичево, Битола - Пелистер, Битола - Нижополе, Битола - Бач - Старавина, Битола - Маково - Рапеш и др. Треба да се спомене дека речиси сите патишта и до најоддалечените селски населби се асфалтирани.

Со железничка линија градот е поврзан со Прилеп - Велес, а меѓународна железничка врска има и со соседна Грција: Битола - Лерин - Воден - Солун, воспоставена уште во 1894 година.

За оние патници кои имаат намера од Битола да патуваат на подалечни дестинации и надвор од земјата тоа можат да го направат од Скопскиот аеродром (170км) или од Охридскиот аеродром (85км).

Во Битола има 13 магистрални, 62 колекторски улици, и 270 улици од локален карактер.

За преку 90% од коловозите може да се каже дека се осовременети - асфалт или камена коцка.

Многу е мал бројот на улици со јасно диференциран пешачки сообраќај од моторниот.

Во централното градско подрачје постојат 1500 **паркирни места** . Надвор од централното градско подрачје има уште 300 јавни паркирни места, а покрај колективните станбени згради евидентирани се околу 3700 паркирни места, што значи дека во Битола, без работната зона, постојат околу 5.600 јавни колективни паркирни места. Кон ова се додаваат две подземни гаражи со вкупно 40 места.

ЈАВЕН ПРЕВОЗ

Во Битола за јавен превоз на патници и стока се користи железнички и патен сообраќај.

Железничка станица – Битола

ул. Никола Тесла бб

тел. 047/237-110

факс 047/237-110 локал 344

Првата железничко - патна врска на Битола е изградена во 1894 год. со правец Битола – Солун. Подоцна за воените транспорти на Солунскиот фронт во 1916 година е изградена теснолинејка која ги поврзувала Битола со Градско, како и теснолинејка од Бакарно Гумно – Боротино – Бучин – Кутретино – Свињишта – Лера. Во 1919 година пуштена е пругата со тесен колосек на релација Градско – Прилеп – Битола. Дури во 1931 год. Битола со пруга од нормален колосек се поврзува со Прилеп и понатаму со магистралата Скопје – Солун и Скопје – Белград.

Денес патничкиот сообраќај Битола – Скопје и обратно се одвива со следниот дневен ред:

Поаѓање	
Битола – Скопје	03.53 часот
Битола - Скопје	07.10 часот
Битола – Скопје	15.05 часот
Битола - Скопје	18.00 часот
Битола – Скопје	20.00 часот
Враќање	
Скопје - Битола	03.20 часот
Скопје - Битола	06.34 часот
Скопје - Битола	14.30 часот
Скопје - Битола	19.20 часот

Градскиот превоз во општина Битола се врши со 18 возила (автобуси, минибуси и комбиња). Во општина Битола се одржуваат 18 линии, како градски така и до селата во Општината Битола.

Превозници во општинскиот линиски превоз на патници во општината Битола:

Ред.број	Превозник	адреса
1.	ДОО “ХЕРА-ТРАНС С & Ц“	Бул.Први Мај бб – Битола
2.	ДООЕЛ “РУБИН ЕКСПРЕС“	Прилепска бр. 53-а/22 Битола
3.	ДООЕЛ “ГОПЕШ ТРАНС“	Борис Бастеро бр. 18 – Битола
4.	ДОО “ТУРИСТ ПРЕВОЗ“	село Бистрица, Битола
5.	ДООЕЛ “ХЕРА ПРЕВОЗ“	Бул. Први Мај бб – Битола
6.	ДООЕЛ “А&Д ХЕРА ТРАНС“	Бул.Први Мај бб- Битола
7.	ДООЕЛ “БОБИ ТУРС“	12 Кладенци бр. 9 – Битола
8.	ДООЕЛ “ЦЕМ-ТУРС“	село Породин – Битола
9.	“ПАТНИЧКИ СООБРАЌАЈ ТРАНСКОП“ АД	Железничка бб – Битола

Патниот сообраќај на Општината Битола има 15 лиценцирани авто-такси превозници во чии состав влегуваат 180 возила со важечки лиценци.

Во општината Битола исто така е обезбеден и превоз за учениците од следниве основни училишта:

- ОУ “Елпида Караманди“
- ОУ “Даме Груев“
- ОУ “ Св. Кирил и Методиј“
- ОУ “Коле Канински“
- ОУ “Трифун Пановски“
- ОУ “Крсте Петков Мисирков“ – с. Бистрица
- ОУ “Александар Турунцев“ – с. Кукуречани

Во градот постои современа автобуска станица во сопственост на фирмата “Патнички сообраќај – ТРАНСКОП“, АД – Битола од која поаѓаат голем број на меѓуградски и меѓународни автобуси. Исто така постои и помала автобуска станица од која поаѓаат автобуси кои сообраќаат на регионалните линии.

Меѓународен автобуски превоз

Битола – Скопје – Белград	поаѓање секој ден од Битола од Скопје поаѓа за Белград во 13.00 часот)	09.00 часот
Белград – Скопје – Битола	секој ден	13.30 часот
Битола – Скопје – Софија	секој ден (од Скопје поаѓа за Софија во 08.30 часот)	05.00 часот

Битола – Софија	секој ден (преку Прилеп – Велес – Штип – Кочани – Делчево)	20.00 часот
Битола – Скопје – Софија	секој ден (од Скопје за Софија во 15.00 часот)	11.00 часот
Софија – Скопје – Битола	секој ден	16.00 часот
Софија – Битола	секој ден (преку Делчево – Кочани – Штип – Велес – Кавадарци – Прилеп)	20.00 часот
Софија – Скопје – Битола	секој ден (од Скопје за Битола во 15.00 часот)	09.30 часот

Меѓуградски автобуски превоз

Битола – Скопје	секој ден (преку Прилеп и Велес) (во недела, односно првиот работен ден и во 20.00 часот)	5.00; 05.45; 06.30; 07.30; 09.00; 11.00; 14.30; 16.30
Битола – Скопје	секој ден освен во недела кога автобусот поаѓа во 11.00 часот (преку Демир Хисар, Кичево, Гостивар, Тетово)	05.00 часот
Скопје – Битола	(преку Велес и Прилеп) (во понеделник, односно секој прв работен ден има линија во 07.00 часот)	09.00; 11.00; 12.30; 13.30; 15.30; 17.00; 19.00; 21.00
Скопје – Битола (преку Кичево)	секој ден	15.30 часот
Битола – Охрид - Струга	секој ден	06.30; 09.00; 13.15; 15.00
Битола - Струмица	секој ден	07.00 со враќање во 11.00 часот
Битола – Демир Хисар – Кичево	секој ден	14.00 часот
Битола - Отешево	секој ден	17.15 часот
Битола - Брајчино	секој ден	14.45 часот

Градско – приградски автобуски превоз

Битола – Бучин - Битола	секој ден	05.30 (Бучин – Битола), 07.00; 11.30; 15.30; 18.00
Битола – Српци – Беранци	секој ден	05.00 часот

Битола-Ношпал-Мусинци	секој ден	04.45; 05.15; 07.00; 10.30; 12.30; 14.30; 16.00; 18.00; 20.00
Битола - Железнец	секој ден	05.20 (од Доленци); 06.15; 09.00; 11.00; 13.00; 15.30; 18.00; 20.00
Битола – Демир Хисар – Слоештица	секој ден	12.30 часот
Битола – Црнец	вторник и петок	05.00; 16.00 часот
Битола - Породин	секој ден	05.00; 06.00; 07.00; 11.00; 13.00; 15.30; 20.00
Битола – Буково	секој ден	06.00; 07.00; 11.00; 12.00; 13.00; 14.00; 15.00; 19.00; 20.00
Битола – Чарлија	вторник и петок	07.00; 12.15 часот

За оние патници кои имаат намера од Битола да патуваат на подалечни дестинации и надвор од земјата тоа можат да го направат од Скопскиот аеродром (170км) или од Охридскиот аеродром (85км).

ПРОСТОРНО И УРБАНИСТИЧКО ПЛАНИРАЊЕ

Во нашата држава градот Битола и нејзината околина го носат епитетот “најградски град“ бидејќи имаат наследена богата архитектонска традиција чија основа е планирањето или осмислувањето на просторот.

Почетоците на просторното планирање во Битола датираат уште од 1929 год. Од тогаш до денес за Битола шест пати се изработувани планови (1929, 1948, 1958, 1968, 1978, 1990 год.), кои според тогашните стручни сознанија и методи на работа се нарекуваат основни урбанистички планови (ОУП).

Со усвојувањето на *Просторниот план на Република Македонија* во Битола е изработен и е во сила *Генерален урбанистички план (ГУП)* од чија основа се изработени голем број *Детални урбанистички планови (ДУП)* за градот и петнаесетина *ДУП-ови за околните населени места*. Но поради многу недоречености на овие планови и нивно усогласувања со новонастанатите општествено-политички настани неминовно се измени и додефинирање на одредени зони и површини, за што постојат интензивни активности во последните години.

Генералниот урбанистички план е составен од три дела:

- текстуален
- графички
- одредби за спроведување

ГУП содржи насоки за просторен развој на градот до 2010 год. Се состои од 300 страни, илустрирани низ графички прилози во размер 1:5000; 1:10.000 и поважни пунктови во размер 1: 1000.

ГУП дава анализи на намената на површините според ОУП, односно постојната состојба, како и прогнозирање на урбаниот развој на Битола за 2010 година.

Од табелите кои се подолу дадени се гледа дека од 2000 год. до 2010 се предвидува зголемување на станбената зона за 89 ха. Тоа се комплекси ангажирани со бесправна градба на повеќе локалитети.

Исто така се предвидува и работната зона да изнесува 643,45 ха во која се издиференцирани 6 основни групи на намена, и тоа: чиста индустрија, нечиста индустрија, сервиси и мало стопанство, стопански дворови (на разни комунални сообраќајни, градежни и други организации) складишта и царинарница со царинско-шпедитерскиот терминал.

Паркови и спортско-рекреативна зона се предвидува да располага со површини во големина од 276,88 ха, од кои на постојниот градски парк и Тумбе кафе припаѓаат 40,4 ха, на зелените површини на реонските паркови 116 ха, на заштитното зеленило околу 57 ха, на спортските терени и центри околу 10 ха и терени за рекреативна намена 53,48 ха.

Површините со специјална намена се димензионирани на 118,10 ха, а останатите површини изнесуваат 150,00 ха, уличната мрежа зафаќа површина од 120,57 ха (од кои магистрални улици 51,6 ха и колекторски улици 68,97 ха).

- Споредбениот биланс на површините според намената до 2010 год. е следна :

Намена на површините	постојна состојба (1993-95 год.)		Во постојниот ОУБ (крај на 2000 год.)		ГУП (крај на 2010 год.)	
	површина (ха)	(%)	површина (ха)	(%)	површина (ха)	(%)
1. Станбена зона	630	46,80	660	27,05	749	33,40
2. Централни функции	122	9,06	134	5,50	187	8,30
3. Работна зона	211	15,70	503	20,60	643,45	28,70
4. Паркови, зеленило, спорт и рекреација	113,20	8,41	622	25,50	276,88	12,30
5. Специјална намена	109,50	8,13	110	4,50	118,10	5,30
6. Улици (магистрални и колекторски)	78,64	5,84	211	8,65	120,57	5,30
7. Останато	81,60	6,06	80	3,28	150	6,70
8. Вонградско зеленило	—	—	120	4,92	—	—
9. Вкупно	1.346,24	100,00	2.440,00	100,00	2,245,00	100,00

- Дефинирани природните карактеристики на теренот и тоа:

<p>Географија:</p> <ul style="list-style-type: none"> - координати: 41°02' северна географска ширина и 21°19' источна географска должина - надморска висина: 580 – 740 м.н.в - наклон на теренот: просечно 2,5% во правец запад-исток, односно во рамки од 0,8% до 9,0 %. <p>Геологија:</p> <ul style="list-style-type: none"> - состав: палеозојски комплекс на стени од метаморфни гранити препокриени со напласти на езерски т.е. квартарни седименти - носивост: 280-300 kN/m² за чакално-песокливи и 120-200 kN/m² за глиновито-песокливи слоеви за длабочини на фундаирање до 2,0 м. <p>Сеизмика:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Се очекуваат земјотреси со максимум магнитуда M=5,7° со епицентрален интензитет од VIII° по MCS скала. <p>Хидрографија:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Водни текови: главен тек р. Драгор (просечен годишен протек 2,23 м³/сек.), останати текови: Брусничко-Лавчански порој, Сива вода, Братиндолка, поток Пилкаш и Раштански порој. - подземна вода: статичко ниво на 1-6 м под нивото на теренот. 	<p>Педологија</p> <ul style="list-style-type: none"> - Доминираат делувијални и алувијално-делувијални почви, со намалена производна способност. <p>Климат</p> <ul style="list-style-type: none"> - изменет умерено-континентален климат со суви и топли лета и влажни и студени зими - осончување: 2332 саати сончев сјај (годишен просек) - облачност: 4,9 десетини (годишен просек) - температура на воздухот: 11,5°C годишна вредност, апсолутен максимум + 41,2°C, апсолутен мин – 30,4°C - релативна влажност: 68% (год. просек) - атмосферски талог: 610 л/м² (годишен просек), просечно год. по 30 денови со снежна покривка - ветрови: доминантни се северните со зачестеност од 183 %, останатите информации се дадени во ружата на ветровите <p>Вегетација</p> <ul style="list-style-type: none"> - природната вегетација во градот и непосредната околина е уништена, ретки остатоци на леска и клека, околното зеленило е воведено со пошмувањето
--	---

- Споредбен преглед на некои урбани параметри

Некои поважни урбани параметри		Постојна состојба (1993-1995 г.)	Предвидувања според О У П (крај на 2000 г.)	Предвидувања во ГУП (крај на 2010 г.)
1.	Број на жители во Општина	108.203	180.000	117.500
2.	Број на жители во градот	79.456	110.000	87.500
3.	Процент на урбанизација	73,4%	61,1%	74,5%
4.	Број на домаќинства	23.578 (попис 1994)	32.800	26.500
5.	Просечно членови во 1 домаќинство	3,37	3,35	3,30
6.	Вработени во приватен и јавен сектор	29.284	48.000	(?)
7.	Вкупно станбени згради	13.010	(?)	(?)
8.	Вкупно станови	27.000	31.740	31.036
9.	Вкупно корисна површ. (м ²)	1.671.623	1.980.000	1.978.000
10.	Просечна корисна површина на 1 стан (м ²)	61,90	62,34	75,90
11.	Просечна корисна станбена површина на 1 жител (м ² /1ж)	21,04	18,00	22,60
12.	Просечен број домаќинства на 1 стан	0,87	1,03	0,85
13.	Повеќе или помалку станови од домаќинства	+3.424	- 1.060	+ 4.536
14.	Однос на становите во индивидуални и колективни станбени згради	65 : 35	60 : 40	60 : 40
15.	Вкупна нето станбена територија (ха)	630,00	660,00	749,00
16.	Нето густина на населеност (ж/ха)	124	166	117
17.	Бруто густина на населеност (ж/ха)	58	45	39
18.	Површина на урбаниот опфат (ха)	1.346,24	2.440,00	2.245,00

Постапката за изработување и донесување на планови е регулирано со Законот за просторно и урбанистичко планирање (“Сл. весник на РМ“ бр. 51/05).

Плановите се донесуваат во две фази: **нацрт план и предлог план.**

Постапката за изработување и донесување на планови започнува со Одлука на Општината за отпочнување и пристапување кон изработка и донесување на соодветен план, со Програма усвоена од надлежен орган.

По нацрт планот се врши стручна ревизија (член 21). Забелешките од стручната ревизија се вградуваат во нацрт плановите (член 21 став 5). После ревизијата планот се доставува на стручно мислење до Министерството за транспорт и врски – Сектор за планирање на просторот (Правилник за содржина и обработка и донесување на Урбанистички планови).

Забелешките од стручното мислење се вградуваат во нацрт планот. Со Одлука на Советот се донесува нацрт планот (член 24). По нацрт план Генерален и Просторен се спроведува стручна расправа (член 23) односно јавна презентација и јавна анкета за Детален урбанистички план, за Урбанистички план за село и Урбанистички план вон населено место (член 24).

Забелешките од стручната расправа и јавната анкета се вградуваат во нацрт планот (член 23 став 2 и член 24 став 6), по што истиот станува предлог план.

На Предлог планот се издава согласност од органот на државна управа надлежен за уредување на просторот (член 25). По добивањето на согласноста планот се доставува до Советот на Општината на донесување. Планот се носи со Одлука на Совет.

Во согласност со Генералните и Деталните урбанистички планови за Општината Битола секоја година се донесува Програма за уредување на градежното земјиште на подрачјето на Општината Битола.

Со Програмата се утврдуваат:

- *Подрачјата на кои ќе се врши уредување на градежното земјиште;*
- *Обемот на уредувањето и степенот на опремување на земјиштето со комунални објекти и инсталации;*
- *Извори на финансирање на уредувањето;*
- *Пресметка на висината на надоместокот за уредување на земјиштето;*
- *Начин на здружување и насочување на средствата за уредување;*
- *Динамика и мерки за извршување на Програмата.*

Постапка за добивање на одобрение за градење

Постапката за добивање на одобрение за градење се одвива во три фази. Започнува со добивање на извод од Урбанистичкиот план, па Решение за локациски услови и на крај одобрение за градење. За секој од наведените документи се поднесува барање со потребните прилози според урнеците кои се добиваат од едношалтерскиот систем кој функционира во рамките на локалната самоуправа (тел. 047/ 208-320; 234-234)

ФОРМУЛАРИ ЗА ДОБИВАЊЕ НА ОДОБРЕНИЕ ЗА ГРАДЕЊЕ:

- ЗА ЛОКАЦИСКИ УСЛОВИ

ДО

ОПШТИНА БИТОЛА

Сектор за урбанизам, просторно планирање и заштита на животна средина, комунални дејности и уредување на градежно земјиште

- Одделение за урбанизам и просторно планирање

БАРАЊЕ

за издавање на решение за локациски услови

Од _____, со ЕМБГ/ЕДБ

(име и презиме на физичко лице или назив на правното лице)

□□□□□□□□□□

“ _____ ”, _____ улица

(адреса на физичкото лице или седиште на правното лице)

број _____, во _____, контакт телефон _____

за издавање на решение за локациски услови на _____, на

(вид на градба)

ул. “ _____ ”, број _____, во _____.

Со барањето ги поднесувам следните документи:

1. Доказ од член 52 став 3/1 од ЗПУП бр. _____ од _____ година;
2. Извод од план бр. _____ од _____ година;
3. Елаборат за нумерички податоци;
4. Идеен / заверен урбанистички проект со технички број _____ изработен од _____ во (4) примероци; и
5. Потврда за платени административни такси во вредност од _____ денари.

Барател,

_____, _____ 200__ година
(населено место) (ден и месец)

- ЗА ОДОБРЕНИЕ

ДО

ОПШТИНА БИТОЛА

Сектор за урбанизам, просторно планирање и заштита на животна средина, комунални дејности и уредување на градежно земјиште

- Одделение за урбанизам и просторно планирање

БАРАЊЕ

за издавање на одобрение за градење

Од _____, со ЕМБГ/ЕДБ

(име и презиме на физичко лице или назив на правното лице)

□□□□□□□□□□□□□□□□

“ _____ ”, _____ улица

(адреса на физичкото лице или седиште на правното лице)

број _____, во _____, контакт телефон _____

за издавање на одобрение за градење на _____, на

(вид на градба)

ул. “ _____ ”, број _____, во _____.

Со барањето ги поднесувам следните документи:

1. Решение за локациски услови Уп. бр. _____ од _____ год. донесено од _____ со заверен идеен проект или урбанистички проект;

2. Комплетен основен проект во четири (4) примероци изработен од _____ со тех. бр. _____ од _____ год. со извршена ревизија од страна на _____ бр. _____ од _____ год.

3. Писмен извештај и согласност за нострификација ако проектот е изработен во странство бр. _____ од _____ год. извршена од Комората;

4. Студија за оцена на влијанијата на проектот врз животната средина бр. _____ од _____ год. одобрена од _____;

5. Студија со позитивна оцена на остварениот квалитет на сеизмичка заштита на објектот со генерална државна стратегија за контрола и намалување на сеизмичкиот ризик, одобрена од _____; и

6. Потврда за платени административни такси во вредност од _____ денари

Барател,

_____, _____ 200__ година

(населено место) (ден и месец)

- ИЗВОД ОД ПЛАН

ДО
ОПШТИНА БИТОЛА
Сектор за урбанизам, просторно планирање и заштита на
животна средина, комунални дејности и уредување на
градежно земјиште
- Одделение за урбанизам и просторно планирање

БАРАЊЕ
за издавање на извод од план

Од _____, со ЕМБГ/ЕДБ
(име и презиме на физичко лице или назив на правното лице)

□□□□□□□□□□□□□□□□

улица

“ _____ ”

(адреса на физичкото лице или седиште на правното лице)

број _____, во _____, контакт телефон _____

за издавање на извод од план за КП. бр. _____, КО _____

М.В. _____ во _____.

Изводот ми е потребен за: _____

Со барањето ги поднесувам следните документи:

1. Копие од катастарски план; и
2. Потврда за платени административни такси во вредност од 550,00 денари.

Барател,

ПРЕСМЕТКАТА НА ВИСИНАТА НА НАДОМЕСТОКОТ ЗА УРЕДУВАЊЕ НА ГРАДЕЖНОТО ЗЕМЈИШТЕ

Врз основа на член 42 од Законот за градежното земјиште („Сл. Весник на РМ бр. 53/2001“), а во врска со член 70 од Статутот на Општината Битола („Сл. Гласник на Општината Битола бр.10/05“), Советот на Општината Битола на седницата одржана на ден 11.09.2006 г. донесе Одлука за за измена и дополнување на одлуката за уредување на градежното земјиште на подрачјето на Општината Битола.

Надоместокот за уредување на градежното земјиште се наплатува по зони на градежното земјиште кои се утврдуваат зависно од погодностите што определено земјиште му ги дава на корисникот, како што се: положбата на земјиштето во населбата, сообраќајната поврзаност со центарот, снабденоста со комунални објекти и инсталации, рационалноста на користењето и други погодности што земјиштето му ги дава на корисникот.

1. СТАНБЕНА ЗОНА - КОЛЕКТИВНА И ИНДИВИДУАЛНА

• ПРВА ЗОНА

Го опфаќа поголемиот дел од градот и граничи со границите на следните ДУП-ови:

- На север со „Северна станбена зона –Баир“ и „Станбена заедница – Девеани“
- На северо-запад со локалитет „Довлецик“
- На запад со „БЛР I-дел“
- На југо-запад со „БЛР II-дел“; „БЛР III-дел“; „БЛР IV-дел“;
- На југ со локалитет „Стрчин“; населба „Бактериолошка 1“; „Станбена заедница бр.8“; „Ц.Г.П. 5-дел“;
- На југо-исток со „Ц.Г.П. 4-дел“ и „Урбан блок бр.17“
- На исток со Станбена заедница „Даме Груев“
- На северо - исток со Северо-источна станбена зона „Урбан блок „А,, и „Триаголник“ ; Станбена заедница „Ушици“

• ВТОРА ЗОНА

Ги опфаќа населбите на следните ДУП-ови:

- МЗ „Горно Оризари“ I-дел и II-дел
- Населба “Стрелиште
- „Јени Мале II-дел“;
- „Боримечка“
- „Буковски мост“
- „Буковски ливади“ I-дел; II-дел и III -дел

• ТРЕТА ЗОНА

Ги опфаќа сите селски населби опфатени со Општ акт, Урбанистички план или Детални урбанистички планови .

2. ДЕЛОВНА ЗОНА

• ЕКСТРА ЗОНА

Екстра зона почнува од почетокот на ул.„Маршал Тито“ на пресекот со ул.„Партизанска“, оди на север по ул.„Маршал Тито“ до пресекот со ул. „Јорго Осmano“, продолжува на север по ул. „Јорго Осmano“ до раскрсницата со ул.„П.П.Његош“ продолжува на запад по ул.„П.П.Његош“ се до ул.„Цар Самоил“ свртува на север по ул. „Цар Самоил“ до ул. „Бул. 1-ви Мај“, потоа оди на исток до мостот, па преку мостот пред Основниот суд свртува на северо-исток по ул. „Иван Милутиновиќ“ го опфаќа трговскиот центар „Шехерзада-Мавровка, и продолжува по ул. „Иван Милутиновиќ“ се до раскрсницата со ул. „Едвард Кардељ“, свртува на југоисток по ул. „Едвард Кардељ“ се до пресекот со ул. „Прилепска“. Потоа свртува на југ по ул. „Прилепска“ се до Сали мостот. Потоа оди на запад по ул. „Бул. 1-ви Мај“ се до Ленски Мост, потоа свртува на југ оди по ул. „Никола Тесла“ се до раскрсницата со ул. „Борис Кидрич, врти на југозапад по ул. „Борис Кидрич“ до пресекот со ул.„Маршал Тито“, продолжува на југо-запад по ул. „Ленинова,“ го опфаќа комплексот „Пелагонка 2, и тука завршува. Сите улици во овој опфат влегуваат во екстра зона, а граничните улици влегуваат од двете страни -левата и десната.

• ПРВА ЗОНА

Во прва деловна зона влегува деловниот простор што се наоѓа во просторот надвор од границите на опишаната екстра деловна зона, до границите на прва деловна зона и тоа: Почнува од раскрсницата на ул. „4-ти Ноември“ со ул. „Партизанска“ оди на север по ул. „4-ти Ноември“ до спојот со ул. „Прилепска“, продолжува по ул. „Прилепска“ на северо-исток до Дулие, врти на раскрсницата на ул. „Иван Милутиновиќ“ и оди по неа на југо-запад до спојот со ул. „Н.Наумовски Борче“, продолжува на северо-запад по него се до спојот со ул. „Илинденска“ , потоа оди на запад по ул. „Илинденска“, ул. К.Пејчиновиќ, па на југо-запад по ул. „Драгорска“ до Црн Мост. Потоа преминува преку мостот и свртува на запад по ул. „Бул. 1-ви Мај“ се до раскрсницата со ул. „Генерал Васко Карангелевски“ продолжува на југ по ул. „Генерал Васко Карангелевски“ до раскрсницата со ул.„Партизанска“, врти на исток и оди по ул.„Партизанска“ до раскрсницата со ул. „Иво Лола Рибар“ врти на југ по ул. „Иво Лола Рибар“ до пресекот со ул. „Зборска“ свртува на исток по неа се до ул. „Никола Тесла“ свртува на север до спојот со ул.„Партизанска“ продолжува на исток по ул.„Партизанска“ и завршува на спојот со ул. „4-ти Ноември“.Сите улици во овој опфат влегуваат во прва зона ,а граничните улици влегуваат од двете страни - левата и десната.

• ВТОРА ЗОНА

Во втора деловна зона влегува деловниот простор што се наоѓа во просторот надвор од границите на опишаната прва деловна зона, до границите на опишаната прва станбена зона. Во оваа зона спаѓаат и сите стопански, индустриски и сервисни работни зони.

- **ТРЕТА ЗОНА**

Во трета деловна зона влегува деловниот простор кои се наоѓа во границите на опишаниот простор од втора станбена зона.

Висината за надоместокот за уредување на градежното земјиште по зони е согласно програмата за уредување на градежното земјиште на подрачјето на Општина Битола за 2006 год., се додава висината за надоместок за екстра зона за деловни објекти која се добива кога висината на надоместокот за прва зона – деловни објекти се зголеми за 11% и надоместокот за екстра зона деловни објекти ќе изнесува 3.067,00 ден.

Колективна станбена изградба

- I - ва зона ..... 2.125,00 ден.
- II- ра зона ..... 1.913,00 ден.
- III -та зона ..... 1.700,00 ден.

Индивидуална станбена изградба

- I - ва зона ..... 2.125,00 ден.
- II- ра зона ..... 1.913,00 ден.
- III -та зона ..... 1.700,00 ден.

Средствата од овој надоместок се користат за финансирање на изградбата и одржувањето на комуналните објекти и инсталации (улици и други јавни површини, јавно осветлување, фекална и атмосферска канализација, водоводна мрежа и други придружни објекти) и за уредување на градежното земјиште. Намената на средствата се утврдува и реализира во Програмите за уредување на градежното земјиште на општината Битола кои се носат еднаш годишно за тековната година. Основицата за пресметување на надоместокот за секој обврзник со решение ја утврдува Градоначалникот на Општината Битола, врз основа на површината (посебно за градежното земјиште и посебно за изграден простор – станбен и деловен), како и врз основа на локацијата.

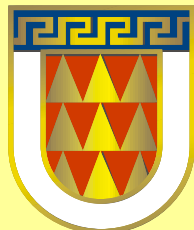
II. ПРИГРАДСКИ РЕОН

За руралните средини кои влегуваат во состав на Општината Битола (според Законот за територијалната организација на локалната самоуправа на РМ) важат истите предвидени услови со оваа програма за уредување на градежното земјиште.

Надоместокот за уредување на градежното земјиште во приградскиот реон ги содржи само трошоците за изработка на просторни и урбанистички планови и изнесува **0,3% од просечната плата на РМ од претходната година, по м² од површина на градење.**

Во приградски реон влегуваат сите селски населби на подрачјето на Општината Битола за кои постои урбанистичка документација.

ЛОКАЛНА САМОУПРАВА

БИТОЛА

Општина Битола

ул. Бул.Први Мај бр. 61

тел. 047/ 234-234, 208-340

факс 047/ 238-723

е-пошта: bitola@mt.net.mk

Веб страна: www.bitola.gov.mk

Општината е единица на локалната самоуправа во која граѓаните го остваруваат правото на локалната самоуправа непосредно и преку претставници во нејзините органи. Со Законот за локалната самоуправа од 2002 год. значително се зголемија надлежностите на Општините. Заради успешно вршење на новите надлежности од страна на локалната власт, во 2005 год. отпочна процесот на децентрализација кој има за цел приближување на власта кон граѓаните. За таа цел се донесоа голем број закони и подзаконски акти кои треба да овозможат трансферот на надлежности да биде успешен.

Надлежности на општината се:

- **Урбанистичко (урбано и рурално) планирање**, издавање на одобрение за градење на објекти од локално значење утврдени со закон, уредување на просторот и уредување на градежното земјиште,
- **Заштита на животната средина и природата** – мерки за заштита и спречување од загадување на водата, воздухот, земјиштето, заштита на природата, заштита од бучавата и нејонизирачкото зрачење,
- **Локалниот економски развој** – планирање на локалниот економски развој, утврдување на развојните и структурните приоритети, водење на локалната економска политика, поддршка на развојот на малите и средните претпријатија и на претприемништвото на локално ниво и во тој контекст, учество во воспоставувањето и развојот на локалната мрежа на институции и агенции и промовирање на партнерство;
- **Комунални дејности** – снабдување со вода за пиење; испорака на технолошка вода; одведување и пречистување на отпадните води; јавното осветлување; одведување и третман на атмосферските води; одржување на јавната чистота; собирање, транспортирање и постапување со комуналниот цврст и технолошки отпад; уредување и организирање на

јавниот локален превоз на патници; одржување на гробовите; гробиштата и давање на погребални услуги; изградба, одржување, реконструкција и заштита на локалните патишта, улици и други инфраструктурни објекти; регулирање на режимот на сообраќајот; изградба и одржување на уличната сообраќајна сигнализација; изградба и одржување на јавниот простор за паркирање; отстранување на непрописно паркираните возила; отстранување на хаварисаните возила од јавните површини; изградба и одржување на пазарите; одржување и користење на парковите, зеленилото, регулацијата, одржувањето и користењето на речните корита во урбанизираните делови; определување на имиња на улици, плоштади, мостови и др. инфраструктурни објекти;

- **Културата** – институционалната и финансиската поддршка на културните установи и проекти; негувањето на фолклорот; обичаите, старите занаети и слични културни вредности; организирањето културни манифестации, поттикнувањето на разновидни специфични форми на творештво;

- **Спортот и рекреацијата** – развојот на масовниот спорт и рекреативните активности; организирањето на спортски приредби и манифестации; одржувањето и изградба на објекти за спорт; поддршка на спортски сојузи;

- **Социјална заштита и заштита на децата** – детски градинки и домови за стари; остварување на социјалната грижа за инвалидизираните лица; децата без родители и родителска грижа; деца со воспитно – социјални проблеми; деца со посебни потреби; децата од еднородителски семејства; децата на улица; лицата изложени на социјален ризик; лицата засегнати со злоупотреба на дрога и алкохол; подигање на свеста на населението; домувањето на лица со социјален ризик; остварување на право и воспитување на децата од предучилишна возраст. Вршењето на овие надлежности се во согласност со Националната програма за развој на социјалната заштита;

- **Образование** – основање; финансирање и администрирање на основни и средни училишта, во соработка со централната власт, во согласност со закон, организирање на превоз и исхрана на ученици и нивно сместување во ученички домови;

- **Здравствена заштита** – управување со мрежата на јавни здравствени организации и објекти од примарна здравствена заштита кои треба да вклучат застапеност на локалната самоуправа во сите одбори на сите здравствени организации во јавна сопственост; здравствено воспитување; унапредување на здравјето; превентивни активности; заштита на здравјето на работниците и заштита при работа; здравствен надзор над животната средина; надзор над заразните болести; помош на пациенти со специјални потреби (на пример, ментално здравје; злоупотреба на деца итн.) и др. области кои треба да бидат утврдени со закон;

- **Спроведување на подготовки и преземање мерки за заштита и спасување на граѓаните и материјалните добра** од воени разурнувања, природни непогоди и други несреќи и од последиците предизвикани од нив;

- **Противпожарна заштита** што ја вршат територијалните противпожарни единици;

- **Надзор над вршењето на работите од нејзина надлежност** и

- Други работи определени со закон.

Грб и знаме на општината Битола

Врз основа на член 10 од Законот за локална самоуправа (“Сл. весник на РМ“ бр.5/02), член 7 и 140 од Статутот на Општината Битола (“Сл.гласник на Општината Битола“ бр. 10/05), и член 2 од Одлуката и начинот на постапката за утврдување на грб и знаме на Општината Битола (“Сл.гласник на Општината Битола“ бр. 4/99 и 7/99), Советот на Општината Битола,

на седницата одржана на **21.03.2006** год. донесе **Одлука за утврдување на грб и знаме на Општината Битола.**

Новиот грб на Општината Битола визуелно и хералдички ги искажува и доловува духовните и материјалните добра на Битола. На горниот дел на грбот е прикажан непрекинат златен фриз врз сина основа со што се симболизира богатата и длабока историја на градот. Централно поставениот црвено-златниот штит на новиот грб ја претставува современата Битола, подемот на нејзината урбана, духовна и материјална култура. Воедно со својата визуелна структура асоцира и на осончаните врвови на пелистерските молики и пелагониското златно класје. Со својот сферичен долен дел, грбот асоцира на белиот амфитеатар на Хераклеа. Сината боја го симболизира граѓанското општество и демократијата. Црвената боја животот и традицијата. Жолтата боја духовното богатство и неговата моќ, а белата е метафора на моралната чистота и етиката.

Органи на Општината се:

- **Советот**, претставнички орган на граѓаните кој ги врши следниве работи:

1. Го донесува Статутот на општината и други прописи;
2. Донесува буџет на општината и годишна сметка на општината;
3. Ја утврдува висината на сопствените извори на приходи за финансирање на општината, во рамките утврдени со закон;
4. Основа јавни служби во рамките на надлежноста на општината и врши надзор над нивната работа;
5. Именува членови во управните одбори на јавните служби, кои ги основа;
6. Усвојува програми за работа и финансиски планови за финансирање на јавните служби, кои ги основала општината;
7. Ги усвојува извештаите за извршување на буџетот и годишната сметка на општината;
8. Одлучува за давање дозвола за вршење дејност од јавен интерес од локално значење, во согласност со закон;
9. Ги усвојува извештаите за работата и годишните сметки на јавните служби, кои ги основала општината;
10. Одлучува за начинот на располагање со сопственоста на општината;
11. Одлучува за начинот на вршење на финансиска контрола на буџетот на општината, во согласност со закон;
12. Го избира лицето кое раководи со подрачната единица на Министерството за внатрешни работи во општината, во согласност со закон;
13. Може да дава препораки на раководното лице на подрачната единица на Министерството за внатрешни работи од областа на јавната безбедност и безбедноста во сообраќајот и
14. Врши и други работи утврдени со закон.

- **Градоначалникот** е извршен орган со следниве утврдени надлежности:

1. Ја претставува и застапува општината;
2. Ја контролира законитоста на прописите на советот;
3. Ги објавува прописите на советот во службеното гласило на општината;
4. Го обезбедува извршувањето на одлуките на советот;
5. Го обезбедува извршувањето на работите коишто со закон се делегирани на општината;
6. Иницира и предлага донесување на прописи од надлежност на советот;
7. Го предлага годишниот буџет и годишната сметка на буџетот на општината;

8. Го извршува буџетот на општината;
9. Избира директори на јавните служби кои ги основала општината, врз основа на јавен конкурс;
10. Редовно го известува советот за извршувањето на своите надлежности во согласност со статутот;
11. Решава во управни работи за права, обврски и интереси на правни и физички лица, во согласност со закон;
12. Донесува правилник за систематизација на работните места на општинската администрација;
13. Раководи со општинската администрација;

За извршување на административни, општо правни, сметководствено-финансиски, технички и други работи од надлежност на органите на општината се организира општинската администрација. **Општинската администрација** согласно начелото за приспособливост на организационите облици кон надлежностите на општината и кон потребите на граѓаните се организира во сектори и одделенија, со цел да се изгради транспарентна и услужно ориентирана општинска администрација која ќе може да обезбедува пружање на високо квалитетни услуги, како и создавање на услови граѓаните да ги добиваат јавните услуги на поефикасен и транспарентен начин. Исто така во општината Битола се востановува внатрешен ревизор за вршење на внатрешна ревизија.

1. Сектор за административни, правно – нормативни, општи работи и човечки ресурси

во чиј состав се:

- а) Одделение за административни работи,
- б) Одделение за правно - нормативни работи,
- в) Одделение за човечки ресурси и општи работи

2. Сектор за финансии и буџет, и администрирање на приходи

во чиј состав се:

- а) Одделение за финансии и буџет
- б) Одделение за администрирање на приходи

3. Сектор за урбанизам, просторно планирање и заштита на животна средина, комунални дејности и уредување на градежно земјиште

во чиј состав се:

- а) Одделение за урбанизам и просторно планирање
- б) Одделение за комунални дејности и уредување на градежно земјиште
- в) Одделение за заштита на животна средина

4. Сектор за локален економски развој, трговија, занаетчиство, туризам и угостителство

во чиј состав се:

- а) Одделение за локален економски развој
- б) Одделение за трговија, занаетчиство, туризам и угостителство

5. Сектор за јавни дејности, заштита и спасување

во чиј состав се:

- а) Одделение за образование, култура и спорт
- б) Одделение за здравствена заштита, социјална заштита и заштита на деца
- в) Одделение за заштита и спасување на граѓаните и материјалните добра.

6. Сектор - Општински инспекторат

во чиј состав се:

- а) Одделение за комунална инспекција и инспекција за животна средина
- б) Одделение за градежна - урбанистичка инспекција, патен сообраќај и патишта
- в) Одделение за инспекција во образование, туризам, угостителство и спорт
- г) Одделение - инспекција за приходи

- Сектор за административни, правно – нормативни, општи работи и човечки ресурси – тел. 234-234, 208-319, 208-331
- Сектор за финансии и буџет, и администрирање на приходи – тел. 234-234, 208-326, 208-325, 208-328
- Сектор за урбанизам, просторно планирање и заштита на животна средина, комунални дејности и уредување на градежно земјиште тел. 234-234, 208-334, 208-333, 208-335, 208-336, 208-337, 208-338
- Сектор за локален економски развој, трговија, занаетчиство, туризам и угостителство – тел. 234-234, 208-324
- Сектор за јавни дејности, заштита и спасување: тел. 234-234, 208-308, 208-339
- Сектор - Општински инспекторат: тел. 234-234, 208-302, 208-303, 208-304, 208-305, 208-306

Центар за информирање на граѓаните

ул. Бул. Први Мај б.б.

тел. 047/ 232-800

е-пошта: cicbitola@mt.net.mk

Центарот за информирање на граѓаните е нов, единствен и ефикасен начин за информирање на граѓаните. Со услугите што ги нуди претставува сервис за граѓаните и на тој начин ги реализира обврските на општината предвиден со закон.

Целта и функцијата на Центарот е да помага во пристапот до информации и во една пријатна и пријателска атмосфера да им дава совети и насоки на граѓаните за полесно разрешување на нивните проблеми.

Центарот за информирање во услови на граѓанско општество го става граѓанинот во центарот на вниманието и преку формите кои сам ги избрал му овозможува да ги задоволи своите потреби од информации.

Центарот е стручно оспособен за давање правна помош на граѓаните. Една од неговите функции е да организира дистрибуција на лекови на стари, хендикепирани и изнемоштени лица.

Центарот има две основни функции:

- Центар за информации
- Центар за поплаки

Во центарот ве очекува:

- Отворена и пријателска атмосфера
- Љубезен пристап на вработените
- Висок квалитет на услугите

Граѓанинот не е некој кој не прекнува во нашата работа, граѓанинот е цел на нашата работа. Ние не му правиме услуга на граѓанинот со тоа што го услужуваме, тој ни прави услуга со тоа што ни дава шанса да го услужиме.

Буџет на Општината

Приходите и трошоците на општините се утврдуваат со буџетите на општините. Буџетот на општината содржи биланс за приходите и трошоците, а се однесува за фискалната година од 12 месеци која почнува на 01 јануари, а завршува на 31 декември од секоја календарска година. Буџетот на општината пред донесувањето се усогласува со Министерството за финансии, во делот за потребите и можностите за земање на заем од буџетот на Републиката за финансирање на буџетскиот дефицит. Предлогот на Буџетот го утврдува Градоначалникот и го доставува до Советот на Општината за донесување во ноември во тековната година.

Буџетот на Општината Битола за 2007 год. се состои од:

Вкупно приходи: 431.414.805,00 денари

- од тоа изворни приходи 268.911.201,00 денари
  - приходи од самофинансирачки активности 82.839.350,00 денари
  - приходи од донации 9.000.000,00 денари
  - наменски дотации 70.664.254,00 денари

Вкупно трошоци: 431.414.805,00 денари

- од тоа за утврдени намени 268.911.201,00 денари
  - за самофинансирачки активности 82.839.350,00 денари
  - донации 9.000.000,00 денари
  - наменски дотации 70.664.254,00 денари

ДАНОЦИ

Основен приход на Општината се:

- а) Данок на имот
- б) Данок на наследство и подарок
- в) Данок на промет од недвижности и права

Овие даноци влегуваат со 100% во буџетот на Општината.

а) Данок на имот

Обврзник на данок на имот е правно и физичко лице сопственик на имот. Даночната основа е пазарната вредност на недвижениот имот. Стапката на данокот на имот е 0,10% од пазарната вредност на имотот. Обврзникот на данок на имот за станбена зграда или стан, во кој живее со членовите на семејството има право на намалување на пресметаниот данок во висина од 50%. Данокот на имот се плаќа тримесечно и пристигнува за наплата во средината на секое тримесечје или во рок од 15 дена од денот на доставувањето на

решението. На износот на данокот што не е платен во пропишаниот рок се плаќа камата во висина од 0,05% за секој ден задоцнување.

б) Данок на наследство и подарок

Данок на наследство и подарок се плаќа на недвижен имот и право на плодуюживање и користење на недвижен имот, кои наследниците односно примателите на подароци ги наследуваат, односно примаат врз основа на Законот за наследување, односно договорот за подарок. Основа на данок на наследство и подарок претставува пазарната вредност на наследениот, односно на подарок примениот имот во моментот на настанувањето на даночната обврска, намалена за долговите и трошоците што го товарат имотот кој е предмет на оданочување. Под пазарна вредност се подразбира цената на наследениот, односно на подарок примениот имот која би можела да се постигне во слободниот промет во моментот на настанувањето на даночната обврска. Пазарната вредност на наследениот или на подарок примениот имот ја утврдува органот за јавни приходи. За утврдување на пазарната вредност на наследниот односно на подарок примениот имот органот за јавни приходи формира комисија. Стапките на данокот на наследство и подарок се пропорционални и различни во зависност од наследениот ред. Данокот на наследство и подарок за обврзник од прв ред не плаќаат данок, обврзникот од втор наследен ред плаќаат 2% од вредноста на наследениот имот, а наследниците од трет наследен ред и други плаќаат 4% од вредноста на наследениот имот. Данокот на наследство и подароци се плаќа во рок од 15 дена од денот на пристигнувањето на решението за утврдената даночна обврска.

в) Данок на промет од недвижности и права

Остварениот промет на недвижности и права се плаќа данок на промет на недвижности и права. Под промет на недвижности и права се подразбира преносот со надоместок на правото на сопственост на недвижности и права, замената на една недвижност со друга недвижност, како и друг начин на стекнување на недвижности со надоместок меѓу правни и физички лица. Обврзник на данокот на промет на недвижности и права е правно и физичко лице – продавач на недвижноста, односно правото. Основа на данокот на промет на недвижности и права е пазарната вредност на недвижноста и правото во моментот на настанување на обврската. Стапката на данокот на промет на недвижности и права е пропорционална и изнесува 3%. Данокот на промет на недвижности и права се плаќа во рок од 15 дена од денот на пристигнувањето на решението за утврдената даночна обврска.

Покрај горе наведените даноци постојат и други даноци како што се:

ДАНОК	Процент	приход за општински буџет	приход за буџетот на Републиката
ДДВ (Данок на додадена вредност)	18 %	3 %	97 %
Персонален данок	12 %	3 %	97 %

Предмет на одначување со данокот на додадена вредност е:

1. Прометот на добра и услуги кој се врши со надоместок во земјата од страна на даночниот обврзник во рамките на неговата стопанска дејност и
2. Увозот на добра.

Персоналниот данок на доход се плаќа годишно на збирот на нето приходите од сите извори, освен на приходите што се изземени од одначување со Законот за персонален данок на доход.

Доходот што подлежи на одначување го сочинуваат следните видови приходи остварени во земјата и во странство:

- 1) лични примања
- 2) приходи од земјоделска дејност
- 3) приходи од самостојна дејност
- 4) приходи од имот и имотни права
- 5) приходи од авторски права и права од индустриска сопственост
- 6) приходи од капитал
- 7) капитални добивки
- 8) добивки од игри на среќа и други наградни игри и
- 9) други приходи

КОМУНАЛНИ И АДМИНИСТРАТИВНИ ТАКСИ

Комунални такси се плаќаат за користење на определени права, предмети и услуги од јавен карактер од страна на правните и физичките лица кои вршат дејност и од граѓаните. Комуналните такси се плаќаат во годишен износ или сразмерно за времето на користење на правата, предметите или услугите и според Тарифата за комуналните такси што е составен дел од овој закон. Приходите од комуналната такса се отстапуваат 100% за општината во која се остварени. Комуналната такса што се плаќа за користење и одржување на јавното осветлување е уредено со Одлука на Општината и изнесува 50 денари по регистрирано броило.

Комуналните такси се плаќаат за следниве определени права, предмети и услуги:

- За привремен престој со Одлука на Советот на општината Битола се плаќа комунална такса од 40 денари од кои 80% се за општинскиот буџет, а 20% за во буџетот на Република Македонија
- Комунална такса за регистрирана фирма се плаќа 6.000,00 денари плус 2.000,00 денари за секоја продавница, киоск и деловна единица.
- За користење на простор пред деловниот простор за вршење на дејност се плаќа комунална такса која изнесува 15 денари по метар квадратен дневно
- За истакнување на реклами, објави и огласи на јавни места се плаќа такса:
  - до 7 дена - 800 денари
  - до 30 дена - 1.300 денари
  - до една година - 1.600 денари
- За држење на музика во јавни локали се плаќа годишно 6.500 денари
- За поставување на витрини за изложување на стоки надвор од деловни простории се плаќа годишно комунална такса и тоа:
  - за физички лица кои вршат дејност - 1.200 денари
  - за правни лица од областа на производството, прометот и услугите - 2.500 денари
- За користење на плоштади и друг простор во градовите и други населени места за изложување на предмети, приредување изложби и забавни приредби за вршење на дејност се плаќа комунална такса за заземена површина од м² и тоа дневно по 7 денари.
- За користење на просторот за паркирање на моторни возила:
  - паркирање на патнички возила на јавни паркиралишта – дневно - 30 денари
  - по саат - 10 денари
  - паркирање на товарни моторни возила и автобуси – дневно - 100 денари
  - паркирање на приколки - 50 денари

Административни такси

За сите списи (молби, барања, жалби) и дејства во управните работи, како и за другите предмети и дејства кај органите на државната управа и другите државни органи и организации се плаќаат административни такси и тоа: 250 денари + 50 денари. Овие средства се 100% за општинскиот буџет.

МЕЃУНАРОДНА АКТИВНОСТ И ЗБРАТИМЕНИ ГРАДОВИ

Општината Битола има континуирана добра соработка со сите амбасади и конзулати на држави во РМ и други меѓународни претставници. Како резултат на добрата соработка во Битола се отворени почесни конзулати, и тоа на: **Република Франција, Велика Британија, Република Турција, Руската федерација, Р.Словенија и Република Хрватска, Република Бугарија и Република Романија.** Како резултат на соработката со Амбасадата на Руската федерација во РМ и Министерството за култура, се возобнови **Рускиот крст** и се отвори **Рускиот културен центар.**

На 05.12.2005 год. **Канцеларијата за Конзуларни, Стопански и Трговски работи на Република Грција** започна со работа во Битола, а официјално е отворена на 07.03.2006 год. Мисијата на оваа Канцеларија е – издавање на визи, стопански и трговски односи како и обезбедување на услуги од административна и друга природа на грчки државјани.

Во Битола егзистира американско информативно катче наречено “Американски корнер“ и Австриска библиотека, а исто така има и повеќе здруженија за пријателство и соработка: од Р.Франција, СР Германија, Р.Грција, Србија, Хрватска, Русија, Романија, Велика Британија, Кина, Австрија, САД, Полска и др.

На меѓународен план Општината Битола е директен учесник во формирањето и градењето на **стратегијата за развој на Евро-регионот Преспа/Охрид**, чие што седиште е во Битола. Евро-регионот го сочинуваат: Општини од Република Македонија - Битола, Охрид, Ресен, Прилеп, Струга и повеќе општини од Република Грција, Албанија. Значењето на овој регион е можноста за користење на Европските фондови за прекугранична соработка и зближување на трите народи на културен, стопански и друг план.

Битола е членка и еден од оснивачите на **Асоцијацијата на збратимени градови од Југоисточна Европа**, во која членуваат градови од повеќе држави (Плевен-Р.Бугарија, Воден – Р.Грција, Горни Милановац – Р.Србија, Бурска – Турција, Браила – Романија) со тенденција за проширување со нови градови членки. Главната цел на Асоцијацијата, е зацврстување и подобрување на меѓусебните врски и интензивирање на истите, како и поддршка и развивање на демократските принципи во формите на локалното самоупраување и интегрирање во ЕУ. Во рамките на Асоцијацијата се работи на развојот на економијата, соработката со малите и средните претпријатија, културната соработка и спортот. Во 2001 година, Битола заседаваше со оваа Асоцијација врз ротирачки принцип.

Општина Битола долги години успешно ја негува соработката со повеќе градови – општини од странство, а тие се: **Епинал** од Франција, **Крањ** од Словенија, **Бурса** од Р.Турција, **Павловск (Санкт Петербург)** – Руска Федерација, **Трелеборг** - Шведска, **Рокдејл (Сиднеј)** – Австралија, **Инерштад (Виена)** – Австрија, **Пожаревац, Горни Милановац, Стариград (Белград)** – Србија, **Херцег Нови** – Црна Гора, **Кајзерслаутерн** – СР Германија, **Сплит** – Хрватска, **Кременчук** – Украина, **Лерин, Воден, Кожани, Сикис (Солун)** – Р. Грција, **Корча** – Албанија, **Плевен** – Р.Бугарија, и **Браила** – Романија.

Сите овие форми на меѓународна соработка се поттик и поткрепа, за поуспешно пребродување на процесот на трансформација и Европска интеграција, а воедно и наш просперитет. Ваквите активности придонесоа Битола да добие една вистинска меѓународна промоција, која сигурно среднорочно и долгорочно ќе почне да дава резултати.

ЈАВНИ ПРЕТПРИЈАТИЈА

Ј.К.П. “КОМУНАЛЕЦ“

ул. 16-та бб Битола

тел. 047/ 207-400, 207-404

тел/факс: 047/207-409

е-пошта: info@komunalecbit.com.mk

Веб страна: www.komunalecbit.com.mk

Јавното комунално претпријатие “Комуналец“ е основано како Установа за комунална хигиена од Собранието на Општината Битола за вршење на комунални дејности на подрачјето на Општината Битола со решение бр. 331/66 од 17.01.1966 год. во Окружниот суд во Битола. Според карактерот на активностите, претпријатието е организирано во 4 работни единици и тоа:

РЕ Заеднички служби
РЕ Комунална хигиена
РЕ Јавно зеленило
РЕ Погребални услуги

Во рамките на РЕ Заеднички служби функционира:

- раководниот тим на претпријатието,
- службата за сметководство,
- службата за АОП и
- наплата служба.

Како управувачки органи на претпријатието се директорот на претпријатието, управниот одбор составен од шест надворешни и три внатрешни членови, одбор за контрола на материјалното и финансиското работење на претпријатието составен од пет надворешни членови.

Основната дејност на ЈКП “Комуналец“ е изнесување, транспортирање и депонирање на комунален смет од население и правни субјекти.

Општина Битола	корисници – граѓани	20.620
	смет од станбен простор	1.334.450,00 м ²
	смет од помошни простории	76.946,00 м ²
	смет од дворно место	1.404.884,00 м ²
	корисници – правни лица	1.619
	смет од деловен простор	411.100,00 м ²
	смет од дворно место	654.180,00 м ²

Собраниот смет од корисниците се депонира во депонијата во с. Мегленци, лоцирана во непосредна близина на РЕК Битола. За навремено насипување на сметот, на депонијата постојано работат булдожер, катапилер и товарно возило Краз.

Приходите од губретарината во претпријатието се од фактурирана реализација која во последно време заради општата економска состојба на населението е прилично намалена, но како олеснување на корисниците им е понудено да склучат спогодби со ЈКП “Комуналец“ за отплата на својот долг на рати, а за социјалните случаи својот долг да го одработат.

Друга активност на ова претпријатие е одржување на јавните зелени површини, производство и продажба на цвеќе. Во цената за губретарина содржан е наменски дел за јавни зеленила и тоа:

- 24,1 % од цената за губретарина од население
- 15,5 % од цената на губретарина од правни лица

РЕ Јавно зеленило располага со расадник, цвеќара (отворена и стакленик) и две продавници за продажба на цвеќе. Основна дејност на РЕ Погребални услуги е давање целокупни услуги околу погребувањето на покојните и одржување на меѓугробен простор во сите градски гробишта. Во ова работна единица се врши и изработка на надгробни споменици и продажба на погребална опрема. Од неодамна и услешно функционира и службата за ерадикација на кучињата скитници со двајца вработени. Бројот на вработени во ЈКП “Комуналец“ е 250 постојано вработени, а во сезонски карактер на работата користи сезонски работници по потреба.

Ј.К.П. “ПАЗАРИ“

ул. “Коле Неделковски“ бб Битола

тел. 047/ 237-416

факс: 047/241-228

е-пошта: jppazari@mt.net.mk

Јавното комунално претпријатие е основано со решение на Министерството за финансии на НРМ од 09.06.1952 година, а со Статутот на претпријатието од 12.08.1998 год. се конституира како Јавно комунално претпријатие “Пазари“ – Битола. ЈКП “Пазари“ е основано за организирање и стопанисување со пазарите на големо и мало на подрачјето на Општината Битола и издавање на деловен простор под закуп.

Дејноста на Јавното комунално претпријатие се врши во следниве организациони делови:

- сектор за стопанско-сметководствени работи;
- сектор за општо-правни работи и издавање на деловен простор;
- сектор за наплата на пазаришна такса;
- сектор за издавање и чување на ваги и
- сектор за трговија на мало и големо.

Кадровската структура на вработени во ЈКП “Пазари“ - Битола е следна:

1	ВСС	7
2.	ВШС	1
3.	ССС	20
4.	Тригодишно ССС	6
5.	Двегодишно ССС	2
6.	Основно	8
ВКУПНО		44

ЈКП “Пазари“ располага со објектите кои се наоѓаат на трите локации:

- Мас пазар
- Сточен пазар
- Зелено пазарче
- деловен простор на Мас пазар, Сточен пазар и Зелено пазарче
- павиљоните во Мас пазар
- деловен простор на ул. “Охридска“ бб
- управната зграда во Мас пазар
- магацин за издавање на ваги

Вкупната површина на која се протега ЈКП“Пазари“ Битола изнесува 40.480 метри, и тоа:

Ред. бр	Објект	Површина / м ²
1.	Сточен пазар	32.822 м ²
2.	Мас пазар	6.672 м ²
3.	Зелено пазарче	708 м ²
4.	Самопослуга Пелистер	278 м ²

Начинот на финансирање на претпријатието е преку издавање на тезги:

- резервација и надрезервација на тезги
- наплата на паушален износ (резервација и пазаришна такса)
- пазаришна такса во висина од 5 % од вредноста на изложените стоки
- наплата за влез во сточен пазар по грло и користење на вагата.

Ј.К.П. “ВОДОВОД“

ул. “Кл.Охридски“ бб Битола

тел. **047/ 227-448, 227-449**

факс **047/225-140**

Стопански двор: **047/ 238-200**

Филтерница: **047/ 293-090**

е-пошта: **vodovod@mt.net.mk**

Претпријатието за водоснабдување ЈКП “Водовод“ е основано во 1920 година.

Примарна дејност на ова претпријатие е производство и дистрибуција на чиста вода за пиење.

Организациона структура на управување со јавно комунално претпријатие е следна:

1. Основач
2. Управен Одбор
3. Директор
4. Заменик директор
  - РЕ Заеднички служби
  - РЕ Водоводни објекти и инсталации
  - Служби

СТРУКТУРА НА ВРАБОТЕНИТЕ ПО ОБРАЗОВАНИЕ

	Административни	Технички персонал	Работници	Вкупно
ВСС и ВШС	16	17		33
ССС	35	30	29	94
Основно			98	98
ВКУПНО	51	47	123	225

Финансирањето на вкупниот приход, односно финансирањето на претпријатието е од следните приходи:

1. Приходи од продажба на производи и услуги со учество од околу 92%
2. Приходи од финансирање (камати) и
3. Вонредни приходи

Приходите од продажба на производи и услуги се формираат во две РЕ, и тоа:

- РЕ “Водоводни објекти и инсталации“
- РЕ “Заеднички служби“

РЕ “Водоводни објекти и инсталации“ ги остварува своите приходи од:

- Реализација на вода
- Реализација на приходи од одделите:
  - Оддел “Одржување на градска мрежа и приклучоци“
  - Оддел “Водомерна работилница“
  - Оддел “Возен парк“

Реализацијата на вода во финансирањето учествува со околу 85%.

Според структурата, најголемо учество во реализацијата на вода е реализацијата од претпријатијата и домаќинствата, скоро исто ниво, додека кај установите истата во просек се движи околу 11%.

Кај физичкиот обем на реализација, видливо е константно опаѓање на учеството на претпријатијата, како резултат на затворањето на многу фирми кои беа големи потрошувачи. Ова директно се одразува врз квалитетот на прибраните средства, со оглед на двојно повисоката цена на водата за оваа категорија.

Потрошена вода по категории на потрошувачи

Категорија на потрошувач	Потрошена вода во 2005 (м ³)	Учество (%)
Домаќинства	4.900.00	64
Правни лица	2.800.000	36
ВКУПНО	7.700.000	100

Цена на водата по категории на потрошувачи

Категорија на потрошувач	Цена (ден/м ³)
Домаќинства	14.00
Правни лица	26.50
Правни лица – приградски	34.50

Со изградбата на филтерската станица во с.Дихово во 1984, Битола ги реши најголемиот дел од проблемите поврзани со обезбедување на доволни количини квалитетна вода за пиење за градот и околните села. Со последните зафати за проширувањето на филтерницата и изградбата на главниот довод за нас.Баир, градот Битола може да се пофали дека го решил водоснабдувањето на населението и индустријата до 2020 год.

КЈП “НИСКОГРАДБА“

ул.“Булевар Први Мај“ б.б

тел. 047/ 233-199

факс: 047/242-520

е-пошта: niskogradba@mt.net.mk

КЈП “Нискоградба“ - Битола се основа заради вршење на стопанска дејност од комуналната област од јавен интерес, а која е незаменлив услов за животот и работата на граѓаните на подрачјето на општината Битола.

Дејноста на КЈП “Нискоградба“ Битола се врши во следниве организациони делови:

1. РЕ – Канализациони објекти, инсталации, улици и патишта
2. РЕ – Механизација
3. Сектор за стопанско - сметководствени работи
4. Сектор за општо - правни работи

Основна дејност на претпријатието е:

- изградба на објекти на нискоградба
- прочистување и одржување на улици и патишта
- изградба на хидроградежни објекти и канализација
- прочистување, одржување и одводнување на отпадни води
- изградби на сообраќајни објекти, реконструкција и поправка на патишта, улици и плоштади
- надзор и контрола при изградба на комунални објекти
- производство и обработка на камен
- премерување и картирање на земјиште
- проектирање на градежни објекти и изработка и проектирање на градежно-техничка документација

Кадровската структура на вработени во КЈП Нискоградба Битола е следна:

1	ВСС	20
2.	ВШС	6
3.	ССС	44
4.	НСС	6
5.	ВКВ	28
6.	КВ	35
7.	ПК	11
ВКУПНО		150

Раководен тим:

- Директор
- Заменик директор
- Технички директор
- Раководител на РЕ Канализациони објекти, инсталации, улици и патишта
- Раководител на РЕ Механизација
- Раководител на Сектор за стопанско-сметководствени работи
- Раководител на сектор за општо-правни работи

Органи на управување на КЈП “Нискоградба“ се:

- Управниот одбор
- Одбор за контрола над материјално-финансиското работење
- Директор
- Совет на работници

ПРОТИВПОЖАРНА ЕДИНИЦА

ул. Бул. Први Мај бр. 57

7000 Битола

телефон за пријавување пожари 193

дежурана: 047/ 208-344

раководител: 047/ 238-192 и 208-347

Територијалната Противпожарна Единица Битола работи во склоп на Општината Битола од 2005 год. има 30 вработени од кои еден е Раководител на единицата, има и 4 командири на водови и 4 командири на одделенија. Денес оваа единица располага со седум возила.

ТППЕ Битола е формирана со акт на Румелскиот валија за време на владеењето на турскиот султан Махмуд III што значи пред 170 години, поточно на 20.05.1836. Тогашната противпожарна единица имала 15 вработени пожарникари од кои еден муслиман (шеф – хаџи) и 14 македонци, луѓе од рајата. Оваа ППЕ била снабдена со една противпожарна пумпа.

Оваа територијална противпожарна единица е најстара во Р.Македонија, Балканот и пошироко.

ЗАВОДОТ ЗА ЗАШТИТА НА СПОМЕНИЦИТЕ НА КУЛТУРАТА И МУЗЕЈ БИТОЛА

ул.Климент Охридски бб
тел. 047/ 233-187
факс 047/ 229-525
www.muzejbt.org.mk

Битола е град со огромно културно наследство, речиси од сите сфери на човековото духовно битисување. Во неговиот потесен и поширок простор има мноштво споменици на културата, природни реткости, музејски и галериски експонати со високи уметнички, историски и други вредности, скоро од сите периоди на опстанокот човечки: неолитот, енеолитот, бронзеното време, железното време, антиката, средниот век, деветнаесеттиот век, па до најново време.

Најзначајната институција во градот која се грижи за заштита, чување, презентација и проучување на ова богатство е Заводот за заштита на спомениците на културата, природните реткости, Музеј и Галерија. Овој Завод е формиран од страна на тогашното Собрание на општината - Битола, во 1975 година. Подоцна, кон него се приклучуваат постојните организации: Народниот музеј, Хераклеја, Уметничката галерија и Магазата (мултимедијален простор) со тоа што е проширена неговата дејност и со заштитата и презентацијата на природните реткости од ова подрачје. На таков начин е овозможена негова целосна организациона, просторна и кадровска физиономираност.

Седиштето на Заводот е во импозантната зграда на Старата битолска касарна, изградена во 1848 година за воена гимназија. Потоа, прераснува во Воена академија - харибие, се до 1909 година. Следувала нова промена. Неколку години до Балаканските војни во зградата било сместено Средно воено училиште - идадие. За она време, низ овие школи поминале како питомци или професори повеќе познати личности на Турската империја. Еден од питомците на Академијата бил и Кемал Ататурк.

По сите историски и политички промени, што се случиле по 1913 година, дошол на ред и овој објект. Имено, оттогаш, па се до 1974 година, зградата била користена за воени цели: сместување на војска, магацински простор и слично, односно таа била една од познатите битолски касарни, со површина од над 5.000 м². Се наоѓа на историското јадро на градот Битола, како еден од централните градски организми, со својство на културно-историски споменик којшто поседува бележити архитектонско-уметнички вредности. Како градба, објектот е единствен во нашата земја по архитектонското решение, кое претставува синтеза на западно-европското и ориенталското градителско мајсторство. Едноставниот и смирен неоренесансен стил најдобро се гледа на фасадниот дел и внатрешната функционална решеност за користење на просторот. Станува збор за едноорганска архитектура во која покрај другото има интересни градителски решенија. Тука е и патиот, кое некогаш служело за воени потреби. Заедно со другиот ентериер, истото, се повеќе се користи за голем број културни содржини.

Целиот тој специфичен печат на неговата индивидуалност и градителски белег на објектот, ја оправдува определбата, токму во него, да биде сместен Заводот, како една од водечките културни институции на Битола.

Денес во Завод и музеј успешно делуваат повеќе организациони единици. Археолошки, Етнолошки и Историски оддел. Натаму, следуваат: Оддел за историја на уметноста; Оддел за природни реткости; Конзерваторско-реставраторска работилница, како и други организациони единици што се во функција на квалитетен и модерен систем на работа. За нивно успешно делување обезбеден е и висок стандард на просторна опременост на корисна

површина од околу 2.300 м². Во надлежност на овој Завод има и други историски објекти и знаменитости: две спомен-куќи, две спомен-соби, како и голем број на заштитени со Закон поединечни, вредни, стари згради, архитектонски ансамбли, градежни, култни места, меморијални комплекси, спомен-обележја и други споменици на културата.

Со основањето на Музејот во 1934 год. формирана е и библиотека во чии рамки досега е собран библиотечен фонд од 11.300 книги и тоа: периодики, списанија, весници, легати, видео и аудио материјали, ретки ракописи и старо печатени верски книги на црковно-словенски, старогрчки, арапски, турски, латински, германски и српски јазик.

Заводот и музеј, покрај основната дејност, во секојдневната работа, организира или помага да се одржуваат, во своите простори, разни културни манифестации: концерти, изложби, театарски и филмски претстави, фестивали и други приредби и слично (Битолско културно лето, “Бит-фест“, “Интерфест” и др.), со што дава сопствен придонес во богатата културна понуда на Битола.

КУЛТУРНИ НАСТАНИ

МАЛ БИТОЛСКИ МОНМАРТР

Најзначајниот дел од историјата на ликовното воспитување во Битола се отстапува на Детското ликовно студио Св. Кирил и Методиј, формирано во 1981 год. од ликовниот педагог Коста Хаџи Антоновски, со основна цел ликовно оформување и доизградување на младите ликовни таленти од битолските основни училишта и од предучилишните установи.

Најголем успех на студиото претставува организирањето на Меѓународната детска ликовна колонија, позната како Мал битолски Монмартр која успешно опстојува веќе 20-тина години. Во 1992 Колонијата прераснува во меѓународна манифестација.

На овој настан учество земаат над 150 ученици, повеќе од 1000 училишта од над 40 земји од светот со повеќе од 20 000 уметнички творби. Младите уметници на своите платна најчесто ја сликаат старата архитектура на градот, како еден од најпрепознатливите симболи на Битола.

Студиото располага со огромен фонд детски цртежи (преку 350.000) кои беа изложени на Изложбата на Гинис.

ИНТЕРНАЦИОНАЛЕН ФЕСТИВАЛ НА ФИЛМСКА КАМЕРА “БРАЌА МАНАКИ”

Фестивалот е еден од ретките во светот кој ја вреднува естетиката на филмската камера во обликувањето на кинематографското дело. Фестивалот им е посветен на основоположниците на филмската уметност во Македонија, на браќата Јанаки и Милтон Манаки.

Зачетоците на фестивалот датираат од периодот од 23 до 25 април 1979 год. по повод 15-годишнината од смртта на Милтон Манаки, кога група ентузијастички од Друштвото на

филмските работници на Македонија, од Кинотеката на Македонија и од Општинскиот СИЗ за култура во Битола ја организираа југословенската манифестација Денови на филмската камера Милтон Манаки.

Почнувајќи од 1993 год. фестивалот се интернационализира и прераснува во Интернационален фестивал на филмската камера Браќа Манаки, под покровителство на Претседателот на Република Македонија, а со финансиска поддршка на Министерството за култура на Владата на Р. Македонија и општината Битола. На програмата на фестивалот се застапени играни филмови од најновата светска продукција. Се доделуваат наградите Златна, Сребрена и Бронзена камера 300 и посебна награда златна Камера 300 за животно дело како директор на фотографија на филм.

Со одржување на Интернационалниот фестивал Браќа Манаки, Битола стана центар на филмските сниматели од целиот свет. Оваа манифестација е финансиски поддржана од Општината Битола.

Фестивал на фолклорни игри и песни “ИЛИНДЕНСКИ ДЕНОВИ”- Желбата да се зачува, а истовремено да се популаризира изворниот фолклор, ја наметнува потребата од организирање и одржување на традиционални фестивали. Еден таков кој ја исполнува комплетно оваа задача е Фестивалот на народни игри и песни “Илинденски денови”. Се одржува секоја година спроти националниот празник на македонскиот народ 2-ри август-Денот на Илинденското востание. Фестивалот секогаш се одржува од 29 јули до 1 август. На него достоино се афирмираат народните песни и игри, не само на македонскиот народ и народности кои живеат во Македонија, туку и на народите од светот. Како меѓународна фолклорна манифестација предизвикува голем интерес и во другите земји, чии фолклорни друштва и групи досега имаат земено учество на него. Фестивалот “Илинденски денови” има и други значајни придружни манифестации: изложба на детски цртежи со мотиви од народниот фолклор, изложба на народни носии, “Илинденски караван” од учесниците на фестивалот кои даваат концерти и во други места во Македонија, научни собири за фолклорот и др. Тука, посебно треба да се истакне и одржувањето на Големото битолско фолклорно дефиле низ улиците на градот што се организира на 29 јули, непосредно пред почетокот на фестивалот. Тоа е вистински празник на фолклорот во Битола. По завршувањена фестивалот на 2 август еден дел од програмата се презентира на традиционалниот голем народен собир- Илинденски панаѓур, во с. Трново, Битолско. Оваа манифестација е финансиски поддржана од Општината Битола.

ИНТЕРФЕСТ- фестивал на класична музика- е фестивал за време на кој солисти и уметници од целиот свет го посетуваат градот за да учествуваат на истиот, а кој ја заслужува својата популарност и надвор од рамките на нашата држава.

БИТОЛСКО КУЛТУРНО ЛЕТО- фестивал кој се одржува со многубројни уметнички содржини (ликовни изложби, филмски проекции, театарски претстави, концерти на сериозна музика, балет, опера, концерти на забавна музика). Се одржува од 01-ви јули до 20-ти август секоја година. Оваа манифестација е финансиски поддржана од Општината Битола.

АКТЕР НА ГОДИНАТА - Интернационален театарски фестивал кој има за цел заживување на театарската култура на преспанскиот регион на трите држави Албанија, Грција и Македонија. Се одржува во Отешево – почеток на јули.

БИТОЛСКО ГРАФИЧКО ТРИЕНАЛЕ – е меѓународна графичка изложба која својот пат го започнува од 1994 год., со желба и голема љубов да се допрат, да се откријат современите графички збиднувања од и низ сите меридијани. Се одржува на секои три години во периодот од септември до декември.

Меѓународното графичко триенале е најголема ликовна манифестација во Република Македонија. Свое учество имаат земено над 80 држави од цел свет со околу 5 000 уметници. Меѓународното жири го сочинуваат најистакнатите автори во доменот на уметноста во светот.

10-ТИ ЈУНИ – ДЕН НА КУЛТУРАТА

Во 2006 год. за прв пат се востанови оваа манифестација и се планира да стане традиционална. Од 12:00 часот до 24:00 часот се одвиваше културна програма со различни содржини на повеќе локации во нашиот град (ликовна работилница, рок хепенинг, изложби, театарски претстави, филмски проекции, концерт на сериозна музика, концерт на КУД - ва од Битола)

Оваа манифестација е финансиски поддржана од Општината Битола

ЛИКОВНА ИЗЛОЖБА „50 ГОДИНИ ВДИСТ”

Идеата и реализацијата е на Општината Битола.

INDEPENDENCE ФЕСТ – БИТОЛА

Педесеттина млади од цела Европа се претставија со повеќе културни содржини : ликовни изложби, театар, концерти, поетско читање.

Оваа манифестација е финансиски поддржана од Општината Битола.

Календар на културни активности во Битола

<i>Културен настан</i>	<i>Период на одржување</i>
Коледарски оган	јануари
Ден на пролетта	21 март
Меѓународна детска ликовна колонија “Мал битолски Монмартр”	23-30 мај
Ден на културата	10 јуни
Битолска опера	јули
Бит фест	јули-август
Битолско културно лето	јули, август
Фестивал на серенада “Серенада на Широк Сокак”	јули
Интернационален фестивал на монодрама	јули
Интернационален театарски фестивал “Актерот на Европа”	јули
Фестивал на фолклорни игри и песни “Илинденски денови”	29 јули- 03 август
Младински фестивал “Битола отворен град”	август
Интернационален фестивал на филмската камера “Браќа Манаки”	21- 28 септември
Графичко триенале	септември- декември
Фестивал на сериозна музика “Интерфест”	02-12 октомври
Интернационален фестивал на аматерски документарен филм “Камера 300”	12- 14 ноември
Дочек на Нова година на плоштад	декември

КУЛТУРНИ СПОМЕНИЦИ ВО БИТОЛА

Саат кулата е најпрепознатливиот споменик со кој се идентификува Битола. Според некои недоволно потврдени научни сознанија се смета дека Саат кулата е изградена во периодот на турското владеење, во 1830 година кога беше изградена и црквата Св.Димитриј. Се раскажува дека за време на градбата, во материјалот за врзување на камените блокови биле употребени 60.000 јајца, собрани од селските домаќинства од Битолско. Со тоа градителите сметале дека сидовите ќе бидат многу поцврсти. Изминативе неколку векови во целина ја оправдаа оваа нивна градителска мајсторија, што е уште еден доказ за архитектонската уметност дека убавото е и во вечното.

Инаку Саат кулата е висока 33 метри, поставена на квадратна основа, со страници од по 5,8 м. Најгорниот дел е една мала купола која лежи на квадратно плато, заштитено со железна ограда, од каде се гледа прекрасна панорама, не само на градот туку и на пошироката околина. Градскиот часовник со својата висина, доминација во просторот и саатниот механизам, кој кога ги отчукува часовите емитува и популарна музика, го свртува вниманието и постојано работи за граѓаните, гледачите и слушателите кои имаат потреба некој да им го мери времето. Денес забрзаната динамика во која живее модерниот човек не може без оваа потреба, за што битолчани навремено и точно ги известува стариот и добар Градски саат.

Безистен - од повеќето битолски споменици на културата, Безистенот е еден од највредните и најсочуваните стари градби, со препознатливи архитектонско-естетски и други вредности. Порано Безистенот бил покриен ориенталски пазар, наменет главно за продажба и чување на скапоцена стока, текстил, пари и др. вредности. Немало патописец кој поминал низ Битола, а да не го спомне како бележита градба, а најчесто како место каде можело да се купи скапа срма, лен, памук, свила, злато. Импонирал со својата масивност, чии куполи од олово, можеле да се забележат од далеку. Имало вкупно 86 дуќани. Што се однесува до надворешноста на објектот, тој претставува базиликално решена лонгитудинална градба, со неправилна правоаголна форма.

Безистенот не ќе бил она што бил, и она што е, ако не се има во предвид целокупниот архитектонски ансамбл што постоел околу него: нагоре и надолу, по Драгор имало стотина наредени ситни дуќанчиња, од кои секое претставувало еден посебен свет на трговската фантазија, правејќи го овој дел на Битола неповторлива урбана и архитектонска целина, која дишела со медитерански здив, во овој сончев предел на повеќе цивилизации.

Црквата “Св. Димитрија” - новата црква “Св. Димитрија” е изградена во најстрогиот центар на градот во 1830 год. речиси под драматични околности. Самиот габарит на објектот за тоа најдобро зборува, како и релативно сиромашниот екстериер и архитектура, во однос на богатиот ентериер. За префинетата битолска градителска традиција и познатиот вкус за естетското на овдешните граѓани, очигледно една голема замисла на најдобрите мајстори не се остварила, барем не онаква каква што тие знаеле, умеле и граделе велелепни објекти по балканските престолнини. Затоа многубројните битолски занаетчии, не само христијани, туку и од друга вероисповед помагале црквата само за четири месеци да биде подигната. Причина за негаторскиот однос за нејзината градба биле локалните власти, кои не сакале да се изгради на овој простор голем христијански храм, повисок и побележит од околните нехристијански сакрални објекти. Оттаму се изнашол овој компромис за сметка на надворешноста да се направи импресивна внатрешност, високи сводови, бројни канделабри, чудесни полилеи и монументален раскошен олтар којшто подоцна бил изработен од прочуените македонски копаничари. Таквата определба му овозможила на овој познат наш храм необичен таинствен мир и атмосфера на возвишеност, што го прави и до денес свртилиште на бројните верници.

Црквата е градена во форма на трибродна базилика, со странични галерии. Секој брод претставува засебен параклис. Има уште една причина внатрешноста на храмот да биде вистинско уметничко сокровиште што е доминација на прочуеното македонско резбарство, посебно од XVIII и XIX век. Посебно воодушевува иконостасот со своите монументални димензии. Забележливи се знаци на европскиот барок и рококо стилот.

Како составен дел на оваа бележита градба на битолското архитектонско културно наследство е и новата камбанарија, изградена во 1936 год. Во 1999/2000 година во внатрешноста на црквата “Св.Димитрија”, се најде на негибнат средновековен културен слој кој по старост на наодите се датира од X век. Тоа беше непобитен доказ дека еден дел од средновековна Битола е точно под темелите на денешна Битола.

Црквата “Св. Димитрија”

Црква “Пресвета Богородица“. Таа е уште еден од познатите битолски црковни храмови, изградена во 1870, а осветена во 1876 год. Црквата претставува трибродна базилика во поскромна форма. Во архитектонска смисла храмот нема некои особени посебности, бидејќи на него можат да се забележат повеќе стилови, карактеристична одлика на тогашниот еклектика, појава видена кај вакви објекти од минатиот век: траги од неокласицизам, барок, романтизам и сл. Овој храм е познат со својот иконостас и резба што можат да се видат на олтарот. Се смета дека го работеле мијачките мајстори. Во храмот можат да се видат повеќе убави икони од XIX и XX век на различни дарители. Најмногу дарувале битолските еснафи.

Треба да се напомене дека во оваа црква на задниот дел од северниот брод е гробницата на митрополитот Григориј, во чие време е изградена Митрополијата, во 1901 г. во француски барокен стил), а блиску неа, кон северната страна, е погребан првиот Митрополит Преспанско-битолски г.Климент (Бабаче), кој умре во 1979 година.

Црква “Св. Недела“. Се наоѓа на левата страна од северниот влез на Битола. Изградена е во 1863 год. Претставува трибродна базилика. Има иконостас којшто е изработен од дрво. Иконите се од поново време, од XX век. Како и кај другите цркви битолските еснафи најмногу помагале и за нивното внатрешно уредување. Куполата на црквата е насликана во 1864 год. по порачка на еснафот на битолските ќурчии.

Во Битола има и други цркви, главно градени во поново време, коишто покрај основната намена за верски потреби, со своите градителски решенија, фреско-живописот, иконописот и копаничарската уметност, го збогатуваат културното наследство на градот.

Исхак џамија. Во Битола има сакрални споменици на културата кои и припаѓаат и на исламската култура и уметност. Долгото петвековно владеење на Турската империја имало влијание и на културниот живот на градот. Исхак џамијата по својата монументалност и убавина е една од најпознатите споменици од исламската култура во Битола. Изградена е во 1506 год. како задужбина на кадијата Исхак Челеби, кој пред да дојде во Битола, кадиската функција ја вршел во Солун. По својата архитектонска препознатливост, надворешниот и внатрешниот изглед, хармоничноста на линиите, претставува усовршен брусански тип на џамија. Се смета дека оваа џамија припаѓа на класичниот османлиски стил на турското градителско наследство.

Внатрешноста е богата со разнобојна орнаментика. На поголемите површини по ѕидовите се изведени медалјони во кои се испишани текстови со верски пораки од Коранот. Се знае дека и самиот Исхак Челеби е погребан до самата џамија.

Јени џамија (Нова џамија). Се наоѓа во централниот дел на градот, од десната страна на р. Драгор, наспроти Градскиот часовник. Изградена е во 1558/59 од Кади Махмуд-ефендија. Убавата декорација на ентериерот, како и употребата на фајанс околу главниот портал, претставува обид да се постигне највисок архитектонски уметнички дострел-привилегија каква имале само богатите и познати културни градови на Ориентот. Инаку фајансот потекнува од Изник- многу познат центар на т. н. “сино-бела“ керамика од XVI и XVII век. Ова зборува дека Битола за тоа време се сметала за многу развиена културна средина во која се што било модерно и скапо требало да биде присутно и во овој познат градски центар во средиштето на Балканот.

Денес во Јени џамија која одамна не служи за верски обреди, се наоѓа уметничката галерија на градот Битола. Во Галеријата, годишно, се одржуваат 20-30 ликовни изложби од најразличен вид: самостојни, групни, тематски, ретроспективни, студиски и сл. формиран е и посебен фонд на сопствени уметнички дела, добиени преку откуп, донаторство и слично, чиј број изнесува околу 800 експонати; речиси половина од нив ја сочинуваат графичката збирка, која е единствена во нашата земја.

Низ долговековното османлиско владеење со овие простори, во Битола останале и други сакрални објекти во ориенталското градителство. Дел од нив сведочат и за една посебна култура во која можат да се забележат меѓусебни дополнувања помеѓу Истокот и Западот.

Зандан-Куле. Овој споменик и денес му пркоси на времето како потсетување на некогашните бурни настани што се одиграле во овие краишта. Градено е во XVII век. Има многу интересна градба, особено нејзината внатрешност. Служела за приватни цели, за заштита од напади или од крвна одмазда. Според пишаните извори може да се види дека нејзин сопственик бил муфтијата од Битола од 1628/29 година Хаџи Махмуд-ефендија. Тој овој објект го изградил во дворот на неговиот чифлик. Во неа се влегувало само со помош на подвижни скали. Приземјето се користело за женските членови на семејството. Имало и сутерен за намирници како и бунар за вода. Најубав бил катот кој служел за живеење. Под покривот има тесни окна пушкарници за одбрана од напаѓачи. Тука биле затворани востаници и затоа народот овој објект и денес го вика “Зандан- куле“.

Широк Сокак. “Ако сте биле во Битола, а не се прошетале низ Широк Сокак, како ништо да не сте виделе.“ За восхитот од оваа улица најпофални зборови изрекле уметниците, посебно поетите и композиторите, како и многубројните пејачи. Потребата најголемиот дел од градскиот јавен живот да се случува во центарот на градот, кој секогаш имал интензивен културно-забавен живот, барала во овој уличен простор да се изградат бројни репрезентативни згради.

Битолските и пошироко македонските градители, со многу љубов и инвенција, успеале да направат спој меѓу разните европски стилови и домашната неисцрпна традиција. На таков начин се постигнати извонредно хармонични односи, складност на линиите, благородна едноставност, функционалност, изострено чувство за елегантија и вкус. На овој Сокак битолчани често пречекувале и испраќале разни луѓе: кралеви и цареви, султани и везири, владици и мисионери, циркузанти и безделници, и при тоа секогаш се чувствувал гордо што е негов овој крстопат меѓу Истокот и Западот.

Токму таквите одлики и историски премрежја што го следеле овој неповторлив градителски подвиг, го направиле Широк Сокак заедничко место на светот и човекот, носејќи му епитет како еден од најбележитите споменици на културата во градот.

Старата Чаршија. Низ својата долга историја Битола била позната и како значаен трговски центар на овој дел од Балканот. За битолските трговци се знаело подалеку, како на Исток, така и на Запад.

Чаршијата како еден од најзначајните витални делови на градот, со се она што значело економски живот на овдешниот граѓанин, играла многу значајна улога во неговиот просперитет низ вековите. Таа била не само составен дел на секојдневното живеење на не само овдешните жители, туку и преку неа опстојувал еден многу поширок регион, и поголема структура на луѓе: трговци, занаетчии, земјоделци, анции, пренесувачи на стока и др. Старата Чаршија е еден од најзначајните белези на Битола и како културно-историски споменик. Таа ја следела својата судбина. Не била само место за трговија, туку овде се чувствувал здивот на времето, политиката и културата.

Во оваа чаршија која во XVII век имало над 900 дуќани, за половината на XIX век да пораснат на неколку илјади, се тргувало со се и сешто, се разбира на “чесен збор“ и доверба. Или, како се прикажувало по балканските анови дека тука, во битолската чаршија “нема што нема“. Во врска со чаршискиот живот и воопшто “чаршиската клиентела“, сите тие луѓе имале свои навик и барања, ситни човечки слабости и желби, да се доживее, купи или понесе нешто од најградскиот град од овој дел од Империјата.

Што се однесува за Чаршијата како урбан и архитектонски комплекс, со својата автохтоност и оригинални решенија, со сите неодминливи надворешни влијанија и спецификите на ориенталниот урбанизам и градителство, таа останува неповторлив пример на битолското културно наследство. Во својот речиси петвековен развој, во најголемиот свој процут (особено во текот на XIX век), имала над 2.000 дуќани и 30 функционално поделени делови, определени според стоката што се продавала. Во времето на Првата Светска Војна

на Битолската чаршија и е зададен најтешкиот удар којшто никогаш повеќе не ја поврати некогашната слава и економска моќ.

Градби од Старата чаршија

Последните занаети во чаршијата

Хераклеа Линкестис – Античкиот град Хераклеа Линкестис крај Битола, е културна ризница на Балканот. Некогаш градот со истоименото име се наоѓал на падините на Баба крај Сива вода. Се претпоставува дека градот го основал древномакедонскиот владетел Филип II во 349 год. п.н.е. Не е исклучена можноста дека на тоа место некогаш постоела илирска населба зашто според името таа можела да биде формирана само од древно - македонските владетели.

Со името Хераклеа се поврзува племето Линкести и нивната земја Линкестида, што го опфаќала просторот од Јужна Македонија. Се смета дека Линкестите дошле на тоа подрачје од југ, покорувајќи го домородното население Пелагонци. Градот ги имал сите материјални услови: пасишта, рамница за житарици, а бил опашан со ѕид, со бастиони, а на ридот постоела акропола со засебна тврдина, со бедеми сврзани за градскиот ѕид. Наспроти неа постоела некропола. Откопаната со многу мозаици голема базилика, припаѓала на периодот од доцната антика во рановизантиската епоха. Подрачјето околу Хераклеа Линкестис било значајно и по војната меѓу Филип II - ри и римјаните. Во неа градот е заземен од римјаните, кога и го доживува својот врвен процут.

Тој стана еден од главните стратешки центри на Балканот. Тогаш римјаните го изградиле прочуениот пат од Драч преку Хераклеа Линкестис и Солун до Цариград во историјата познат како Виа Игнација. Со него Хераклеа Линкестис се претворила во важен стопански центар, а се развила и како општествен и културен центар, кој дури бил посетен и од римскиот император Нерон. Кон крајот на V век градот го нападнале Готите, а подоцна од рацете на римјаните прејде во рацете на византијците. Градот е уништен од силен земјотрес.

Античкиот локалитет Хераклеја Линкестис-Битола, со решение бр. 1040 од 27.07.1950 година, прогласен е за споменик на културата од прва категорија, со исклучително и универзално значење.

Со првите собирачи на старините во Хераклеја овластени со посебна дозвола од Султанот на Турција во XIX век, изразени преку дипломатските претставници во Битола, која во тој период претставува центар на Европска Турција, со право да вршат ископувања, а откриениот материјал да го откупат или едноставно однесат во својата земја, се и првите

евидентирани податоци за истражувања во Хераклеја. Ваквите истражувања се повторуваат и во 40 години од XX век, кога се вршат сондажни истражувања на хераклејската акропола, под раководството на Антун Жегура, професор по латински јазик во битолската Гимназија и професорот Михајло Петрушевски. Од овој период се до 1975 година истражувањата во Хераклеја се вршат со екипи на Музејот на кнез Павле од Белград, а покасно со екипи од Југословенскиот институт за заштита на спомениците на културата Белград во соработка со веќе формираниот Одбор за Хераклеја Битола.

Од 1975 година, со натамошните систематски истражувања работи и раководи самостојна стручна екипа од Заводот за заштита на спомениците на културата Битола. Античкиот локалитет Хераклеја, зафаќа површина од околу 4 хектари, од кои 1300 м² мозаични површини. Истражени се и презентирани следните градби :

- портик на судница од римско време (II в.н.е.)
- терма од римско време (II в.н.е.)
- театар римско време (II в.н.е.)
- епископска резиденција од ранохристијанското време (IV до VI век)
- мала базилика од ранохристијанското време (IV до VI век)
- голема базилика од ранохристијанското време (IV до VI век)
- градска чешма од времето на Јустинијан (562)

Со грижата, негувањето, чувањето, презентирањето, систематското археолошко истражување, континуираната заштита, конзервацијата на архитектурата и ревитализацијата на Римскиот театар, оживувањето на Хераклејските вечери, богатиот пропаганден материјал, нејзината посетеност со бројки кои достигнуваат над 50000 посетители, Хераклеја се вбројува меѓу ретките музеи на отворено. Богатиот археолошки материјал од досегашните истражувања како репрезент на античкиот период од ова поднебје во најголема мера презентирањето е во археолошката поставка на Битолскиот музеј како и во археолошката поставка во самиот локалитет Хераклеја.

Во простор од околу 50 м² изложени се материјал и предмети од I век п.н.е. до VI век .н.е. Изложени се предмети од керамика, метал и стакло. Најзастапени се монетите, накитот, предмети за секојдневна употреба и бронзена пластика. Централно место во оваа музејска поставка зазема макетата на Римскиот театар која тродимензионално ја дава сликата на целосното истражување на театарот до неговата конзервација и ревитализација. Изработената макета претставува своевиден документ, сведоштво за љубовта и приврзаноста на археологот Др. Томе Јанакиевски кон Римскиот театар, неговите напори од почетните истражувања до конзервацијата и ревитализацијата на објектот.

Спомен соба на Мустафа Кемал Ататурк - Првите музејски презентирања во Битолскиот музеј на познатиот државник, таткото на современа Турција, Мустафа Кемал Ататурк, датираат од 1978 година, кога е отворена првата изложба на фотографии, документи и факсмили, кои го прикажуваа животот и дејноста на големиот реформатор на Турција, кој во 1899 година завршил средно воено училиште (Мектеби аскери иади) сместено во денешната зграда на Битолскиот музеј, старата битолска касарна.

Во 1994 година, на простор од 40 м², со постоечките материјали обогатени со одредени предмети копии сместени во две прикладни витрини и спомен биста за Кемал Ататурк, за прв пат е поставена музејската поставка.

Во 1998 година, со договорениот инвестициски зафат меѓу владите на Република Македонија и Република Турција, се адаптира простор од околу 120 м², во кој Битолскиот музеј со свој кадар и соодветен кадар од Република Турција ја поставија денешната музејска поставка во која е претставен Кемал Ататурк. Оваа поставка свечено ја отворија на 3 октомври 1998 година тогашните престедатели на Република Македонија, Киро Глигоров и на Република Турција, Сулејман Демирел.

Ентериер на градска соба - На простор од 30 м² во дел од јужното крило од објектот, како издвоен адаптиран простор, презентираан е дел од материјалот за уметничкото и сидно декорирање во ентериерите на битолските куќи од почетокот на XX век. Покрај основната цел да го прикажеме амбиентот на декорот во битолските куќи, направена е реконструкција на ентериерот на градска соба, колоритот на бордурата, розетата, аголните декоративни елементи и картушите. Всушност, оваа поставка го прикажува амбиентот на битолската градска куќа од периодот на националната преродба, во сите сфери од растежот и живеењето на младата македонска буржоазија и интелегенција чии врски со западно европските и балканските земји донесоа нов сензибилитет и естетика во начинот на живеење, градење, облекување, декорирање и размислување.

Спомен музеј на Гоце Делчев – Спомен – музејот посветен на великанот на Македонското ослободително движење се наоѓа на ул. “Стевче Патако“ бр. 11 – Битола. Отворањето на овој музеј е иницирано по повод престојот на Гоце Делчев во Битола во 1901 год. во овој објект. Главната негова цел при овој престој му беше да се сретне со неговиот сакан другар и соработник Даме Груев, основоположникот на ТМОРО, кој во овој период се наоѓаше во Битолскиот централен затвор. Поставката содржи две изложбени простории со вкупна површина од околу 37 м², од кои во првата просторија е сместена содржина “За животот и револуционерната дејност, на првоапостолот на македонското ослободително дело”. Во оваа просторија како континуитет на Гоцевата револуционерна дејност со бројни документи и фотографии прикажана е состојбата и настаните во Битолскиот револуционерен округ. Од бројните поместени експонати во оваа поставка значајно место заема револверот подарен од Гоце Делчев на Михаил Ракициев, сопственик на куќата и член на Окружниот комитет на Битолскиот револуционерен округ.

Во оваа поставка изложен е и оригинален експонат од 1905 година, (вез од ситни мониста во разни бои со претстава на еленче што пие вода), кое е посветено и подарено на Михаил Ракициев од затворениците кои за иста цел се наоѓаа со него во Битолскиот централен затвор.

Во составот на поставката, во соодветна просторија, поставена е витрина со симболите на револуционерната заклетва на Организацијата како и оружје од Илинденскиот период.

Како составен дел на оваа музејска поставка, во собата во која престојувал Гоце Делчев и во која се одржувале состаноците, задржан е ентериерот со амбиентот во оригинална состојба. Исто така во оваа соба, за да се наслика автентичноста на времето, поместени се материјали од тие години. Во 1987/88, по извршената темелна реконструкција на објектот и изработениот елаборат, по повод 85 годишнината од загинавањето на Гоце Делчев, на 4 мај 1988 година свечено беше промовирана постојаната музејска поставка.

Меморијален музеј Смилево - По повод 100 годишнината од Илинденското востание, со Одлука на Министерството за култура на Република Македонија, во 2003/4 година, изграден е Меморијален музеј во с. Смилево.

На Музејот од Битола му беше доверена задача да изготви елаборат за постојаната музејска поставка од меморијален карактер. На простор од 130 м², е реализирана музејска поставка која ги содржи следните тематски целини:

1. Меморијална соба за Смилевскиот конгрес 1903 година
2. Смилево во Илинденското востание
3. Спомен соба за животот и револуционерната дејност на Даме Груев
4. Спомен соба за Партизанскиот одред “Даме Груев”
5. Етнолошка соба за Смилево

Во Конгресната сала, преку уведен текст посетителот се запознава со содржината и значењето на Смилево, со над 35 фотографии од кои 27 од учесниците на Конгресот, а останатите се од чети.

Со 20-на документи претставени се протоколите од заседанијата на Конгресот, фрагменти од Дисциплинскиот востанички устав, портрети од членовите на Главниот штаб, копија од знамето на II (Битолски) револуционерен округ. Во една витрина изложени се два раритетни оригинални предмети: револверот на Смилевскиот војвода Веле Илиев Пенчо и бомба изработена во една од леарниците што постоеле во тоа време во с. Смилево. Овој простор е уреден како конгресна соба.

Како посебна целина во овој простор прикажано е Смилево во портрети на неколку смилевски војводи, како и фотодокументи за контрафанзивата и последиците од тоа во селото. Поместени се и две витрини во кои е изложен материјал, оружје од Илинденскиот период.

Спомен собата за Даме Груев содржи преку 30-на фотографии, 14 документи од кои некои се изложуваат за прв пат, како што е записникот од судењето на Даме Груев, писма од архивата на Даме и др. Во овој простор поместена е витрина со фонд на книги кои се однесуваат на историјатот на Смилево и за животот и делото на Даме Груев.

Спомен собата посветена на Битолскопреспанскиот одред “Даме Груев”, е со акцент на неговата прва воена акција изведена на 2 август 1942 година, во селото Смилево. Целта на оваа акција беше спречување на бугарскиот окупатор да одржи митинг во с. Смилево. Во овој простор од 20-на м² поместени се 50 фотографии и документи преку кои се следи развојот на револуционерната дејност во с. Смилево во периодот меѓу двете светски војни, при што се претставени револуционери од самото село и тој крај, економската моќна селото, со завршница за развојот и воената дејност на Партизанскиот одред “Даме Груев”. Во 3 витрини изложено е партизанско оружје и воени материјали.

Во етнолошката соба презентира се материјал од материјалната култура во Смилево, истакнат преку народната носија и тоа: невестинска, носија за постара жена и машка носија. Народната носија по своите карактеристики припаѓа на мијачкодебарската носија и се вбројува во најкарактеристичните народни носии. Како друг сегмент во презентирањето, претставена е функционалноста на куќата преку вградена мусандра, огниште, софра, ковчег, кои биле во функција. Презентираните предмети потекнуваат од Смилево.

Спомен куќа на Стив Наумов - Родната куќа на народниот херој Стеван Наумов Стив се наоѓа на ул. “Пецо Божиновски” бр.11 Битола. Во првите активности на Народниот музеј

Битола, поточно на 4 јули 1961 година, а по повод Денот на борецот, отворена е за прв пат постојаната музејска поставка, откако објектот е реконструиран и адаптиран за ваква намена.

Во 1977 година објектот е повторно реконструиран и адаптиран со тоа што беа овозможени услови за нова презентација на ликот животот и делото на Стеван Наумов Стив, кој во периодот на Народноослободителната и антифашистичка војна на македонскиот народ како секретар на КПЈ-КПМ за Битола со својата револуционерна дејност уште во тој период прерасна во легендарна личност. Самата поставка е поставена на простор од околу 150м² во приземје и спрат. Истата, во 2002 година, по трет пат е обновена со содржина од нови експонати.

Во приземниот дел во најголема мера прикажана е покуќнината и предметите за секојдневна употреба на семејството Наумови. На горниот кат од објектот кој завзема простор од околу 80 м² во 4 посебни целини, презентирани се документи и предмети што го следат животот и делото на херојот од неговото најрано детство (фотографии, документи, предмети тесно поврзани со животот на неговото пошироко семејство), за во втората целина-простор да биде прикажана неговата револуционерна активност, неговото загинавање на 12 септември 1942 година заедно со неговиот соборец и другар народниот херој Мите Богоевски. Историскиот дел завршува со приказ на победата над фашизмот и сè она што за херојот, за неговото име и во негова чест, е напишано и изградено како спомен.

Во третата целина во простор од 18 м² уредена е гостинска, приемна соба за свечености-визити, со оригинални и откупени предмети од тој период што даваат приказ на средно имотлива фамилија од тој период, со еден фонд на урамени фамилијарни фотографии.

Завршница на целокупната поставка е преуредениот затворен ходник во кој се поместени три уметнички ликовни дела со димензии од над 3x4м од ликовниот уметник и учесник во НОАВМ, Тоде Ивановски. Во нив авторот го прикажува револуционерниот пат на Стив, и тоа формирањето на Првиот партизански одред “Пелистер”, убиството на злогласниот полициски начелник Курчиев, и средбата на Стив и Мите пред загинавањето. Во истиот ходник поставена е и макета која тродимензионално и со одредени светлосни ефекти го прикажува нападот на Партизанскиот одред “Даме Груев” на полициската станица-участок во с. Кажани под раководство на Стеван Наумов-Стив. На посебно пано се прикажани и народните херои од Битола и Битолско.

Музејска поставка за Еврејски етнос - Музејската поставка за еврејскиот етнос во Битола поставена е во една од просториите во порталот на Еврејските гробишта во Битола. Со свеченото отворање Музејот од Битола даде придонес кон одбележувањето на 500 годишнината од прогонувањето на Евреите во XV век од Шпанија и Португалија и нивното доселување на Балканот и во Битола.

Самата поставка својата содржина ја темели низ фотодокументи, копии и друг пишуван материјал што го прикажува еврејскиот етнос кој 500 години живее заеднички со македонското население. Во најголем број фото материјалот изложен во оваа поставка

потекнува од крајот на XIX и почетокот на XX век. Презентирани се повеќе фамилијарни фотографии од видни еврејски семејства, фолклорни, спортски друштва, поединци рабини, занаетчии. Во рамките на поставката се презентирани материјали за нивното учество во НОАВМ и геноцидот спроведен врз нив на 11 март 1943 година од страна на фашистичките окупаторски воени сили и нивната идеологија.

Народен Театар – Битола- Првата театарска зграда е изградена на почетокот на XX век, во која од формирањето Народниот театар - Битола ја започнува својата работа означена со премиерата на претставата “Горе Магаревски”, на 14.11.1944 г., во која за прв пат на македонски јазик е прозборено во едно драмско дело. Од 1980 г. театарот работи во новата зграда подигната на местото на старата и располага со сала од 418 седишта, современа сцена и сценска техника, работилници, гримиорни и помошни простории.

Народниот театар - Битола е добитник на голем број награди и признанија како: „11 Октомври“, „Климент Охридски“, „4 Ноември“, Стерини награди, Златни лоровови венци, Награди „Војдан Чернодрински“ и др. Учесник е на многу театарски фестивали и манифестации во земјава и надвор од неа како: „Стерино позорје - Нови сад“, „МЕС - Сараево“, „Театарски игри Војдан Чернодрински - Прилеп“, „Охридско лето“, „МОТ - Скопје“, „Екран театар-фест“, „Дубровнички летни игри“, „ЕУРОКАЗ - Загреб“, „Саем на театарот - Љубљана“, „Алтернативе театар - Подгорица“, „Град - театар - Будва“, „Фестивал на детето - Шибеник“ и др. Гостувал во многу градови во земјава и странство како во: Москва, Ташкент, Кишињев, Вроцлав, Софија, Плевен, Благоевград, Корча и др.

БАНКАРСТВО

СТОПАНСКА БАНКА АД БИТОЛА

Адреса- ул. Добривоје Радосављевиќ бр. 21

Телефон- (047) 207 500 207 549

Факс: 047/207-515

е-пошта: stbbt@mt.net.mk

СТОПАНСКА БАНКА АД- СКОПЈЕ

е најголема банка во Р. Македонија според вредноста на капиталот и мрежата на филијали. Има најголема мрежа на филијали во земјата која ја сочинуваат 25 филијали и 24 експозитури. Таа е единствена домашна банка која е во состојба да врши он-лајн извршување на сите банкарски операции. Располага со софистициран информативен систем и нова организациона структура, како и стандардизирани процедури за кредитно одлучување.

Адреса- ул. Борис Кидрич бр. 3

Телефон (047) 226 815 (047) 226 813

Факс (047) 226 814

е-пошта: sbank@stb.com.mk

Веб страна: www.stb.com.mk

Работно време: *од понеделник до петок 08.15- 17.30*

во сабота од 08.15- 14.00

ИК БАНКА АД СКОПЈЕ

- основана е 1993 година, како универзална банка за вршење на сите банкарски работи, со доминантна активност во работа со депозити, кредитно-гаранциското работење, платен промет во земјата и странство и девизно-валутни работи. Во последните неколку години афирмирана е и препознатлива како банка за поддршка на развојот на микро, мали и средни бизниси. Таа е главен агент за Република Македонија на Western Union Money Transfer System од САД. Во своето работење има воспоставено кореспондентски односи со околу 98 странски банки и конто-корентни односи со 15 банки во светот.

Адреса- ул. Јосиф Јосифовски бр. 1

Тел/факс (047) 224 266 (047) 237 611

е-пошта: ikbanka.debt@mt.net.mk

Веб страна: www.ikbanka.com.mk

Работно време: *од понеделник до петок од 08.00-19.00*

во сабота 08.00- 13.00

УНИ БАНКА

- нуди широка палета услуги во доменот на платниот промет во земјата и со странство, корпоративното кредитирање, кредитирањето на граѓани, картичното работење. Банката располага со 27 експозитури низ целата територија на Р. Македонија.

Адреса- Бул. 1 ви Мај бр. 53

Телефон- (047) 226 320

Факс- (047) 226 321

е-пошта: bitola@unibank.com.mk

Веб страна: www.unibank.com.mk

АЛФА БАНКА

Адреса “Васко Карангелевски“ бб Веро 4

Телефон: (047) 258 338

е-пошта: contact@alphabank.com.mk

КОМЕРЦИЈАЛНА БАНКА- банката е формирана 1955 год. а се осамостои во 1990 год. Таа е универзална банка овластена за вршење на сите видови дејности, комбинирајќи ги функциите на комерцијално банкарство, штедни влогови и инвестиции.

Адреса- Бул. 1 ви мај бб

Телефон- (047) 239 384

е-пошта- contact@kbnet.com.mk

Веб страна: www.kb.com.mk

ОХРИДСКА БАНКА-

Адреса- ул. Добривоје Радосављевиќ бр. 3

Телефон- (047) 203 205

е-пошта: obinfo@ob.com.mk

Веб страна: www.ob.com.mk

ТЕТЕКС- КРЕДИТНА БАНКА- основана е 2001 година.

Адреса- “Маршал Тито“ бр. 16

Телефон- (047)226 360

е-пошта: bitola@tkb.com.mk

Веб страна: www.tkb.com.mk

Работно време: *од понеделник до петок 07.00- 19.00
во сабота 08.00- 14.00*

ТУТУНСКА БАНКА- основана е 1985 год, а од 1993 год. работи како комерцијална банка со извршување на сите финансиски и банкарски услуги за клиентите во земјата и странство.

Адреса- ул. Јосиф Христовски бб зграда Грозд ламела 5

Телефон- (047) 202 756, 202 698, 202 699

е-пошта: tb.bitola@tb.com.mk

Веб страна: www.tb.com.mk

ПРОКРЕДИТ БАНКА

Адреса - “Добривоје Радосављевиќ“ бр. 10

Телефон- (047) 207 280

Факс- (047) 207 281

е-пошта: infobt@procreditbank.com.mk

Веб страна: www.procreditbank.com.mk

ПроКредит Банка - е основана во 2003 год. и е дел од најголемата мрежа на Банки за микрофинансирање, која опфаќа 19 финансиски институции низ целиот свет. Со вкупно 18 филијали и над 400 млади вработени, ПроКредит Банка услужува повеќе од 50.000 правни и физички лица. ПроКредит Банка ги нуди следниве кредити:

- Проекспрес до 300.000 МКД
- Проинстант од 5001 до 20.000 Евра
- Простандард од 20.001 до 50.000 Евра
- Проактив од 50.001 до 500.000 Евра
- Проагро од 100 Евра до 100.000 Евра
- Прореновејшн Кредит до 10.000 Евра
- Бизнис до 300.000 МКД
- Краткорочна финансиска поддршка од 1.200.00 МКД до 6.000.000 МКД

ПроКредит Банка е развојно ориентирана Банка која нуди поддршка за клиентите и широк спектар на банкарски услуги. Во кредитното работење се фокусира на кредитирање на микро, мали и средни претпријатија кои создаваат најголем број на нови вработувања и развој на економијата.

Работно време: *работни денови од 08.30- 19.00*
сабота од 09.00 - 13.00

МАКЕДОНСКА БАНКА- повеќе од 30 год. функционира на македонскиот пазар и претставува трета банка во РМ според капитал и втора банка по број на експозитури во РМ.

Адреса: ул. Прилепска бб

Телефон: (047) 232 872; 235 165

е-пошта: info@makbanka.com.mk

Веб страна: www.makbanka.com.mk

ШТЕДИЛНИЦА ФУЛМ- Битола

Адреса: ул. Славко Лумбарко бр. 5

Телефон/факс: (047) 236 796

Веб страна: www.fulm.com.mk

Штедилницата Фулм е основана како кооперативна финансиска институција, поседувана и управувана од членовите, покривајќи ги сите трошоци, како и нудејќи им на своите членови високо квалитетни услуги кои се поефективни од услугите понудени од другите финансиски институции.

Кредити линии што ги нуди Штедилницата:

- студентски кредити – наменети за студенти со рок на враќање 12, 24 или 36 месеци
- кредит за вработување – наменети за лица кои бараат вработување со отплата до 36 месеци
- микро кредити за земјоделство – наменети за малите земјоделци со рок на враќање 12, 24, 36, 48 или 60 месеци

Во штедилницата примаат и орочени депозити кои се осигурани во Фондот за осигурување на депозити, согласно законот и се обезбедени со преку 500.000 Евра основачки капитал дониран од Агенцијата за меѓународен развој USAID.

ШТЕДИЛНИЦА ИНТЕР ФАЛКО

Адреса- ул. Маршал Тито бр. 101

Телефон- (047) 231 799

ШТЕДИЛНИЦА МАК БС

Адреса- ул. Томаки Димитровски бб

Тел- (047) 202 957

ОСИГУРУВАЊЕ

ЕУРОЛИНК

ОСИГУРУВАЊЕ А.Д. Скопје

Бул. 1-ви мај б.б.

БЦ Континентал лок. 204

7000 Битола, Република Македонија

тел. 047/ 231-255, 242 425

факс 047/ 242 925

е-пошта: bitola@eurolink.com.mk

Веб страна: www.eurolink.com.mk

Еуролинк е осигурителна компанија чии основни стратешки цели се враќање на довербата на клиентите во осигурителната индустрија, воведување на европски осигурителни стандарди, транспарентност при работата, целосна и квалитетна осигурителна и реосигурителна заштита, поддршка на приватните деловни субјекти, јавниот сектор, семејствата и граѓаните во нивните стремежи за подобар и посигурен живот.

А.Д. КЈУБИ ОСИГУРУВАЊЕ МАКЕДОНИЈА

ул.Јане Сандански б.б.

7000 Битола

тел 047/203-203

Веб страна: www.qbe-makedonija.com.mk

Кјуби стапи на пазарот на Македонија во 2000 год. Компанијата обезбедува широк спектар на врвни решенија за осигурување и реосигурување насочени кон задоволување на потребите на клиентите – правни лица, мали и средни претпријатија и домаќинства.

АД ЗА ОСИГУРУВАЊЕ “ВАРДАР” Битола

Зграда Грозд лам 2

7000 Битола

тел. 047/ 227-219, 225-688

АД осигурување “Вардар” според својот правен статус е акционерско друштво со 100% акционерски капитал од познати и номинирани акционери. Има 14 филијали и експозитури распространети на територијата на Македонија, со вкупен број на вработени 94 со одлична кадровска структура. Оваа осигурителна компанија ги осигура сите видови на имоти од различни ризици и тоа во цивилството, индустријата, трговијата, земјоделието, авто-каска, колективни незгоди и разно.

ОСИГУРИТЕЛНА ПОЛИСА - Битола

ул. Климент Охридски бб

тел. 047/203-592

ОСИГУРУВАЊЕ СИГАЛ – Битола

ул. Добривоје Радосавлевиќ бр. 3

тел. 047/ 203-646

СИГУРУВАЊЕ СИГМА – Битола

ул. Бул.Први Мај 66
тел. 047/ 228-101

МЕДИУМИ

Уште од времето на Отоманската империја во Битола имало печатници и весници. Првиот весник на македонски јазик излезе пред ослободувањето на Битола, а се викал **Културна Македонија**. Од овој весник излегле само три броеви. После овој весник во септември 1945 год. се појавил весникот **Пелагонија** кој излегувал на четири страници еднаш неделно, а вкупно биле објавени 14 броеви. После тоа излегува весникот **Братство**. Негов прв уредник бил Владимир Точковски, а последниот професионалниот новинар Спиро Мачевски. Овој весник излегувал од 1945 до 1949 год.

Во мај 1964 год. почнува да излегува неделникот **Битолски весник** кој од првиот број до сега може по својот квалитет и професионалност да се вброи во успешните републички дневни и неделни весници. Прв уредник бил Владо Ласковски.

Битолски весник,

ул. Јане Сандански 66
тел. 047/228-419
факс 225-419

Покрај печатените медиуми, во 1949 година започнуваат со работа и електронските медиуми. Радио Битола е најстара локална радио станица во Република Македонија. Со работа започнува на 27-ми март 1950 година. Основана е на 27 март 1950 година од страна на Околинскиот одбор на Битола како средство за информирање на жителите на општина Битола. Во овие изминати 56 години Радио Битола се развиваше на технички план, програмски и кадровски. Започна со тројца новинари и двајца технички реализатори, мал радио оркестар со помош на кои се емитуваше програма во живо. Со текот на времето Радио Битола се разви во моќна информативна куќа која навремено, брзо, реално и одговорно ги информира слушателите за сите настани и збиднување на нашето подрачје. Емитува 24 часа програма има 18 вработени и повеќе програмски соработници. Програмата се емитува на ултракратки бранови од 102,6 и 101,5 мегахерци како и на средна бранова должина од 1.325 килохерци, а од 20 декември 2001 година може 24 часа да се слуша на интернет. Денес во Битола постојат и други Радио станици како: Радио 105, Радио 106, Антена 5, Канал 77, Радио Делфин.

Во 1958 год. е сместен првиот антенски релеј во Македонија на Пелистер, оттогаш започнува можноста за следење на ТВ програма.

Се позабрзаната демократизација на општествените односи во македонскиот плуралистички политички простор, почнувајќи од почетокот на 90-те години на минатиот милениум, се побрзо ја наложуваше потребата од воспоставување на квалитетно нов и посовремен систем на информирање на граѓаните од овие простори. Како резултат на таквата потреба, во овој период започнува силен развој и на електронските медиуми, во прв ред на оние новоформирани информативни субјекти кои беа ослободени од старите односи на политиката и државата. На таков начин, се создаде поволна општествена клима, а подоцна и правна основа, за нормално функционирање на нови информативни радио и телевизиски куќи. Тие, популарно беа наречени како приватни радија и телевизии, термин кој и денес се

употребува во меѓусебната комуникација на слушателите и гледачите. Во Битола тие приватни телевизии се: ТВ - Тера, ТВ – Меди, ТВ – Орбис. Трите ТВ станици имаат свои ТВ студија и емитуваат сопствена програма.

Телевизија ТЕРА

ул. Ружа Делчева бб
тел. 047/ 258-080
факс 047/ 258-090
е-пошта: marketing@tera.com.mk
www.tera.com.mk

Телевизија МЕДИ

ул. П.Фах 16
тел. 047/ 242-988
факс 047/ 202-273
е-пошта: info@medi.com.mk
news@medi.com.mk
www.medi.com.mk

Телевизија ОРБИС

ул. Ријечка бр. 7а
тел. 047/ 203-305
факс 047/ 225-790
е-пошта: orbis@mt.net.mk
www.orbis.com.mk

ИНСТИТУЦИИ

Подрачни единици на Министерствата:

- **ПЕ на Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство**
ул. Бул.Први Мај б.б. тел/факс 237-419
Спроведување и контрола над спроведувањето на законската регулатива од областа на земјоделството, шумарството и водостопанството и финансиска поддршка на земјоделските производители
- **Министерство за економија** тел. 237-020; 237-239
Државен пазарен инспекторат – Одд. Битола 223-635
ул. Бул.Први Мај б.б. факс 203-088
Непосреден надзор во работењето на субјекти од областа на трговијата, угостителството и туризот, производството, занаетчиството
- **Министерство за правда** тел. 220-864
Државен управен инспекторат за Битола и Д.Хисар
ул Бул.Први Мај б.б.
Ажурирање на избирачките списоци – регистрирање на промените на адресните податоци, преселување (нови податоци), запишување на граѓани кои се стекнале со избирачко право и бришење на граѓани од избирачкиот список по различни основи. Заверка на потписи во постапка за собирање на потписи по иницијатива на граѓани. Во рамките на ова подрачно одделение работат месни канцеларии во кои се водат: Матична книга на родени, венчани и умрени. Во рамките на Министерството за правда како самостоен орган сместен е Државниот управен инспекторат за Битола и Демир Хисар.
- **Сектор за Внатрешни работи**
ул. Бул.Први Мај б.б. тел. 225 110
Полиција – дежурна служба 192
Заштита на животот, личната сигурност и имотот на граѓаните, одржување на јавниот ред и мир, спречување на вршење на кривични дела, откривање и фаќање на сторителите на кривични дела, регулирање и контрола на сообраќајот на патиштата и други работи поврзани со безбедноста на сообраќајот на патиштата.
- **ПЕ на Министерство за одбрана** тел. 227-139, 202-911
ул. Славко Лумбарковски б.б.
Ја организира одбраната во установите, јавните претпријатија, трговските друштва на подрачјето на општината Битола, согласно обврските со Законот за одбрана
- **Министерство за животната средина и просторно планирање** тел. 226-468
- Државен инспекторат
ул. Кл.Охридски бб Пелагонка 2
- **Министерство за труд и социјална политика** тел 222 852
ПЕ Битола

Државен инспекторат за труд и работни односи и
заштита при работа
Управа за прашања на борци и воени инвалиди
ул. Кирил и Методиј бр. 14

тел. 242-725

тел. 202-029

*Контрола на примената на законите и другите прописи од областа на
работните односи и тоа: вработување и заштита при работа, колективни
договори, договори за работа и други акти со кои се уредуваат и
остваруваат правата, обврските и одговорностите на работниците и
работодавците од областа на работните односи, вработувањето и
заштитата при работа.*

- **Управа за јавни приходи – Регионална дирекција Битола**

*Утврдување и наплата на јавни приходи и превентивно делување на
работењето кај даночните обврзници.*

ул. Борис Кидрич бр. 24

тел. 235-502, 235-503

235-504, 234-077

235-501, 237-069

225-783, 225-819

220-223, 220-991

220-996, 224-784

225-824, 220-985

Правосудство

- Основен суд
223 066

тел. 223 166;

232 003

- Апелационен суд
- Основно јавно обвинителство
- Вишо јавно обвинителство

тел. 227 999

тел. 230 333

тел. 239-368

Јавно правобранителство на РМ за Битола

тел. 233 468

Царинарница

тел. 269 164

Царинска пошта

тел. 212 517

Царинска управа на РМ - Битола

тел. 269 336

Фонд на ПИОМ на Македонија ПЕ Битола

тел. 231 662; 231 664

*Припремна постапка за решавање на правата од пензиско и
инвалидско осигурување*

Фонд за здравствено осигурување, ПЕ Битола

тел. 231 614; 229 530

- Државен санитарен инспекторат

тел. 229 540; 234 713

Здравствено осигурување

ЈП за стопанисување со станбен и деловен простор, ПЕ Битола

тел. 229 924

ЈП Македонски шуми Кајмакчалан Битола

тел. 220 873

Македонски пошти

тел. 212 501

ЕСМ, Подружница Електродистрибуција

тел. 223 336; 208 802

Водостопанство Пелагонија - ХМС Стрежево

тел. 207 800

Државен завод за геодетски работи, одд. за премер

и катастар Битола

тел. 228 860; 228-430

Агенција за вработување на РМ – Центар за вработување Битола

тел. 237 464; 237-495

Завод за статистика

тел. 202 847; 202 845

Завод за заштита на спомениците на културата и музеј Битола

тел. 233 187

ул. Кл.Охридски бб

Подрачна канцеларија на Народен правобранител на РМ

факс 229 525

тел. 242 310

Конзулати

- Француски, ул. Маршал Тито бб тел. 222 170
- Британски, ул. Маршал Тито 42 тел. 228 765
- Турски, ул.Кирил и Методиј бб тел. 222 693
- Словенски, ул 29 Ноември бр. 4 тел. 242 624
- Руски, ул. М.Тито бр. 37 тел. 231 662
- Хрватски, ул. Маршал Тито бр.91 тел/факс 227-440
Раб. со странки вторник-петок од 18-20 часот мобилен 070-339-926
- Бугарски, ул. Бул.Први Мај тел. 202 963; 202 895
факс 202 947
- Романски, ул. 29 Ноември бр. 4/2 тел. 070 207 279

Канцеларија за Конзуларни, Стопански и Трговски работи на Република Грција, ул. Таки Димитровски бр. 39

е-пошта: grofficebitola@mfa.gr

работно време: 08.30 до 15:30 часот, а за јавноста Канцеларијата е отворена од 09.00 до 15.30 часот

тел. 237-350; 237-340

факс 220-310

КВАЛИТЕТ НА ЖИВЕЕЊЕ

Интензивниот развој на битолското стопанство во последните 20 – 30 години има свое влијание врз квалитетот на животот во Битола. Најголеми проблеми со кои се соочува градот се градските комунални (тврди) отпадоци, водоснабдувањето, аерозагадувањето, деградација на градското зеленило и комуналната бучава.

Комуналното ѓубре е најраспространетиот извор на загадување. Просечно годишно битолчани фрлаат комунално ѓубре од 150.000 – 200.000 м³ тврди отпадоци (во депонијата оддалечена 16 км од градот, во близина на село Мегленци). Отсуството на еколошка свест и култура кај граѓаните се причина за појава на повеќе градски “диви“ депонии. Сите овие депонии влијаат врз загадувањето на почвите и подземните води.

Водоснабдувањето на градот може да се каже дека е решен. Градот се снабдува главно со вода за пиење од централниот градски водовод која користи површинска вода од сливот на реката Драгор односно од пелистерскиот воден слив, додека во летниот период поради зголемената потрошувачка, потребите се дополнуваат од хидросистемот Стрежево.

Водата се прочистува во пречистителната станица во с.Дихово. Во населбата “Баир“ каде што живеат околу 10.000 жители постојат проблеми во редовното водоснабдување заради тоа што населбата во целост е во една висинска водоснабдителна зона, а висинската разлика од најниската до највисоката кота на водоснабдување е 80м. (од 613 мнв до 693 мнв) и таа предизвикува постојани проблеми во редовноста на водоснабдувањето. Во ниските делови, заради големиот притисок во мрежата, се јавуваат чести дефекти, додека во највисоките делови има речиси редовен недостиг на вода. Општината вложува големи финансиски средства за одржување на системот за водоснабдување и за прочистување на водата за пиење.

Битола се наоѓа на надморска височина околу 650 м. Ружата на ветровите над Битола е со доминантен северен и јужен квадрант. Останатите правци се појавуваат поретко но, затоа пак, тие ветрови понекогаш имаат и силна брзина и јачина. Во летото битолското подрачје се одликува со доста тивко време, а преку зимата се јавуваат повремени ветрови, студени од северен и северозападен правец. Во тој период заради тишини (калми), се појавуваат густи магли, концентрација на разновидни гасови од многуте оцаи и моторни возила е голема и тогаш аерозагаденоста е максимална. За следење на загаденоста на воздухот во потесното градско подрачје поставени се мерни пунктови кај ХМС “Стрежево“.

Со урбанизацијата на градот, т.е. со планската и непланската станбена изградба, дојде до деградација и на оскудното парковско – рекреативно зеленило во потесното и поширокото градско подрачје. Локалната самоуправа прави напори за обнова и проширување на зелените шумски појаси. Истото се однесува и на зелените површини во градот, а и континуирано се работи на зачувување на природното богатство во Националниот парк “Пелистер“, за да не дојди до нарушување на природниот екосистем и загрозување на заштитените видови на паркови и пошироко.

Како негативен фактор кој исто така ја загадува и го намалува квалитетот на животот на луѓето т.е. штетно влијае врз здравјето на луѓето е комуналната бучева. Комуналната бучава ја прави сообраќајот и тоа лесни и тешки товарни возила. Во Битола има сообраќајници кои се многу оптоварени и жителите кои живеат на овие сообраќајници многу ја чувствуваат ова комунална бучева. Се прават напори за правење на заобиколни патишта за тешките товарни возила да не влегуваат во градот, но за тоа потребни се многу финансиски средства кои Општината се обидува да ги изнајди преку странски фондации и нешто дел од сопствениот буџет.

ПРЕГЛЕД НА РЕАЛИЗИРАНИ ПРОЕКТИ ВО ОПШТИНА БИТОЛА

Во 2005 год. успешна соработка со фондацијата MDW- УСАИД – Битола е избрана во пилот општините кои ќе добијат техничка и софтверска поддршка во хардвер, софтвер, обуки за одделенијата за финансии, администрирање на даноци, издавање на дозволи, ЈКП Комуналец како и во делот на општински менаџмент преку обуки, стратешки планови.

- Отворен е едношалтерски систем за давање на услуги на граѓаните од областа на урбанизмот и прибирање на такси, се со цел олеснување на процедурите и поефикасно опслужување на граѓаните.

ПРОЕКТИ ЗА ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ НА ОПШТИНАТА

- **Мапирање на општината и странски инвестиции** (ноември/декември 2005). Со овој проект се направи една слика на локации и фирми кои се погодни за странски инвестиции. Општината Битола го реализира овој проект во соработка со УНДП и Макивест.

- **Посредување при вработување на млади високо образовни кадри невработени** (септември 2005/ март 2006). Со овој проект опфатени беа 30 млади кадри кои волонтира во 24 фирми - 21.000 УСА од кои 80% се средства на Владата, а другите на УНДП. Со овој проект 19 волонтери се вработија на определено време. Целта на овој проект беше адаптација на нивните капацитети за потребите на пазарот на трудот.

- **Програма за креирање на вработеност - УНДП „Подобрување на водоснабдувањето во МЗ Даме Груев** преку промена на водоводна линија во ул. Даме Груев и ангажирање на долгорочно невработени лица. Ангажирани се 40 социјалци 4 месеци. Општината даде 960.000 ден., а остатокот УНДП 44.000 УСД. Вкупно 63.000 УСД

- **Канцеларијата за советодавни услуги во земјоделието** финансирана од Шведската агенција за развој – Претседател на Советодавната група (септември 2005 / септември 2007)

- Општина Битола во соработка со УСАИД- Проектот за децентрализација организираа обука за **7 жени заинтересирани да започнат сопствен бизнис**. Обуката беше од областа на комуникациски вештини, родова социјализација, родов буџет, претприемништво, процедури за отварање на сопствен бизнис, тимско работење и изработка на бизнис план. Општината за успешна реализација на овој проект издвои 300.000,00 денари финансиски средства од буџетот на општината за 2007 год. за поддржување на најуспешните бизнис планови кои ќе бидат подготвени од страна на обучените жени претприемачи. Од понудените 6 бизнис планови беа селектирани два најдобри бизнис планови: краварска фарма БЕЛА-ЕМИ за производство на млеко и месо (во вкупна вредност од 1.000.000,00 ден.) и Канцеларија за книговодствено-сметководствена дејност (во вкупна вредност од 250.000,00 ден.) на кои им беа доделени грантови. Во иднина тие треба да прераснат во одржливи бизниси менаџирани од жени.

- Во рамките на прекуграничната соработка Општина Битола во соработка со Перфектурата на Костур Р.Грција, Агенцијата за локален развој и Стопанската комора на Костур Р.Грција, Европскиот институт за односи и соработка Битола сите партнери во проектот го реализираа проектот

“ ОБУКА ЗА СОВРЕМЕНИ ТЕХНИКИ НА ОРГАНИЗИРАЊЕ И РАЗВОЈ НА МАЛИТЕ И СРЕДНИ ПРЕТПРИЈАТИЈА ВО БИТОЛА “; одобрен од програма “HELLENIC AID” .

Целта на проектот е развој на МСП односно доусовршување на сопствениците и вработените со што би се подобрила организираноста на претпријатијата, а со тоа би се развил или подигнал квалитетот на услугите и производите. Обуките ќе се реализираат во период од декември 2006 до мај 2007 год во делот на:

- комуникациските вештини,
- информатичката технологија,
- организација и реорганизација на МСП,
- заштитан а здравјето и заштита при работа,
- странски јазици,
- борба против дискриминација.

- Општината е во фаза на изработка на План за капитални инвестиции 2007/2010 год.

- **Проектот Посредување при вработување на млади невработени – ЕМУ 2** – е дел од Оперативниот план за вработување за 2007 год. на Владата на Република Македонија, а е поддржан од Владата на Кралството на Норвешка и е имплементиран од УНДП. Проектот се однесуваше на вработување на 30 млади невработени со средно, вишо и високо образование до 35 години без работно искуство за период од 3 месеци. Волонтерите ќе добиваат месечен надоместок од 5.000,00 денари кои ги обезбедува Кралството на Норвешка.

- Општина Битола во соработка со **Асоцијацијата за академска обука (АТА) од Холандија**, Ректоратот, Техничкиот факултет, Регионалната стопанска комора и Центарот за поддршка на мали и средни претпријатија во Битола отвори **Центар за започнување на бизнис**. Центарот ќе работи на пружање на услуги за обуки и стручни совети на сите заинтересирани млади потенцијални стопанственици до 35 год. Најдобрите бизнис планови ќе бидат финансиски поддржани од страна на АТА и ќе бидат дел од деловниот инкубатор за мали и средни претпријатија. Просторот за инкубаторот го обезбедува општината. Составен дел на инкубаторот ќе бидат воведување на ISO стандарди, развој на ИТ технологии, учество на регионални конференции и саеми за мали средни претпријатија во ЈИ Европа, состаноци со релевантни ЕУ институции.

- **Проект Индустриска зона “Жабени“** – е долгорочна инвестиција со која се предвидува изградба на строго наменски објекти со кои ќе се овозможи квалитетно и современо производство и деловно работење на фирмите резидентни во зоната. Изградбата ќе се одвива во 3 фази. Вкупната површина ќе достигне околу 200 ха. Планираниот буџет за комплетната изградба на зоната изнесува 7,1 милион евра, додека средствата кои треба да ги инкасира локалната самоуправа од продажбата на локациите изнесува 7,7 милиони Евра. Предвидено е во првите 10 години да се реализираат 60% од зоната, а целосно да се заврши за 20 години.

ЈАКНЕЊЕ И ПРОМОВИРАЊЕ НА ПОЛОВАТА ЕДНАКВОСТ

Општината Битола е една од првите што активно се вклучи и даде поддршка на развојот на **половата еднаквост** преку формирање на **Комисија за полова еднаквост во рамките на Советот** која изработи:

- Акционен план за еднакви можности
- Брошура – Постои ли родов (дис)баланс во Битола

Отворена е **Канцеларија за поддршка на комисијата за полова еднаквост**, проект поддржан од ОБСЕ и Министерството за труд и социјална политика – Одделение за полова еднаквост.

Општината Битола е координатор за локалните самоуправи во РМ и учесник во подготовката и донесувањето на **Законот за полова еднаквост во РМ**.

Општината е вклучена во активностите на **Македонското женско лоби** на регионално и национално ниво.

ОЗЕЛЕНУВАЊЕ НА ЈАВНИ ПОВРШИНИ

Во рамките на програмата за јавно зеленило во општината за озеленување на јавни површини континуирано се доделуваат бесплатни садници преку Јавното Претпријатие “Комуналец“ на сите заинтересирани формални и неформални здруженија на граѓани. Доделувањето се врши во два периоди: а) рана пролет – февруари- март и б) касна есен – октомври-ноември.

ЕКО – ПРОЕКТИ

Акциите „**За почиста Битола**“ и „**Нека биде чисто**“ се реализираа 2006/2007 во месецот на пролетта, во организација на општината во соработка со јавните претпријатија, бизнис секторот и НВО.

Овие акции се одвиваа во повеќе активноти. Меѓу кои:

- акција Денар за шише. Беа собрани преку 150.000 шишиња. За една недела градот беше исчистен од пластичните шишиња по улиците.
- промоција на Депонијата за инертен отпад (градежен шут). Депонијата се наоѓа кај Туланата. Советот на Општината донесе Одлука за нејзино отворање. Исчистени над 20 депонии со градежен шут
- расчистување на Тумбе кафе
- чистење на сите градски зелени површини
- отстранување на хаварисани возила. – досега се подигнати над 200 хаварисани возила .
- акција за најчисто училиште – Општината Битола ги награди најдобро уредените и најчистите училишта.
- финансиска помош на децата од посебните паралелки при ОУ “Горги Сугарев“ за обојување на просторот за учење
- формирана е **ЕКО-ПАТРОЛА** со вкупно 84 членови од 7 средни училишта во рамките на Акцијата **НЕКА БИДЕ ЧИСТО**. Тие ќе работат во пошироката градска средина опоменувајќи ги загадувачите на животната средина. Секој тим има одговорен професор, а еднаш на две недели тимовите изготвуваат извештај за сработеното. На сите членови им беа додели легитимациите за идентификација.

Општина Битола е во фаза на реализација на чистење и уредување на третиот дел од Градскиот парк.

Општина Битола го реализира проектот за формирање на **Шинтерска служба** за решавање на проблемот со кучињата скитници. Изградени се специјални прифатни кафези во склопот на Зоолошката градина.

- Ревидирање на локалниот еколошки акционен план, потпишан е меморандум за соработка со НВО Биосфера и е во тек на реализација.

Општината Битола учествуваше на јавен оглас од Министерство за животна средина и просторно планирање за доделување на бесплатни канти и корпи за ѓубре. **Доделени се канти за ѓубре за Општината.**

Проект за зачувување на планината Пелистер.

Проектот за зачувување на планината Пелистер е проект на Швајцарската агенција за развој и соработка и Министерството за животна средина во партнерски однос со општина Битола и општина Ресен.

ПРОГРАМА ЗА ИНФРАСТРУКТУРА

Реконструкција на болничкиот дел на Заводот за рехабилитација на слух, говор и глас во Битола. Средствата за оваа реконструкција во висина од **85.000 УСД** се дел од Проектот за развој на општините (Светска Банка), додека Општината Битола учествува во таа сума со сопствени финансии во висина од **450.000 денари.**

CARDS програмата 2002-2004-та, нивната реализација е во 2005 год.

Во рамките на CARDS програмата 2002/3/4 Општината Битола го реализира проектот од поранешна општина Бистрица реконструкција на локалниот пат од с. Егри до регионалниот пат М5 во вредност од **250.000 евра.**

Изградба на главен водовод во населбата Буковски ливади – **500.000 евра**

Изградба на канализаионата мрежа и пречистителна станица во с. Кукуречани - **175.000 евра**

Изградба на **резервоарот за вода во с.Острец** со запремина од 40 м³ – Инвестиција од Бирото за недоволно развиени подрачја во висина од **860.000 ден.** Втората фаза предвидува и поставување на водоснабдителна мрежа.

Во рамките на програмата за меѓугранична соработка со Република Грција, ИНТЕРРЕГ III, Општината Битола доби грант од 738.000 Евра за проектот **“Ревитализација на главниот пат М5 – транзитен пат во Битола од север кон југ“.** Општината Битола во овој проект ќе учествува со 82.000 Евра. Како партнер во овој проект е избрана Општината Флорина од Република Грција.

Реализирани инфраструктурни проекти од Нискоградба:

Ред бр	Објект улица локалитет	Вид на работа	единица мерка	количина	Вкупна вредност
1.	Уредување на коритото на р. Драгор	чистење	м ¹	1000	2.380.602
2.	Сливник ул Дебарска	канализација	пар	1	23.815
3.	Улици во градот	крпење	м ²	2915	1.566.550
4.	Улици во градот	бележење	м ¹	865	58.552
5.	Коловоз БЛР 3 15	земјани	м ³		331.580
6.	Коловоз БЛР 3 17	земјани	м ³		441.804
7.	Коловоз БЛР 3 19	земјани	м ³		772.358
8.	Приклучок 21	канализација	м ¹	1	292.215
9.	Реконструкција на оштетени плочки стара чаршија	Градежна	м ²	102	201.598
10.	Изработка на дрвено мовче Кланица	Градежна	пар	1	113.813
11.	Патека Словеначки конзулат	Градежна	пар	1	58.136
12.	ул Иво Лола Рибар - парк Руски крст	канализација	м ¹	298	653.312
13.	Уредување на коритото на р. Драгор железн. Мост база Гранит	Чистење земјани работи	м ¹	1000	755.200
14.	Изработка на стационар за кучиња скитници	Градежни	пар	1	524.762
15.	Ул. Елпида Караманди	канализација	м ¹	141	746.614
16.	Ул Никола Тесла	канализација	м ¹	551	3.193.576
17.	Чистење на Раштанска река	Земјани	м ³		483.800

18.	ул.Димитар Влахов	канализација	м ¹	33	74.447
19.	Коловоз Димитар Влахов	коловоз	м ¹	33	57.083
20.	Ул К Јосифовски	коловоз	м ¹	45	46.020
21.	Пристапна патека Биотех факултет	коловоз	м ¹	120	1.218.000
22.	Сливник ул Студенска	канализација	пар	1	21.088
23.	Ул Кавала	канализација	м ¹	75	166.199
24.	Ул Ленинова	коловоз	м ¹	126	325.527
25.	Банкини Цапари	коловоз	м ³	66	97.645
26.	БЛР 4 профил 2	канализација	м ¹	55	189.633
27.	Коловоз ул 13 Кленовац	канализација	м ¹	198	345.659
28.	Христо Ботев	сливник	пар	1	18.534
29.	Ул Дебарска	канализација	м ¹	80	217.863
30.	Крпење со асфалт и коцка	асфалтерски	м ²	3000	1.566.550
31.	Бележење	бојадисување	м ²		58.552

Асфалтирани улиците – ул.Наум Наумовски – Борче, ул. Ленинова, 13-та, Ел.Караманди, ул. Горно Оризари, Ванчо Јаневски, ул. Васил Брглевски, БЛР IV, локален пат с.Оптичари, с.Трново - финансирано од Општината Битола.

Промена на водовод – ул.Сава Ковачевиќ, ул.Јоргов Камен, ул.Охридска бр. 231-245, ул.Охридска бр.213-299, Охридска бр. 78-88, 25-ти Мај од бр.11-18, Борис Кидрич, Градско реонски пазар, Регионален водовод Меџитлија, ул.“Славко Лумбарковски“, ул. Ел.Караманди

Електрика - Аеродром – спортски, ул. Охридска бр.106, ул. И.Л.Рибар, ул.Максим Горки, ул.Цар Самоил, ул.Кл.Охридски, ул. Охридска

Со финансиска поддршка од 35.000 УСД на **Фондот за добро општинско управување 2005/2007** – на УСАИД е реализиран проектот **“Оградување на зелените површини“**. Оградени се површини на ул. Ив. Милутиновиќ, пред Безистен, Партизанска, Васко Карангелевски

Реконструкција и ревитализација на Градското шеталиште – Првата фаза се состои во поставување на водоводна, канализациона и електрична инфраструктура, понатамошната реализација се состои во поплочување со бехатон плочки и уредување на зелените површини, а во третата фаза се предвидува инсталирање на урбано-амбиентална опрема. Во прва фаза се изградени 320 м. Инвеститор на овој проект е Општината Битола.

Партерно уредување со нивелационо решение “Безистен“ – промена на канализационата мрежа околу објектот, поплочување со бехатон плочки и уредување на зелените површини и нивно оградување со ступчиња. Овој проект е финансиран од Општината Битола, а оградувањето со зелените ступчиња е реализирано со финансиска поддршка на **Фондот за добро општинско управување 2005/2007 – на УСАИД.**

Паркинг простор и уредување на тротоарот на потегот ул. Ив.Милутиновиќ од “Јавор“ до “Дебојот“ - извршено е поплочување на тротоарот со бехатон плочки, асфалтирано е паркиралиштето и уредени се зелените површини. Проектот е финансиран од Општината Битола.

Паркинг простор и уредување на тротоарот на потегот улицата Борис Кидрич пред зградата на поранешно ЈАТ до семафорите на раскрсницата - извршено е поплочување на тротоарот со бехатон плочки и паркиралиштето со гранитни коцки (добиено е паркинг простор за 50 возила) и уредени се зелените површини засадени се нови дрва. Проектот е финансиран од Општината Битола.

Инсталирање на мала пумптна станица на резервоарот кај “Овчи баир“ за подобрување на водоснабдувањето на домаќинствата над Основното училиште “Тодор Ангелевски“. Реализацијата на овој проект чинеше околу еден милион денари кој го финансираше Општината Битола.

Со АМПЕП во 2006 општината потпиша меморандум за соработка во наредните две години во насока на градење на општинските капацитети и нивна обука за помош и развој на селата како и градење на капацитетите на месната заедница во подготовка на проекти и соработка со општината. Во 2006 год. пилот села се одбрани Лисолај –Реконструкција на водовод - изградба на резервар и хлоринатор и Реконструкција на објектот на Месната заедница и Карамани обнова на спортскиот терен и помошните простории- соблекувални. АМПЕП учествува со 5000 евра а селата преку самопридонес со 30 проценти.

ПРОЕКТИ ОД КУЛТУРАТА

Локалната самоуправа е длабоко инволвирана во културните активности: Следење на сите културни збиднувања, поддршка на културните институции, манифестации, поединци и соработка со истите, активно учество на нивните состаноци, трибини, семинари, поддршка и партнерство во организацијата и реализацијата на манифестациите, обезбедување простор, финансиска поддршка за нивна реализација.

Општина Битола го реализира проектот **Битолска Опера.**

Општината Битола е во фаза на реализација на повеќе грантови од Светската банка кои се наменети за финансирање на програмата од областа на културата **„Развој на општините и културата“**. Основната цел на проектот е создавање услови кои ќе го олеснат социоекономскиот развој на општината преку искористување на културното наследство: создавање на економски гранки кои се базираат на културата (како обнова на стари занаети и развој на туризам).

Грантовите се предвидени за следните проекти:
Копаничарска работилница „Душата на дрвото“
Реставрација на Саат кулата
Опрема за осветлување и озвучување

Реставрација на училиште во Нижеполе
Македонски ракотворби „Куќа на културата и традицијата”
Музичка работилница
Реставрација на фасадата и ентерно уредување на објект
Чекор кон локален развој
Обнова на младинско детски рекреативен центар
Грантовите кои треба да се реализираат се во вредност од
250 000 УСД\$.

Општината Битола исто така доби грант за Проектот **“Промоција на културата и туризмот во Битола и Флорина“**. Грантот изнесува 250.000 Евра од кои Општината Битола учествува со 10%.

ТУРИСТИЧКИ ИНФОРМАТИВЕН ЦЕНТАР

ул. Стерјо Ѓоргиев бр. 1
Тел. 241-641

Во рамките на Проектот за развој на општините преку културата од Светска Банка и со поддршка на Општината Битола е отворен Туристичкиот информативен центар во поранешната зграда – музеј на Вагнер во центарот на Битола и ја има улогата на градско туристичко биро. Основната цел на овој центар е логистичка поддршка на целокупната туристичка понуда во градот низ конкретни понуди за туристите, нивното насочување и информирање што и каде да посетат.

Општината Битола учествуваше во проектот за поставување на информативни киосци на две места во градот:

- пред кафе барот “Корзо“
- на плоштадот Манолија

- За подобро информирање за локацијата на Туристичкиот Инфо Центар и мапата на градот со најважните културни историски споменици кои се наоѓаат на т.н. Златна линија. поставени се **5 туристички информативни паноа**, од кои една пред Уметничката Галерија Јени Џамија, пред Офицерски дом и на трите влезови за Битола на кои покрај мапата и локацијата на ТИЦ, обележани се границите на Општина Битола со соседните општини. Овој проект е финансики поддржан од Општината Битола.

- на 15.12.2006 год. Битола стана полноправен **член во Европската Асоцијација на градови и региони со културно историско наследство.**

- Проект **Filmland** – е 8 минутен филм кој е во продукција на Кино ОКО и режисерите Дарко Митревски и Роберт Насков. Иницијативата за овој филм беше на Градоначалникот Владимир Талески кој смета дека Битола ги има сите ресурси и специфики за да прерасне во филмски центар за снимање на филмови во југозападниот регион на Македонија.

- Проект **„Историја и култура надвор од ѕидовите“** во рамките на ИНЕРРЕГ III А програма за прекугранична соработка – имплементација 2007 година. Проектот се состои во 8 работилници:

- хагиографија – Сикис, Грција
- витраж– Сикис, Грција
- театар со деца со попречен развој - Битола
- фотографија - Битола
- традиционални ора– Сикис, Грција
- дрвени скулптури и копаница– Сикис, Грција
- хорско пеење– Сикис, Грција
- мозаик– Сикис, Грција

6 работилници се одржаа во Сикес, Солун, Р. Грција и 2 се одржаа во Битола

Ќе се направат и информатички киосци за културно наследство кои ќе бидат поставени во двете општини Битола и Сикис.

Информативно печатено гласило на Општина Битола „Општински Информатор“

Општина Битола со цел навремено и транспарентно информирање на граѓаните за активностите кои ги презема издава периодично информативно гласило „Општински Информатор“. За првпат гласилото излезе во месец април 2006 и досега се испечатини 11 броја. „Општинскиот Информатор“ е во целост изработен и финансиски поддржан од Општина Битола која се јавува како единствен издавач. Тиражот на гласилото се движи од 5000 примероци и нагоре. Дистрибуцијата на „Општинскиот Информатор“ се врши преку курирската служба во Општината, со инсертирање во еден од дневните весници, по редовна пошта и со волонтери кои го дистрибуираат низ централното градско подрачје. „Општинскиот Информатор“ се доставува до сите релевантни институции во земјата, амбасади и конзуларни претставништва, асоцијации и здруженија како и до нашите иселеници во странство.

ЕДУКАТИВНИ ПРОЕКТИ и СПОРТСКИ ТЕРЕНИ

Општина Битола го реализираше проектот за обука за **работа на компјутер** за невработени, приматели на социјална помош и самохрани родители. Таа обука успешно ја завршија 160 граѓани.

Општина Битола го реализираше проектот за **изучување на англискиот јазик** за невработени, приматели на социјална помош и самохрани родители. Таа обука успешно ја завршија 250 граѓани.

Едукативен информативен центар во населба Баир - мултимедијален центар - финансиран од ЕАР јули 2005/ декември 2006 (100.000 Евра)

Коалиција за борба против трговија со луѓе – формирана во 2004 год. во која членуваат претставници од МВР, Судот, Обвинителство, НВО, Царина, ЛС. Работи во насока на едукација и превенција во борбата против трговија со луѓе.

Проект: Децентрализација во функција на човеков развој на Ромската заедница во Битола.

Средствата за овој проект се обезбедени од Европската агенција за реконструкција. Проектот е на НВО Феликс во партнерство со Општина Битола и НВО Ромска Свезда и НВО Зелен баир.

Во соработка со општината Битола како донација од УЕФА изградени се **два спортски терени:**

- Во населбата Буковски ливади;
- Во центарот на градот кај ракометното игралиште;

Изграден **спортски терен** со површина од 1250 метри квадратни за ракомет и мал фудбал во долно Оризари. Општината Битола инвестираше во овој проект околу 600.000,00 денари . Овој терен го доби името на загиналиот бранител од ова село Бошко Најдовски.

Сите проекти во кои општината е учесник како партнер (со НВО и други институции) во подготовка и реализација на проектите:

Проекти кои се аплицирани во соработка со НВО

- „Формирање на локални коалиции за борба против трговија со луѓе во РМ”- во соработка со НВО Семпер.
- „Едукативен центар ЛИНК” со цел заживување на месните заедници и нивно вклучување во процесот на децентрализација, во соработка со НВО ЛИНК
- „Вмрежување на ромските НВО од населба Баир, за зајакнување на нивните капацитети во процесот на децентрализација и соработка со локалната самоуправа на општина Битола” во соработка со Феликс.

ПРОЕКТ ПОДОБРУВАЊЕ НА ЧОВЕЧКАТА БЕЗБЕДНОСТ ВО ОПШТИНА БИТОЛА

Општина Битола во соработка со УНДП реализира проект ПОДОБРУВАЊЕ НА ЧОВЕЧКАТА БЕЗБЕДНОСТ ВО ОПШТИНА БИТОЛА. Главна цел на проектот е едукација на населението, особено младата популација на возраст од 10 до 18 за влијанието и последиците од стрелчка муниција, стрелчка муниција заостаната од војните, пукања при прослави и пиротехничките средства врз животната средина и здравјето на луѓето и создавање услови за стекнување на негативна конотација кон употребата на МЛО (мало, лесно оружје), пиротехничките средства и стрелчката муниција. Финансиските средства се обезбедени од УНДП во износ од 648.660,00 денари и учество на општината со 165.375,00 денари односно вкупно износ на средствата обезбедени за овој проект се 814.035,00 денари

СОЦИЈАЛНИ ПРОЕКТИ

- Општина Битола во соработка со невладината организација “Самарјанин“ додели хуманитарни пакети со прехранбени производи за повеќе социјално загрозуени семејства.
- Изработен Акционен план за социјална заштита на Општината Битола - во соработка со ЦСР и НВО и усвоен од Советот на Општината Битола во декември 2006 год.

МОЖНОСТИ ЗА ИНВЕСТИРАЊЕ

Република Македонија како држава со макроекономска стабилност е доста погодна и привлечна за странски инвестиции. Главни фактори се:

- поволната географска позиција, лоцирана во срцето на Балканот низ која поминуваат стратешки патни правци;
- државата располага со евтина и добро обучена работна сила;
- постои добро изградена инфраструктура.

Битола, како град со долга традиција, богата историја и големи природни ресурси дава голема можност за инвестирање во сите сфери на живеењето. Битола е прекуграничен град кој се наоѓа на 13 км. од Грција со која како развиена земја и членка на ЕУ имаме добра економска соработка со воспоставени врски помеѓу македонските и грчките бизнисмени. Секоја година традиционално во Битола се одржува меѓународен саем на стопанствениците од регионот кој претставува можност за започнување на нови инвестиции и бизниси во сите сфери на малиот и среден бизнис. Битола е збратимена со повеќе градови од ЈИ и Централна Европа кој исто така се голема потенцијална можност за инвестирање.

Потенцијалните странски и домашни инвеститори во Битола и поширокиот регион имаат можност за инвестирање во следните дејности и области:

- **прехранбената индустрија** производство на кондиторски производи, слично;
- **текстилна индустрија** веќе постојат неколку погони за производство на текстилни производи и тоа на странски инвеститори кои работат успешно;
- **туризмот** како област е најмалку развиена не само во градот кој изобилува со културни знаменитости, тука е планината Пелистер и нејзините потенцијали кои нудат многу можности за инвестирање;
- **земјоделие** производство на здрава еколошка храна која ќе може да се пласира на европскиот пазар ;
- **мали и средни претпријатија** кои ќе се занимаваат со надворешна трговија;
- **дрвната и металната индустрија**

Во согласност со Уставот на Р.Македонија странски лица можат да стекнат сопственост на имот под услови утврдени со законот. Новиот економски систем им овозможува на странските инвеститори да стекнат имот преку различни модалитети: целосно откупување на постојните индустриски, земјоделски, трговски и други капацитети, откупување на контролниот пакет на акции во капацитети во кои се уште не постои доминантен сопственик, стекнување контролен пакет на акции во капацитети кои се веќе приватизирани по пат на дополнително вложување на капитал итн.

Постапка за продажба на локации

а) За локации во приватна сопственост

Локациите кои се во приватна сопственост се продаваат со непосредна спогодба за заинтересираниот купувач и сопственикот на локацијата.

б) За локации во државна сопственост

- Писмено обраќање до Макинвест и до општината во која се наоѓа локацијата;
- Општината подготвува нумерички податоци за локацијата за која има потенцијални купувачи;
- Општината поднесува барање до Министерството за транспорт и врски за објавување на јавно наддавање за оттуѓување на градежно земјиште (локација);
- Министерството за транспорт и врски објавува јавно наддавање за оттуѓување на градежното земјиште (локација)

Согласно Законот за градежно земјиште (“Сл.Весник на РМ“ бр. 53/01), градежното земјиште во сопственост на државата може да се оттуѓи, да се даде под концесија и под закуп. Градежното земјиште се оттуѓува со јавно наддавање или со непосредна спогодба.

Здобивање со право на сопственост на земјиште

Според легислативата на Македонија, странските физички и правни лица се добиваат со право врз недвижности исто како и домашните физички и правни лица. Сепак, добивањето со вакво право може да се оствари под услов странското физичко или правно лице да регистрира трговско друштво во Македонија.

Важно е да се напомени дека нерезиденти на Македонија, физички или правни лица, неможат на директен начин да се здобијат со правото на сопственост врз градежно или земјоделско земјиште. Но постои можност на индиректен начин да се добие тоа право доколку основачот на трговското друштво во Македонија е нерезидент (странско лице) и поседува или има удел во трговско друштво каде што трговското друштво се третира како домашно правно лице и ги има сите права и обврски како домашно трговско друштво. Ова значи дека странските лица кои поседуваат домашни компании можат да се здобијат со право на сопственост како и домашните лица, односно нема рестрикции во однос на правото на добивање право на сопственост врз недвижности. Градежното земјиште се оттуѓува со јавно наддавање или со непосредна спогодба. Заради определување на надоместокот за приватизација, закупнина за долготраен закуп и привремен закуп на градежното земјиште се врши реонизација на зоните на градовите и населените места во Македонија. Реонизацијата се врши според местоположбата и степенот на комуналната уреденост на градежното земјиште.

Владата може градежното земјиште во сопственост на државата да го даде под **концесија** на домашно и странско правно и физично лице, ако намената на тоа земјиште е поврзана со дејност или добро од општ интерес за државата за кои се закон е предвидено давање концесија. Градежното земјиште се дава под концесија по претходно спроведен јавен конкурс.

На градежно земјиште може да се основа право на **долготраен закуп** во корист на домашни и странски физички и правни лица. Градежното земјиште се дава под закуп со јавно наддавање и со непосредна спогодба. Закупот може да трае најмногу 99 години.

ИНВЕСТИЦИОНИ ДЕСТИНАЦИИ ВО ОПШТИНА БИТОЛА

ЛОКАЦИЈА 1

Назив – **Никола Тесла**

Сопственост – **Приватна**

Површина: **2.542 м²**

Опкружување: **Се наоѓа во централното градско подрачје**

Моментална употреба: На местото се наоѓа простор со изградена стара зграда која може да се руши или да се реновира, има и магацини кои се во состав на дворот, може да им се предвиди намена со мала реконструкција или рушење.

Локацијата е погодна за извршување на разни дејности: банкарски, трговски, примарно здравство, активности околу новите ИТ технологии, активности од културен и образовен карактер.

Инфраструктура: Постојанта инфраструктура има вода, ел.енергија, телефон и канализација.

Поврзаноста со автопатиштата е во добра состојба.

ЛОКАЦИЈА 2

Назив – **Цар Самоил**

Сопственост – **Државна**

Површина: **838 м²**

Опкружување: **Се наоѓа во централното градско подрачје**

Моментална употреба: На локацијата моментално се наоѓаат бараки на УПП кои во иднина ќе се дислоцираат поради фактот што вработените кои досега беа сместени таму, со новиот Закон за Локална самоуправа се преместени на друго место. Ова површина е во државна сопственост.

Локацијата е погодна за извршување на разни дејности: банкарски, трговски, примарно здравство, активности околу новите ИТ технологии, активности од културен и образовен карактер.

Инфраструктура: Постојанта инфраструктура има вода, ел.енергија, телефон и канализација.

Поврзаноста со автопатиштата е во добра состојба.

Форми и видови на претпријатија

Формите на организација на претпријатијата се регулирани со Законот за трговски друштва од 1996 год. и е усогласен со законите во развиените земји. Со овој закон и домашните и странските инвеститори се третираат рамноправно.

Постојат неколку видови на претпријатија:

- Генерално партнерство - Јавно трговско друштво (ЈТД);
- Ограничено партнерство –Командитно друштво (КД);
- Акционерско друштво (АД);
- Друштво со ограничена одговорност (ДОО);
- Командитно друштво со акции (КДА)

Општината е таа која ја води и креира локалната политика, одлучува и влегува во партнерски односи со потенцијалните инвеститори и заинтересирани страни.

Сега со стапувањето во сила на новиот Закон за локална самоуправа локалните власти ќе добијат право на сопственост и управување со земјиштето во рамките на општината. Тоа ќе овозможи прилив на нов приход од давање на земјиштето под наем или под концесија на заинтересираните бизнис инвеститори.

Постојано се работи на **подобрување на комуналните услуги** (тука се мисли на добро организиран систем на собирање и одлагање на комуналниот отпад, добра еколошка средина со зелени површини и чиста и здрава вода за пиење, чист воздух) со тоа се овозможува да се развие добар квалитет на живеење во општината. Тоа од своја страна овозможува да се привлече поинтензивно инвестирање во општината и регионот.

Општината обезбедува **ослободување од давачки за користење на земјиштето** од страна на приватна фирма во замена за развивање на комуналната инфраструктура на земјиштето.

Интензивно се работи на развивање на **партнерства со локалните влади** на соседните земји како и сите други со кои општината има добри односи и е збратимена, заради барање на реализација на проекти и пристап кон нови пазари.

Од големо значење за економскиот развој и привлекување на инвеститори во нашата општина е реализацијата на проектот **Технолошки парк**, кој ќе овозможи обезбедување на техничка помош и обука за оние кои сакаат да почнат свој бизнис.

Даночни олеснувања и ослободувања

Државата има ниска даночна стапка на корпоративен данок од само 12 %:

- доколку странскиот инвеститор е 100% сопственик на фирма во нашата држава, ослободен е од плаќање на корпоративен данок во период од три години, почнувајќи од годината во која се остварува добивката.
- кога странскиот инвеститор не е 100% сопственик на фирма во Македонија, а под услов неговиот влог да е поголем од 20% во вкупниот траен капитал, на даночниот обврзник му се намалува пресметаниот корпоративен данок, сразмерно на учеството на странскиот капитал.
- на инвеститорот (домашен или странски) кој вложил дел од профитот во економски недоволно развиени општини, во погранични појаси како што е Битола и во компактно неразвиени подрачја, му се намалува даночната основа за плаќање на корпоративен данок во износ на вложените средства, а најмногу до 50% од основата.
- при вложување за заштита на човековата околина на фирмата и се намалува даночната основа во висина на вложените средства од профитот за таа намена.
- доколку фирмата е корисник на слободна економска зона се ослободува од плаќање на данок на профит за период од 10 години од почнувањето на вршење на дејноста во слободната економска зона.
- даночни олеснувања се предвидени и при вложување за технолошки модернизации кога фирмата котира на официјалниот пазар на капитал (берза).

Бидејќи социо-економскиот развој е значаен за општината Битола еден од главните приоритети на Градоначалникот е водење на политика за привлекување на странски и домашни инвестиции преку иницирање на проектот **Слободна економска зона**.

Инфраструктурни подобности

Слободна економска зона

Слободна економска зона е дел од територијата на Р. Македонија, кој е одделен, ограден и означен простор што претставува целина во која се вршат стопански дејности под услови пропишани со закон и во кој важат царинските и даночните погодности. Таа е важен стожер на макроекономската политика и развојната стратегија на нашата држава, и треба да претставува носечки сегмент во амбиентот за поттикнување на странските инвестиции од една страна и главен апсобер, покрај малите и средни претпријатија, на квалификувана работна рака и интелектуалниот потенцијал.

Битола како град има неколку компаративни предности кои се значајни за иницирање на слободна економска зона:

1. **Просторен план на Р.М.:** битолскиот регион е најбогат со ресурси, суровини, енергетика, агрокомплекс, индустрија а особено постоечки комуникации на крстопатот меѓу вториот северен коридор и “Виа Ингнација”, друмски и железнички сообраќај (рестартирање на пругата Битола-Лерин), авионски со карго аеродромот предвиден во близината на Могила, близината на границата со Р.Грција и новоизградениот премин или со други зборови 15 км. од Европската унија.
2. **Генералниот урбанистички план на градот Битола:** со точно определена локација за Слободна економска зона со бараниот оптимум од 160-200 ха, во индустриската зона, покриен со комуникации,

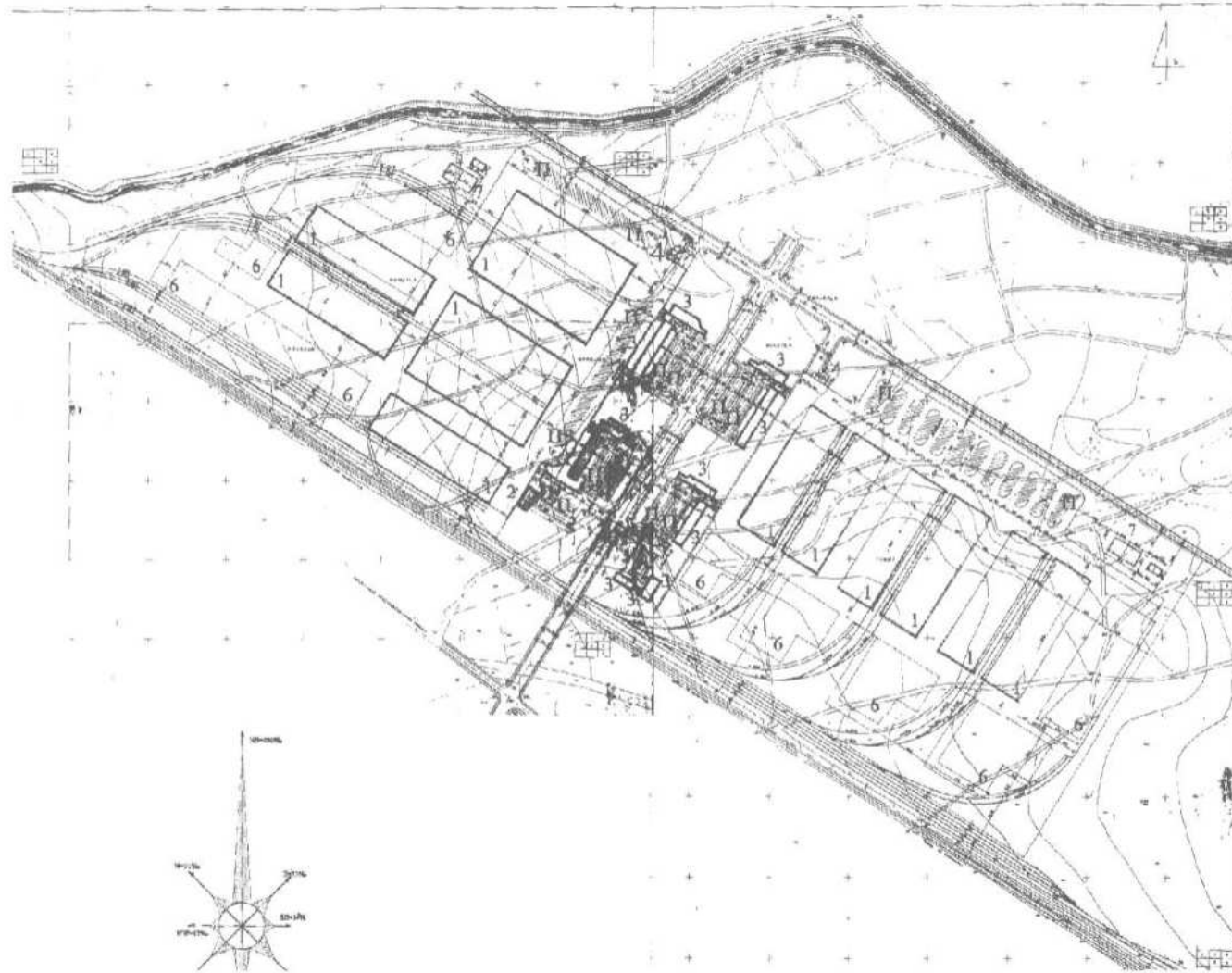
инфраструктура, енергетика и инсталирани производни капацитети, регионален водовод “Меџитлија” и граничен премин.

3. **Детален урбанистички план за јавни градски скалдишта во Битола:** царина, терминал, складишта, пратечки објекти, пропратна инфраструктура: водовод, канализација, електрична енергија, внатрешни комуникации, комплетна дефинираност на сите аспекти. Деталниот урбанистички план Ви е даден во прилог .

Оваа слободна економска зона ќе понуди многу можности за странски инвестиции во сите области кои се приоритетни во Битола и поширокиот регион. Исто така во рамките на оваа зона се во предвид и водење на политика за повеќе проекти кои ќе ја стимулираат реализацијата на инвестиционите објекти со тоа што ќе се обезбедат сите подобности како што се градежно земјиште, патна и комунална инфраструктура, сите нужни приклучоци и слично. Ваква политика на стимулација е од големо значење за поддршка на инвестициите од стопански карактер, зголемување на вработувањети, заживување на придружни стопански гранки и слично. Исто така можни се форми на поддршка преку партнерски односи на општината и субјектот, преку кредитирање, одложено плаќање на обврски, компензациони договори и сл., се со цел стимулација и доверба помеѓу партнерите.

ЗАВОД ЗА УРБАНИЗАМ
И ПРОЕКТИРАЊЕ
-БИТОЛА

**ДЕТАЛЕН
УРБАНИСТИЧКИ
ПЛАН ЗА
ЈАВНИ ГРАДСКИ
СКЛАДИШТА
- БИТОЛА -**

ЛЕГЕНДА

- 1. СКЛАДИШТА
- 2. УПРАВНА ЗГРАДА
ЗА ЦАРИНАРНИЦАТА
- 3. УПРАВНИ ОБЈЕКТИ
- 4. ПОРТИРНИЦА
- 5. ЗАСОЛНИШТА
- 6. ОТВОРЕНИ СКЛАДИШТА
- 7. ИГРАЛИШТА
ЗА МАЛИ СПОРТОВИ
- П ПАРКИРАЛИШТА

- ИНДУСТРИСКИ КОЛОСЕК
- 8. ИЗГРАДЕН ЦАРИНСКИ ТЕРМИНАЛ

СПИСОК НА ФИРМИ ВО ОПШТИНА БИТОЛА

Ред.бр	НАЗИВ И АДРЕСА НА ФИРМАТА	ТЕЛЕФОН/ФАКС е-пошта	ДЕЈНОСТ
ТЕКСТИЛНА ИНДУСТРИЈА			
	АЛИБАБА Крале Марко 23	239-497	Текстил производство
	Б Е Х ул.Прилепска 90-а	261-402	Текстил производство
	ДООЕЛ ВЕЗ & Со. ул. Градски стадион бб	233-105 факс 203-108	Текстил производство
	ГОЛДЕН ГЕЈТ ул. Ед.Кардељ 11/2	232-961; ф.231-728 goldengejt@mt.net.mk	Текстил производство
	ДЕНА ул.Охридска бр. 1-а	231-063	Текстил производство
	ЗОТЕКС Лавчански пат бб	226-179; 225-040 ф. 226-179	Текстил производство
	ИЛИНДЕН ул.Индустриска б.б.	239-435	Текстил производство
	ИНТЕРТЕКС ул. Цар Самоил 234	254-302	Текстил производство
	ЈУНИОН 5-ФЕШН ул.Индустриски Пат б.б.	207-197	Текстил производство
	КАЈЗЕР-ТРЕЈД ул.Ордан Николов 49	227-500	Текстил производство
	Каревски Текстил Прилепска 90-а	261-225	Текстил производство
	Класик текстил ул.Индустриски пат бб	262-022	Текстил производство
	Конигтон ул.Краварски пат бб	261-328 ф. 203-915	Текстил производство
	ЛИКВЕЈА ул.Даме Груев бр. 2а	222-798	Текстил производство
	Маклен Ордан Николов 8	226-497	Текстил производство
	Моматекс ул.Арон Ароести бб	226-142	Текстил производство
	Мокел ул. Прилепска 90-а	262-594 262-933	Текстил производство

Ред.бр	НАЗИВ И АДРЕСА НА ФИРМАТА	ТЕЛЕФОН/ФАКС е-пошта	ДЕЈНОСТ
	НИКОТЕКС ул.Прилепска 90-а	261-999	Текстил производство
	Њу-деј ул.Прилепска 90-а	261-482	Текстил производство
	Пелистер ул.Девејани бр. 13	232-982	Текстил производство
	Планет михос ул.Прилепска 90-а	261-999	Текстил производство
	РОДОН ул.Јосиф Јосифовски бб	225-051 ф.225-051	Текстил производство
	САТ МОДА ул.Ѓ.Петров б.б.	225-992 ф. 299-766	Текстил производство
	САТЕКС ул.Ленинова 48	226-599	Текстил производство
	Сврлиг промет ул.Македонска 16	225-351	Текстил производство
	Симко-атлас Трескавец бр. 1	238-968	Текстил производство
	Стар кластер ул.Прилепска бр. 90-а	261-156	Текстил производство
	Те-Ко-Џорџ ул.Солунска бр. 216	226-497 ф. 226-880	Текстил производство
	Текс Промет ул. Пелистер 53	255-299	Текстил производство
	Тримод ул.прилепска 90-а	262-011	Текстил производство
	Хепенинг ул.Ј.Јосифовски бб	225-051	Текстил производство
	ХЕРА ул. Бул.Први мај бб	227-191	Текстил производство
	Атекс-Милано ул.Никола Тесла 14	238-691	Текстил Трговија на големо
	Бамбино-текс нас.Кланица 19-б	229-052	Текстил Трговија на големо
	Би-мак ул.Пелистер 53	251-357	Текстил Трговија на големо
	Благоберти ул.Столарска бб	224-857	Текстил Трговија на големо
	Драже ул.Орце Николов 39	227-081	Текстил Трговија на големо
	Емитекс ул.Солунска 233-а	221-871	Текстил Трговија на големо

Ред.бр	НАЗИВ И АДРЕСА НА ФИРМАТА	ТЕЛЕФОН/ФАКС е-пошта	ДЕЈНОСТ
	Коњарка ул.Никола Тесла 17	226-310	Текстил Трговија на големо
	Матекс Ј.Јосифовски бб	234-141	Текстил Трговија на големо
	Плот-с комерц Безистен бб	221-856	Текстил Трговија на големо
	Ранчери ул. Ед.Кардељ бр.5	224-273	Текстил Трговија на големо
	Шик-комерц ул.Никола Тесла 19	221-632	Текстил Трговија на големо
РУДАРСТВО			
	РЕК Битола-Рудник Суводол с.Суводол - Битола	282-800; 282 672 esmak@mt.net.mk	Рударство
ЕНЕРГЕТИКА			
	РЕК Битола-Рудник Суводол с.Суводол - Битола	282-800; 282 672 esmak@mt.net.mk	производство на ел.енергија
	ЈП Срежево ул. Бул.Први Мај бб	224-068 факс 223-862 strezevo@mt.net.mk	производство на ел.енергија, водоснабдување, рибарство, угостителство, туризам
	Електродистрибуција ул. Столарска бр. 5	223-336 208-802	електростопанство
ГРАДЕЖНИШТВО			
	Ан-ри ул.Ив.Милутиновиќ бр. 37	222-265	Градежништво
	Атом ул.Цане Василев бр. 21	238-172	Градежништво
	Атриум 96 ул.Далматинска 68-а/7	276-213	Градежништво
	Бамс трејд ул. Пецо Божиновски 71	224-322	Градежништво
	Бетон ул. Борис Кидриќ бр. 24-а	237-815 betonbitola@mt.net.mk	Градежништво

Ред.бр	НАЗИВ И АДРЕСА НА ФИРМАТА	ТЕЛЕФОН/ФАКС е-пошта	ДЕЈНОСТ
	Б.К. МАРКЕТ Пелагонка 2-2/1	234-244	Градежништво
	Борак ул. Кочо Чолаков бр. 26	226-515	Градежништво
	Ботле комерц ул. Ед.Кардељ 12/1	223-392	Градежништво
	Гама монт ул. Новачки пат бб	236-700	Градежништво
	Гипсер инжинеринг	222-088	Градежништво
	ГП Гранит Нас.Карпош бб	231-964	Градежништво
	Демит нас.д.Оризари	265-180	Градежништво
	Ди вентура Нас.Кланица 3/12	225-788	Градежништво
	Емиком ул.Борис Кидрик бр. 12/16	226-996	Градежништво
	Еркер ул. Сисак бр. 15	251-082	Градежништво
	Есперанца ул. Прва 4/4 нас.Ушици	237-544	Градежништво
	Инвест градба 13-ти јули 40/1	226-251	Градежништво
	Интербриц Инженеринг ул. Солунска бр.135а	221-597	Изведба
	Кранбит ул.Димче Лахчански 32/13	483-699	Градежништво
	ГП Маврово ул.Прилепска б.б.	237-324	Градежништво
	Магнет ул.Драгорска бр. 24	224-210	Градежништво
	Мел ул.П.П.Његош 128	221-270	Градежништво
	Механотехника ул. Браќа Мингови б.б.	222-368	Градежништво
	МЗТ Инжинеринг ул.Кл.Охридски бб лам. 2/6	239-731	Градежништво

Ред.бр	НАЗИВ И АДРЕСА НА ФИРМАТА	ТЕЛЕФОН/ФАКС е-пошта	ДЕЈНОСТ
	МЗТ Монтинг Новачки пат бб	223-854	Градежништво
	Млад ѕидар ул. Цар Самоил 36	229-662	Градежништво
	Неимар ул. С.Брбевски бр. 2	222-286	Градежништво
	Пако проект ул.Никола Тесла бр. 51	235-769	Градежништво
	Панорама хем Лавчански пат бб	256-638	Градежништво
	Пелагонија 10-то градилиште ул.Бул.1-ви мај б.б	222-870	Градежништво
	ГП Пелистер ул.Д.Радосавлевиќ бр. 3	232-223 pelister@unet.com.mk	Градежништво
	ДОО Пелистер-Тулана ул. Прилепска бб	296-395; 296-864 факс 296-736	Производство на градежни материјали
	Пирамида – м ул.Тошо Даскало 30/5	240-040	Градежништво
	Проидеа нас.Кланица бб	241-246	Градежништво
	Пумс-инжинеринг ул.Владимир Назор 4	253-446	Градежништво
	Санпромет ул. Солунска 135-а	226-100	Градежништво
	Свемил ул.Т.Велес бр.28	234-830	Градежништво
	Стентон ул.Прилепска 33	228-730	Градежништво
	Студио архитект ул. Кичевска 22	237-724	Градежништво
	Форм-проект ул.Бул.1-ви мај 203	226-229	Градежништво
	Фундамент ул.Прилепска бр.15	226-490	Градежништво
	Центар ТД ул.Маркс и Енгелс бр.5	232-559	Градежништво
ПЕЧАТАРСТВО			
	АНС ул.Вардарска бр.1-б	228-280; факс 228-380 ans@mp.com.mk	Печатарство

Ред.бр	НАЗИВ И АДРЕСА НА ФИРМАТА	ТЕЛЕФОН/ФАКС е-пошта	ДЕЈНОСТ
	БД Шералти бб	228-226	Печатарство
	Вали до средно медицинско училиште	229-388	Печатарство
	Гутенберг с.Магарево	293-008	Печатарство
	Интерграфика ул. Индустриски пат бб	221-989	Печатарство
	Киро Дандаро градски стадион бб	237-448	Печатарство
	Ком-арт ул.Бистра 14	239-300	Печатарство
	КПГ ул.Ружа Делчева бр. бб	259-015	Печатарство
	Лаб ул.Стерјо Георгиев 6	240-250	Печатарство
	Микена ул.Довлецик бб	229-938	Печатарство
	Офис 1 Суперстор ул.Кл.Охридски бб Пелагонка 2 лок. 1/2	227-544	Печатарство
	Папал дизајн ул.П.П. Његош бр. 126	223-333	Печатарство
	Полиграфика ул.А.Турунцев бр.73	220-388	Печатарство
	Про дизајн ул. Иг.Атанасовски бб Комплекс ВЕРО	259-411	Печатарство
	Репротајм-Нашоку ул.Кл.Охридски 25	229-808	Печатарство
	Ривидал ул.Ружа Делчева бб	256-220	Печатарство
	Скарабеј ул. Н.Тесла 18/17	222-696	Печатарство
	Типо комерц ул.Индустриска бб	221-989	Печатарство
	Фустеларко Борец ул. Индустриска бб	239-200 факс 233-595	Печатарство

Ред.бр	НАЗИВ И АДРЕСА НА ФИРМАТА	ТЕЛЕФОН/ФАКС е-пошта	ДЕЈНОСТ
	Херакли комерц ул.Боримечка бб	239-832	Печатарство
	ЦМИК ул. Бошко Буха бр. 20	258-785	Печатарство
	Шикло комерц ул.П.П.Његош бб	228-648 siklo@nic.com.mk	Печатарство
	Автоцерада Љупчо Индустриски пат бб	226-434	Печатење врз пластика
	Даципласт Новачки пат бб	221-482	Печатење врз пластика
	Киро Дандаро градски стадион б.б.	237-448 факс 223-792	Печатење врз пластика
	Робоекспорт ул Ѓ.Петров бр. 36	223-308	Печатење врз пластика
	Графопром ул.Д.Влахов бр.3	220-802	Печатење врз порцелан
	Фото Микена ул.Бул.1-ви мај бб	222-928	Печатење врз порцелан
	Барби 11-ти Октомври 2	223-332	Изработка на печати и штембили
	Офис 1 Суперстор ул.Кл.Охридски бб Пелагонка 2 лок. 1/2	227-544	Изработка на печати и штембили
ПРЕХРАМБЕНА ИНДУСТРИЈА			
	Апостолада ДОО ул.Стив Наумов 9-а	228-660 факс 203-513	Произ. и паковање на прехранбени производи
	БУКА ул.Пецо Божиновски бр. 2	222-068	Млеко и млечни производи
	ИДЕАЛ ШИПКА ул. Индустриски пат бб	239-110 факс 235-870 ideal_sipka@mt.net.mk	Млеко и млечни производи
	ИМБ МЛЕКАРА Долнооризарски пат бб	226-380 inbit@mt.net.mk	Млеко и млечни производи
	ИСТОК нас.Кланица лок.12	228-647	Млеко и млечни производи
	МАНДРА ДОО ул.Богомила 17	221-938 факс 225-752	Млеко и млечни производи
	Скала ул.Крсте Нале 138 с.горно Оризари	261-627	Месо и месни преработки

Ред.бр	НАЗИВ И АДРЕСА НА ФИРМАТА	ТЕЛЕФОН/ФАКС е-пошта	ДЕЈНОСТ
	Фортуна-трејд ул. Анести Пановски бб	255-893	Месо и месни преработки
	Шеровски комерц Новачки пат бб	203-164 203-180	Месо и месни преработки
	Пивара Битола ул. Индустриска бб	237-308; 207-301 факс 203-500	Пиво – трговија и производство
	Прилепска пиварница ул. Индустриска бб	222-670	Пиво – трговија и производство
	Бисе-ком ул. Индустриска бб	203-300	Алкохолни пијалоци – трговија
	Гросист МЗ “Т.Ангелевски“	228-753	Алкохолни пијалоци – трговија
	Кокос компани ул.Мирка Гинова 5/4	203-891	Алкохолни пијалоци – трговија
	Комерц-ресава ул. Драгорска 50-а	231-905	Алкохолни пијалоци – трговија
	Гермина с.Гермијан	289-070 rodopycotton@mt.net.mk	минерална вода
	ИМБ Млекара Битола Долнооризарски пат бб	226-380	Безалкохолни пијалоци – производство и трговија
	Лозар Пелистерка АД ул. Прилепска бб	202 281 lozar@mt.net.mk	Безалкохолни и алкохолни пијалоци производство и трг.
	ПЕЛА РОСА (Макминерал) село Кременица	280-121 info@pelarosa.com.mk	минерална вода
	Хели ул. 26-та бр. 10	222-289	Безалкохолни пијалоци –трговија
	Џус-фрут ул. Столарска бб	236-780	Безалкохолни пијалоци – производство и трговија
	Даглас ул. Јорго Костовски 58	070-566-816	Кондиторски производи
	Еврокекс ул. Цар Самоил бр. 10	256-575	Кондиторски производи
	Житко ул. Паца Чеснова бр. 11-б	220-106	Кондиторски производи
	Кандико ул.Пецо Божиновски бб	232-005 факс 237-882	Кондиторски производи

Ред.бр	НАЗИВ И АДРЕСА НА ФИРМАТА	ТЕЛЕФОН/ФАКС е-пошта	ДЕЈНОСТ
	Краш маркет ул. Маршал Тито бр. 67	233-883	Кондиторски производи
	Молика Кекс ул. Гургур 148	237-959	Кондиторски производи
	Фламенго ул.Боримечка бб	258-769	Кондиторски производи
	АД Жито-Битола ул. И.Л.Рибар 36	233-698 zitobt@mt.net.mk	брашно, производи од брашно, сол, конзервиран зеленчук и овошје
	ПП Млин Стојчев ул.Ед.Кардељ бр.10	234-981; 235-935 факс 232 353 mlinstojcev@netscope.net.	Производи од брашно
	АД Квасара ул. Индустриска бб	223-539 факс 239-433 kvasara@mt.net.mk	пекарски квасец етил алкохол адитиви за пекарство маја за сирење, вински квасец прополис, маја за пчели, шеќерна погача
	Цермат ДОО ул. “Новосадска“ бр.10	226-671 факс 237-671 cermat@mt.net.mk	производство и трговија на сладолед
	ДОО“СОЛБИТ“ ул.И.Л.Рибар бр.36	233-400, 233-473 факс 233-698	произ. и трговија на сол
	Бесмек с.Кукуречани	286-646	кафе трговија
	Брусник ул.Ж. Ј. Шпанац бр. 72	230-893	кафе трговија
	Глобал проинвест ул.Девејани бр.4	227-272	кафе трговија
	Еврокекс ул.Цар Самоил бр. 10	256-575	кафе трговија
	Капол ДОО ул. У. Република бр. 40 село Кукуречани - Битола	286-633 факс 286-226	преработка на кафе и трговија
	Негреско ул.Е.Кардељ бр. 9/48	235-252	кафе трговија
	Нес Кафе Х.Карпош 67-1	240--449	кафе трговија

Ред.бр	НАЗИВ И АДРЕСА НА ФИРМАТА	ТЕЛЕФОН/ФАКС е-пошта	ДЕЈНОСТ
	Оросимо ул. Север-Југ бб	221-666	кафе трговија
	Таљан ул.Т.Велес бр.7	212-674	кафе трговија
	Т-Р Интернационал Шералти бб	223-648	кафе трговија
	Фабрика за шеќер “4-ти Ноември“ АД ул. Индустриска бб	207-146 факс 229-628	производство на шеќер
	ПП Квалитет – Комерц ул.Илинденска бб (стара млекара)	221-398 факс 228-398; 242-633	пиперки,домати,јагнешко месо, конзервиран зеленчук и овошје
ПРОИЗВОДСТВО И ТРГОВИЈА НА КОЖА			
	Пелц-комерц ул. Скоевска бр. 84	255-092	Кожа производство и трговија
	ЦПЛ ул. Иво Лола Рибар б.б	228-585	Кожа производство и трговија
	Дерма ул.Пецо Божиновски 70-б	225-125	Кожа трговија
	Кордоба Безистен - Битола	229-032	Кожа трговија
	Маркос Папагеоргиоу ул.И.Л.Рибар бб	070-207-922	Кожа трговија
	Тргокожа 15-ти Мај бр. 5	237-848	Кожни производи- трговија
	Хрис комерц ул.Т.Паница 28-1/8	254-118	Кожа трговија
МЕТАЛНА ИНДУСТРИЈА			
	ПП Александра и Менде ул. Солунска 216-а	293-085 факс 293-085	Метална инд. мерна и регулациона опрема сообраќајни знаци и браварија

Ред.бр	НАЗИВ И АДРЕСА НА ФИРМАТА	ТЕЛЕФОН/ФАКС е-пошта	ДЕЈНОСТ
	ПП ВИРОН	227-044 viron_bitola@yahoo.com	металопреработувачка индустрија
	ПП “Кобил“ ул. Новачки пат бб	225-353, 225-354 факс 225-353 kobil@mpt.com.mk	Опрема за процесна инд., прехрам. инд., и домашни апарати
	МЗТ Иинжинеринг ул.Кл.Охридски бб лам. 2/6	239-731 203-731 info@mztinzenering.com.mk	Обработка метал
	ПП Изолим ул. Прилепска бб	223-354 факс 223-354 izolimmk@freemail.com.mk	Метална инд. метални конструкции
	АД Монтинг ул. Новачки пат бб	231-255, 231-547 факс 233-192 monting@mt.net.mk	Опрема за греење, климатизација и вентилација опрема за термоелектр. и рудници, челични констр. изолациони панели, пластифициран покривен лим
	ПП Промонт	221-486 факс 221-486 promont2001@yahoo.com	Метална инд. метални конструкции
	ПП Унидар ул.Стерјо Ѓоргиевски 4	225-524 факс 225-524	Метална инд. Крунски затварачи, метал амбалажа
	Филагро 2003 ул.Индустриска бб	203-152	Метални производи- производство и трговија
	Ф О Д ул. Новачки пат бб Суводол	282-639, 282-800 doelfod@mt.net.mk	Опрема за рудници, машински делови и алати
НЕМЕТАЛНА ИНДУСТРИЈА			
	АД Македонија Стакло ул.Индустриски дел бб	237-603, 237-019 факс 221-729	Обработка на стакло и производство на пластика
	ПП Макмермер ул. Довлеџик бб	тел/факс 226-404	Обработка на камен

Ред.бр	НАЗИВ И АДРЕСА НА ФИРМАТА	ТЕЛЕФОН/ФАКС е-пошта	ДЕЈНОСТ
	ЗД Енигма ДОО Терминал бб	268-822 268-823	Преработка на пластична маса
	ДОО Макотехнка ЗД ул.Прилепска бб	тел/факс 226-906	Производство на хемиски производи
ПРОИЗВОДСТВО НА ТУТУН			
	Сокомак ул.Прилепска бб	261-115	откуп, тутун произв. и трговија
	Франа ул.Прилепска бб	261-115	тутун производство и трговија
	Табак трејд Христијан Карпош бб	226-184	трговија тутун
ЕЛЕКТРИЧНИ МАШИНИ И УРЕДИ, ЕЛЕКТРОНИКА			
	Алфаелектроник комплекс Шаврик	259-010/факс 226-010 www.alfaelektronik.com.mk alfaelektronik@mt.net.mk	Електроопрема
	ПП Елмак ул.Јане Сандански 42	тел/факс 238-563	Електрични машини и уреди
	ПП Електролуks ул.Даме Груев 177	203-330 факс 232 067	Електрични машини и уреди
	АД Металец ул. Индустриска бб	234-435 факс 203-315	производство на апарати за домаќинство
	ПП Мак-Сигнал ул. С. Брбевски бр.35	тел/факс 223-717	Електрични машини и уреди
	ПП Парновод ул.Буримечка бб	тел/факс 226-177	Електрични апарати и уреди
	ПП Електро Гопед ул. Бул Први Мај 25	223-282, 286-700 факс 223- 282	Електрични апарати и уреди
	Ф О Д Новачки пат бб	282-639	Електроопрема
	Алфаелектроник ул.А.Турунцев 17	тел 259-010/факс 226-010 www.alfaelektronik.com.mk alfaelektronik@mt.net.mk	Електроника
	Дител аларм ул. Никола Тесла 32	228-080	Електроника
	Миле Штрковски ул.Кленовец бр. 60-а	257-610	Електроника

Ред.бр	НАЗИВ И АДРЕСА НА ФИРМАТА	ТЕЛЕФОН/ФАКС е-пошта	ДЕЈНОСТ
	Роберто Пашиќ ул.Ив.Милутиновиќ 90	070-616-150	Електроника
	Сиги аег ул. Стив Наумов 20	227-791	Електроника
КОМПЈУТЕРИ			
	Алфанет ул.Цар Самоил 19	224-045	трговија, склопување и компјутерска опрема
	Арт лајн ул. Партизанска 98	257-666	трговија, склопување и компјутерска опрема
	Белком ул.11-ти Октомври кај Св.Димитрија	242-159	трговија, склопување и компјутерска опрема
	Биротех ул.Д.Лахчански бб	258-383	трговија, склопување и компјутерска опрема
	Виварта компјутери ул.Цар Самоил	203-401	трговија, склопување и компјутерска опрема
	Давид компјутери Пелагонка 2	203-346	трговија, склопување и компјутерска опрема
	Еин Соф ул.Маркс и Енгелс 7	203-380	трговија, склопување и компјутерска опрема
	Зенит ул.Козара 15	241-359	трговија, склопување и компјутерска опрема
	Зони компјутери ул.Бул.Први Мај	241-132	трговија, склопување и компјутерска опрема
	Ивико компјутери ул. Ѓуро Ѓаковиќ 22	223-314	трговија, склопување и компјутерска опрема
	Идеа плус ул.П.П.Његош бр. 11	233-827	трговија, склопување и компјутерска опрема
	Интерга инжинеринг ул. Ст. Нахмијас 5/21	202-990	трговија, склопување и компјутерска опрема
	Интерга инжинеринг Пелагонка 2 кат 1	203-695	трговија, склопување и компјутерска опрема
	Инфогејт компјутери ул. Рузвелтова бр.5	225-079	трговија, склопување и компјутерска опрема
	Информатика и Електроника ДОО ул.Индустриска бб	231-970	Производ., услуги и трговија од областа на електрониката
	Компресија ул.Леринска 29	228-468	трговија, склопување и компјутерска опрема
	Криптон ул.НикоFUNДАЛИ 20/24	202-190	трговија, склопување и компјутерска опрема

Ред.бр	НАЗИВ И АДРЕСА НА ФИРМАТА	ТЕЛЕФОН/ФАКС е-пошта	ДЕЈНОСТ
	Мал-компјутери ул. Јадранска бб	202-350	трговија, склопување и компјутерска опрема
	Массива компјутери Прилепска, Пелагонка 1	241-209	трговија, склопување и компјутерска опрема
	Мегасофт инфоцентар Пелагонка 1 лам 2/5	230-230	Ком. софтвер-развој, ком. опрема, едукација
	Мегасофт плус Пелагонка 2 лам.4/2	252-525	Ком. софтвер-развој, ком. опрема, едукација
	Милсан трејд П.П.Његош бр. 11	233-827	трговија, склопување и ком. опрема и ком.игри
	Мултимедија ул.Бул.Први Мај 277	202-495	трговија, склопување и компјутерска опрема
	Невада ул.Борис Кидрич бб	203-721	трговија, склопување и компјутерска опрема
	Неоком ул. 29-ти Ноември 16	259-100	трговија, склопување и компјутерска опрема
	НТБ-Електроник Прилепска б.б	239-999	трговија, склопување и компјутерска опрема
	Проинфо ул.Ружа Делчева бб	252-627	трговија, склопување и компјутерска опрема
	Ултра тех компјутери ул. Бул.Први Мај 146	227-349	трговија, склопување и компјутерска опрема
	Хари инжинеринг ул. Бул.Први Мај 277	202-495	трговија, склопување и компјутерска опрема
	Интерсофт консалтинг ул.Ел.Караманди бр.4	221-914	Компјутерски софтвер- развој

ДРВНА ИНДУСТРИЈА

	Антена ул.Ив.Милутиновиќ бр. 29/30	226-251	Дрвена граѓа - производство
	Блакра-систем ул.Прилепска 53	228-730	Дрвена граѓа - производство
	Гулевски компани Новачки пат бб	221-205	Дрвопреработувачи
	Дрвомак ул.Борис Кидрич 36	240-685	Дрвопреработувачи
	Каза – дизајн ул. Индустриски пат бб	220-880	Дрвопреработувачи
	Корзика нас. Стрежево бб	261-845	Дрвопреработувачи

Ред.бр	НАЗИВ И АДРЕСА НА ФИРМАТА	ТЕЛЕФОН/ФАКС е-пошта	ДЕЈНОСТ
	Мариово-експрес ул. 16-та бр.36	238-052	Дрвопреработувачи
	Пилана Молика ул.Новачки пат бр.8	226-685	Дрвена граѓа и производство
ПРОИЗВОДСТВО НА САЛФЕТИ, ТОАЛ.ХАРТИЈА			
	Евротрејд Цар Самоил	234-373	тоалетна хартија и салфети – трговија
	Лантана 2 ул. Ружа Делчева бб	253-076	Производство салфети, тоал.хартија и хигиенски влошки
ЗЕМЈОДЕЛИЕ, СТОЧАРСТВО И ЖИВИНАРСТВО			
	АД ЗК Пелагонија ул. Маршал Тито 65	233-971 zkelagonija@mt.net.mk	земјоделе и сточарство
	ПП Меркатор ул.Буримечка 216	222-222	сточна храна
	ПП Квалитет Комерц ул. Х.Ботев 87	221-398	земјоделе и сточарство
	Технос ул.Б.Радосавлјевиќ-Гоц бр. 15	274-033	Сточарство - опрема
	4-ти Ноември ул.Индустриска бб	207-111	Сточна храна – трговија
	Ана Соколе ул.Кл.Охридски 15/10	227-257	Сточна храна - трговија
	Беком Новачки пат бб	239-330	Сточна храна - трговија
	Вет-продукт ул. Новачки пат бб	225-822	Сточна храна – фабрика, млинови и трговија
	Дамјановски ул. Владимир Назор бб	261-662; 262-662 с. Долно Српци 294-662	Сточна храна – фабрика, млинови и трговија
	Додо-компани ул.Ѓорѓи Ѓорѓиев 2-а	202-868	Сточна храна – трговија
	Евростил ул.Довлецик бр.7а	233-100 тел/факс 233-470	Сточна храна – трговија
	Мајник пат за Кожара бб	227-356	Сточна храна – трговија
	Петко ул.Бул.Први Мај 288	236-638	Сточна храна – трговија

Ред.бр	НАЗИВ И АДРЕСА НА ФИРМАТА	ТЕЛЕФОН/ФАКС е-пошта	ДЕЈНОСТ
	СИНПЕКС ул. Краварски пат бб	208-500 факс 208-515	увоз-извоз, трговија на мало и големо на земјоделски машини
ХЕМИСКА ИНДУСТРИЈА			
	Даципласт ул. Новачки пат бб	тел/факс 221-482	произ. на хем. производи – пластични производи
	Енигма царински терминал бб	268-822	производител на пластични производи
	Контихидропласт ул.Ед.Кардељ 2-1/б	226-975	производител на пластични производи
	ДОО Макотехна ЗД ул.Прилепска бб	тел/факс 226-906	производство на хемиски производи
	Машинопласт ул.Кл.Охридски 17	223-319	производител на пластични производи
	ПП Мегапласт ул. Превалец 16	254-864 факс 252	производство на хемиски производи
	Пелпласт ул. Ив.Милутиновиќ 49	227-299	производител на пластични производи
	Полимер ул. Превалец 16	258-420	пластика –изработување калапи и алати
	ПП Фоли пласт комерц ул.Стив Наумов 7	227-592 факс 224-593	произ. од пластични маси, паста за миење раце
	ПП Машинопласт ул.Т.Пановски 17	223-319 факс 238-261	производи од пластика
	ПП Хидротек ул. 1-ва бр. 26 раб.простории на ул. Никола Тесла бб	229-196 факс 235-933	пневматски црева, приклучоци за пневматика
ПЛАСТИКА – ЦЕВКИ И ОПРЕМА – ТРГОВИЈА			
	Агнеса ул. Цар самоул бр. 76	220-801 070 339 025	трговија со пластични производи
	Бал-бања ул. Ив.Милутиновиќ 54	236-476	трговија со пластични производи
	ПОМ ул. Бул.Први Мај, кај Сали мостот	242-678	трговија со пластични производи
	Феропласт ул. Охридска бр.237	252-168	трговија со пластични производи
	Хемипласт ул. Ј.Јосифовски бб	223-087	трговија со пластични производи
	АД “Македонија стакло“ ЗД ул. Индустриска бб	237-603 факс 221-729	бојадисување и застаклување

СПИСОК НА НЕВЛАДИНИ ОРГАНИЗАЦИИ

Ред. бр.	ЗДРУЖЕНИЕ	Лидер	Адреса/ Е-пошта	Телефон
1.	Младински културен центар	Златко Талевски	Цар Самоил 29 mkcbt@mt.net.mk	233-020
2.	Асоцијација на отворени комуникации	Мирослав Стојанов	Стаклена зграда – Добривоје Радосавлевиќ б.б. asocok@sonet.com.mk www.aokbt.tripod.com	236-756
3.	Група Феликс	Дијана Ѓоргиевска	Ј.Христовски 4/4 didi@sonet.com.mk www.felix.org.mk	227-290 070-207-302
4.	Семпер	Сала Бојкоска	Сисак бр. 23 semperbt@yahoo.com	070-339-296
5.	Lifestart - Битола	Елизабета Јанакиевска	П.Ф. 137 Битола lifestartmk@yahoo.com	253-637 070-207-871
6.	АМОС - Центар за човекови права	Сашо Кочанковски	Скоевска 114 amos@amos.org.mk www.amos.org.mk	252-307 070-549-205
7.	Гардијан орг.	Сашо Ангелески	Партизанска 50/38 gardijanmkd@hotmail.com	221-049
8.	Граѓански патеки	Анета Шијакова	Нас.Кланица 4/2 graganskipateki@bitola.com.mk	229-703 070-547-494
9.	Орг. на потрошувачи на Македонија-огранок Битола	Снежана Димитровска	Пепи Пупле 10 sned@freemail.com.mk www.opm.org.mk	228-246 075-584 188
10.	Балканско здружение на пријателство и соработка	Жанета Христова	ул.Ѓуро Ѓаковиќ 22 hzaneta@yahoo.com	070-776-115 241-251
11.	Движење за околина “Молика“		П.Ф. 17 7000 Битола molika@mt.net.mk www.molika.fr.st	232-469 070-547-281
12.	Биосфера	Нешад Аземовски	Димо Хаџи Димов 3/7 biosfera@freemail.com.mk	234-973
13.	Колибри	Никола Главинче	Ел.Караманди 13 edkolibri@hotmail.com	238-008 070-819-466

Ред. бр.	ЗДРУЖЕНИЕ	Лидер	Адреса/ Е-пошта	Телефон
14.	Менаџмент асоцијација за развој на претприемаштвото	М-р Павлина Јанкуловска	Кл.Охридски 25/19 pavlina_jankulovska@hotmail.com	232-517 070-339-605
15.	Баирска светлина	Ремзи Медик	Љубојно 38-а bairskasvetlina@yahoo.com	228-511
16.	ХКА “Роми“	Едие Али	Караорман 111 hkaromi@mt.net.mk	228-715 242-205
17.	Челебија	Муарем Садик	Илинденска 39а/9	070-562-510
18.	ЗЖ“Престиж“	Маса Димиќ	П.П.Његош 128 prestiz@unet.com.mk www.prestiz.org.mk	221-370
19.	ЖГ Иницијатива КЛЕА	Даница Петличкова	МЗ “Ѓорги Наумов“ Партизанска б.б.	070-339-948
20.	Организација на жени	Билјана Опашинова	Никола Фундали 23 а	228-551 070-312-171
21.	ЗЖ “И с к р а“	Павлина Нашоковска	ул.Солунска 170	257-453 220-273
22.	Еко жена	Балојани Љубица	ул. Солунска 111а	220-205 224-218
23.	ЗЖ Влаинки “С т е л а“	Соња Стојановска	ул. Струшка бр. 5	070-373-031
24.	Асоцијација на албанската жена	Најде Хасановска	ул. Охридска 243	227-091 227-811
25.	Виа Вита	Омер Сулјеман		070-395-212 255-502
26.	Интерактивна мрежа за образование и ресурси	Јове Јанкуловски	ул.Милтон Манаки бр.8 jovej@freemail.com.mk www.imor.org.mk	252-524 070-339-229
27.	Г.З. за демократија, мир и толеранција АУРОРА	Илиевски Зоран Масалковски Иле	ул. Кл.Охридски бр. 8 aurora_mkd@yahoo.com	070-611-168
28.	Форум за млади	Александар Мишевски	ул.Солунска бр. 245	070-761-805
29.	Романе черења	Себике Керимова Џевде Целовски	ул.Караорман бр.111 ул.Козјак 14	230-374 070-699-692

Ред. бр.	ЗДРУЖЕНИЕ	Лидер	Адреса/ Е-пошта	Телефон
30.	Граѓанска асоцијација Битола	Јошевски Ѓорги	ул. Столарска б.б. Стаклена зграда 2-ри кат graganskaasocijacija@walla.com	070-787-247 221-355
31.	ВЕРИТАС	Ирена Ружин	ул.Младински Бригади 9/20 veritas_bt@hotmail.com	233-187 070-544-972
32.	ИМКА	Виктор Илиев	Васко Карангелевски РЕМО 1/3/42 umca_bitola@yahoo.com	070-594-341
33.	Асоцијација на менаџмент и развој	Филиповски Роберт	ул.Игнат Атанасовски 27/12 amr@mt.net.mk	070-547-082
34.	Центар за современи јавни уметности “ЕЛЕМЕНТ“	Билјана Петровска Исијанин	ул.Борис Буџевски бр.18 elementi@freemail.com.mk www.scca.org.mk	252-877
35.	Културна асоцијација на турците “Јени Маале“	Лумановски Сефедин	ул.Браќа Миладиновци бр.10	226-508 070-655-299
36.	Општинско здружение на ликовни педагози-Детски ликовен центар	Огненовски Благојче	ул.. 29 Ноември	203-410 075-716-743
37.	С Е М А К	Клаудија Лутовска	Кл.Охридски 29/16 semac_mk@yahoo.com	070-622-731 242-734
38.	ЗПП “ПАТОКАЗ“	Даниела Стерјева	ул Перат Вељан бр.19 patokaz@mt.net.mk	071-730-211 228-456
39.	Центар за развојни активности		ул.Цар Самоил бр. 144 cra@mt.net.mk	231-726
40.	Младински европски форум	Дранговски Михајло	ул.Стрчин бр. бд mladinskievropskiforum@yahoo.com	075-689-997
41.	СТОП НУС	Поповски Костадин	ул. “26-та“ бр. 18 7000 Битола	256-999 070-688-700

ЗАБЕЛЕШКА:

Податоците се ажурирани во 2008 година.

КОРИСТЕНА ЛИТЕРАТУРА:

1. 70 години музеј Битола – Монографија на Н.У. Завод и Музеј Битола
2. Монографија за Битола – издавач НИД Микена Битола
3. Битола урбано-географски развој – Никола В.Димитров
4. Државен завод за статистика
5. Центар за вработување – Битола

СОДРЖИНА

ОПШТИ ПОДАТОЦИ И ЛОКАЦИЈА НА ГРАДОТ	1
ИСТОРИЈАТ НА ОПШТИНАТА	2
КЛИМА	5
ПРИРОДНИ БОГАТСТВА	6
НАСЕЛЕНИЕ	8
ЕКОНОМИЈА	11
ТУРИЗАМ	19
ТУРИСТИЧКИ АГЕНЦИИ	23
РЕСТОРАНИ.....	24
ЗЕМЈОДЕЛИЕ	26
ОБРАЗОВАНИЕ	30
ОБРАЗОВНИ ИНСТИТУЦИИ	31
УНИВЕРЗИТЕТ „СВ.КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“	36
ФАКУЛТЕТИ	37
ИНСТИТУТИ.....	45
МАТИЧНА И УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА „СВ.КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“	46
СПОРТ,СПОРТСКИ МАНИФЕСТАЦИИ И СПОРТСКИ ОБЈЕКТИ	48
ЗДРАВСТВО	51
КОМУНАЛНА ИНФРАСТРУКТУРА	58
ПРОСТОРНО И УРБАНИСТИЧКО ПЛАНИРАЊЕ	71
ПРЕСМЕТКА НА ВИСИНАТА НА НАДОМЕСТОКОТ ЗА УРЕДУВАЊЕ НА ГРАДЕЖНО ЗЕМЈИШТЕ	78
ЛОКАЛНА САМОУПРАВА	81
ДАНОЦИ	86
КОМУНАЛНИ И АДМИНИСТРАТИВНИ ТАКСИ	89
МЕЃУНАРОДНИ АКТИВНОСТИ И ЗБРАТИМЕНИ ГРАДОВИ	90
ЈАВНИ ПРЕТПРИЈАТИЈА	91
ПРОТИВ ПОЖАРНА ЕДИНИЦА	96
ЗАВОД ЗА ЗАШТИТА НА СПОМЕНИЦИТЕ НА КУЛТУРАТА И МУЗЕЈ	97
КУЛТУРНИ НАСТАНИ	99
КУЛТУРНИ СПОМЕНИЦИ	103
БАНКАРСТВО	115
ОСИГУРУВАЊЕ	118
МЕДИУМИ	119
ИНСТИТУЦИИ	121
КВАЛИТЕТ НА ЖИВЕЕЊЕ	124
ПРЕГЛЕД НА РЕАЛИЗИРАНИ ПРОЕКТИ	125
МОЖНОСТИ ЗА ИНВЕСТИРАЊЕ	135
ИНВЕСТИЦИСКИ ДЕСТИНАЦИИ	136
СПИСОК НА ФИРМИ ВО БИТОЛА	141
СПИСОК НА НЕВЛАДИНИ ОРГАНИЗАЦИИ ВО БИТОЛА	157

